

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი

საერთაშორისო ვაჭრობის გავლენა ეროვნული სასაქონლო
ბაზრის განვითარებაზე

საერთაშორისო ბიზნეს მენეჯმენტის სამაგისტრო პროგრამა
სამაგისტრო ნაშრომიში შესრულებულია საერთაშორისო ბიზნესის
მენეჯმენტის მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

სტუდენტი: სანდრო გელდიაშვილი

ხელმძღვანელი: ეკ. დოქტორი,

ასოც. პროფესორი რუსუდან დალაქიშვილი

თბილისი 2020

ანოტაცია

ნაშრომი „საერთაშორისო ვაჭრობის გავლენა ეროვნული სასაქონლო ბაზრის განვითარებაზე“ მოიცავს თაბახზე ნაბეჭდ 78 გვერდს. იგი შედგება შესავალის, სამი თავის, შვიდი ქვეთავის დასკვნის და გამოყენებული ლიტერატურისგან. ნაშრომში მნიშვნელოვანი ნაწილი უკავია კვლევას და მისი შედეგების განხილვას.

ნაშრომში განხილულია ქართულ ბაზარზე საერთაშორისო ბაზრის გავლენის შემცირების გზები. ეროვნული წარმოების განვითარებისა და ქართული პროდუქციის ექსპორტის ზრდის პერსპექტივები, აგრეთვე განხილულია საქართველოს პარტნიორი საექსპორტო ბაზრები, მათი მოთხოვნები და ღირებულებები. ის თუ როგორ პასუხობს ქართული პროდუქცია საერთაშორისო ბაზრის მოთხოვნებს. რა დადებითი მხარე აქვს ქართველი მეწარმეებისთვის საერთაშორისო ბაზარზე გასვლას და როგორ აისახება ეს ყველაფერი ქვეყნის ეკონომიკაზე. განხილულია რამოდენიმე საექსპორტო წარმოება რომელიც მოიპოვებს უპირატესობას მსოფლიო ბაზარზე.

როგორც ავლნიშნეთ, ნაშრომი აგრეთვე მოიცავს რესპოდენტა გამოკითხვის შედეგებს, რომელიც ჩატარდა ეროვნულ ბაზარზე საერთაშორისო ბაზრის გავლენის შესაფასებლად. არსებული თეორიული მასალის და გამოკითხულთა შედეგების ანალიზის საფუძველზე გაკეთებულია შესაბამისი დასკვნები.

Annotation

The following thesis frames the development of commodity stock, which is strongly influenced by international trade.

The development of the country's commodity stock depends on several factors, out of which the most important are international trade and internal commodity trade. It is essential for any country to carry out its production planning in accordance with concurrent factors of international trade. On top of that, data obtained from observation on internal commodity factors, analyzing its positive and negative sides and steps taken accordingly, highly influence the right course of development of the country's economy. Cooperation with international organizations, whose primary goal is developing of the world's economy, is highly beneficial for internal commodity trade development. Such organizations help different countries to achieve their goals, amongst them is Georgia as well.

The main goal of the following thesis is to discuss the influence of the international trade on Georgian commodity market. Country must be able to exercise its own potential on internal market, as well as on international market. Nevertheless the fact that export is growing from year to year and its growing rate is considerable, it is needful to be able to enter external markets with own products.

The means of reduction of the international market's influence on the internal market, as well as the perspectives of development of national production and the ways of increasing export are discussed in the thesis. Additionally, the partner export markets of Georgia, their requirements and values, and how Georgian products meet that requirements are also discussed in the thesis. The thesis gives information on the positive aspects provided by entering international markets for Georgian entrepreneurs and its influence on the country's economy. There are discussed several products for export purposes which can possibly gain advantage on the world market.

შინაარსი

შესავალი

თავი 1. საგარეო ვაჭრობის მნიშვნელობა

1.1 საგარეო ვაჭრობის წარმოშობის ტენდენციები

1.2 საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარების ასპექტები

თავი 2. ეროვნული სასაქონლო ბაზრის განვითარების ტენდენციები

2.1 სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნები

2.2 საქართველოს სასაქონლო ვაჭრობა

თავი 3. საქართველოს საექსპორტო პოტენციალი

3.1 საქართველოს კონკურენტუნარიანობა საერთაშორისო ბაზრებზე

3.2 საექსპორტო პოტენციალი და პრობლემები

3.3 საქართველოს პარტნიორი საექსპორტო ქვეყნები

კვლევა

დასკვნა

გამოყენებული ლიტერატურა

შესავალი

თემის აქტუალურობა. სამაგისტრო ნაშრომში წარმოდგენილი თემა გამოირჩევა აქტუალობით, რადგან იგი ეხება ქვეყნის სასაქონლო ბაზრის განვითარებას, რაზეც უდიდეს გავლენას ახდენს საერთაშორისო ვაჭრობა.

ქვეყნის სასაქონლო ბაზრის განვითარება, რამოდენიმე ფაქტორზეა დამოკიდებული. მათგან უმნიშვნელოვანესია: საერთაშორისო ვაჭრობა, შიდა სასაქონლო ვაჭრობა და სხვა. აუცილებელია, რომ საერთაშორისო ვაჭრობაზე დაკვირვებით ქვეყანამ განახორციელოს სასაქონლო წარმოების დაგეგმა, გარდა ამისა, ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაზე ზეგავლენას ახდენს შიდა სასაქონლო დაკვირვების შედეგად გაკეთებული შეფასება, პროდუქციის დადებითი და უარყოფითი მხარეების გამოვლენა, მათი შესწავლა და შესაბამისი რეაგირების მოხდენა, ეროვნულ სასაქონლო ბაზრის განვითარებაზე მნიშვნელოვანია საერთაშორისო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა, რომელთა მიზანია მსოფლიო ეკონომიკის განვითარება.

ნაშრომის ძირითად მიზანს წარმოადგენს იმის განხილვა, თუ რა გავლენას ახდენს საერთაშორისო ვაჭრობა ქართულ სასაქონლო ბაზარზე. ქვეყანამ უნდა მოახერხოს საკუთარი პოტენციალის გამოვლენა, როგორც ადგილობრივ, ისე საერთაშორისო ბაზარზე მიუხედავად იმისა, რომ ქართული ექსპორტი ყოველწლიურად იზდება და შესამჩნევია მისი განვითარების ტენდენცია, აუცილებელია მოხერხდეს ახალი სასაქონლო ჯგუფებით გასვლა გარე ბაზარზე.

კვლევის საგანი და ობიექტი. სამაგისტრო ნაშრომის საგანს წარმოადგენს ეროვნული სასაქონლო ბაზრის განვითარებაზე მოქმედი საერთაშორისო ვაჭრობის ძირითადი ასპექტების თეორიული, მეთოდოლოგიური და პრაქტიკული საკითხების ერთობლიობა. კვლევის ობიექტია ზოგადად ქართული სასაქონლო ბაზარი და მასზე მოქმედი შიდა და გარე ფაქტორები.

კაცობრიობის ისტორია უხსოვარი დროიდან იწყება, მის შესახებ არ არსებობს ცნობა წყარო ან რაიმე ჩანაწერი, მხოლოდ უძველესი ნახატები, გამოქვაბულის კედლებზე საიდანაც ვიგებთ მათ შესახებ. ადამიანის უპირველეს საქმიანობას წარმოდგენდა: ნადირობა და შემგროვებლობა. არცთუ ისე დიდი ხნის შემდეგ ადამიანებმა ძალით დაიწყეს ერთმანეთზე შეგროვებული თუ ნანადირევის პროდუქტის წართმევა. ამავდროულად ადამიანი მიხვდა, რომ მიწის დამუშავება უფრო ეფექტიანი იქნებოდა და მეტ ადამიანს გამოკვებავდა ვიდრე შეგროვების მეშვეობით. რაც შეეხება ნადირობას იგი ისევ რჩებოდა ადამიანის ძირითად საქმიანობად. სწორედ ამ პროცესში ადამიანმა შექმნა გუნდი ვინაიდან ნადირობა ბევრად მარტივი ეფექტური და სარფიანი საქმე გამხდარიყო.

ეკონომიკა ძველი ბერძნული სიტყვაა რაც საოჯახო მეურნეობის მართვას ნიშნავს. თუმცა თანამედროვე ეპოქაში მას საკმაოდ ფართო მნიშვნელობა აქვს. სიტყვა ეკონომიკის გაგებაზე შესაძლებელია მხოლოდ რიცხვები გაგვახსენდეს, თუმცა ეკონომიკა ასახავს ყველაფერს რაც შეეხება ორ ან მეტ სუბიექტს შორის საქმიან ურთიერთობას, გაცვლას და სხვა აქტივობებს. ქვეყნების არსებობის ისტორიაში ძლიერი ეკონომიკის ქონა დადებით ეფექტს ახდენდა. მათთვის სასიცოცხლო მნიშვნელობის მქონე იყო ძლიერი ეკონომიკა, რომლის მეშვეობითაც ხორციელდებოდა სხვადასხვა იმფრასტრუქტურული პროექტები, ხდებოდა ძლიერი საფორტიპიკაციო ნაგებობების აშენება, ვითარდებოდა სხვადასხვა დარგები როგორებიცაა: სამეცნიერო, სამედიცინი, სამშენებლო, სამრეწველო, სასოფლო სამეურნეო დარგები და სხვა. ასევე ქვეყნებს შორის თანდათანობით ვითარდებოდა ვაჭრობის კულტურა, რის შედეგადაც მეტად იზრდებოდა ასეთი ქვეყნების ეკონომიკა. დროთა განმავლობაში დაარსდა საკუთარი ქალაქები რომლებშიც უდიდესი სასაქონლო ტვირთბრუნვა ხდებოდა. ტვირთების გადასატანად ადამიანი ყოველთვის დიდ შრომას სწევდა, ძირითადათ ტვირთების გადაზიდვა საწყის ეტაპზე ხმელეთზე ხდებოდა, ხოლო გადაზიდვის მეორე გზად სამდინარო და საზღვაო გზები იქცა, რომლის მეშვეობითაც გაიზარდა ვაჭრობის არეალი. ვაჭრობის არეალის ზრდამ

გამოიწვია ზოგიერთი დარგის განვითარება მაგ: სატრანსპორტო და საბანკო საქმიანობები რომელთა განვითარება დადებითად აისახა ვაჭრობაზე.

ეკონომიკის ჩამოყალიბება და განვითარება უხსოვარი დროიდან მცირე სამრეწველო და სამეურნეო საქმიანობით იწყება, საწყის ეტაპზე მხოლოდ ადამიანების მცირე ჯგუფებს ეხებოდათ. ეკონომიკის მაშტაბების ზრდა დაიწყო ადამიანების რაოდენობრივ ზრდასთან და განვითარებასთან ერთად. მცირე ჯგუფების ეკონომიკის ზრდა-განვითარებას ხელს უწყობდა მომავალში ტომების, ქალაქების, ქვეყნების ჩამოყალიბება და განვითარება. ამ პროცესების შედეგად საკმაოდ ბევრი საქმიანობის ახალი სახეობა ჩამოყალიბდა და ძველი საქმიანობის ფორმების დახვეწა დაიწყო. მოიშინაურეს სხვადასხვა ცხოველი და ფრინველი, დაიწყეს მათი მომრავლება და საკვებ პროდუქტებად გამოყენება, თუმცა აქვე უნდა აღინიშნოს ის ფაქტი რომ ადამიანი აქტიურად იყენებდა შინაურ ცხოველებს როგორც გადაადგილების საშვალებათ ასევე ტვირთის გადასატანად, მიწათმოქმედებისათვის და საბრძოლო მოქმედებებში. ამ პროცესებიდან გამომდინარე ადამიანმა ცხოველების გამოყენება დაიწყო ეკონომიკური საქმიანობის გასაუმჯობესებლად. ამ და სხვა პროცესებიდან გამომდინარე ქვეყნებს შორის გარღმავდა სავაჭრო ურთიერთობები რითაც საერთაშორისო ეკონომიკის მშენებლობას ჩაეყარა საფუძველი. ქვეყნები აღარ კმაყოფილდებოდნენ მეზობელ ქვეყნებთან ვაჭრობით რის გამოც ისინი ზრდიდნენ თავიანთ სავაჭრო არეალს და ხშირ შემთხვევაში გადიოდნენ კონტინენტის გარეთ სავაჭრო ურთიერთობების გასარღმავებლად, მაგ აბრეშუმის გზის მეშვეობით. ვაჭრობის არეალის ზრდასთან ერთად ქვეყნებს სჭირდებოდათ ახალი სავაჭრო მარშუტები მოკავშირე ქვეყნებთან დასაკავშირებლად რამაც გამოიწვია დიდი გეოგრაფიული აღმოჩენა. რასაც მოყვა ახალი მიწების აღმოჩენა და საწყის ეტაპებზე მათი კოლონიებად ქცევა, საიდანაც კოლონიზატორი ქვეყნები მცირედი დანახარჯებით იღებდნენ უდიდეს მოგებას. შემდგომში ამ კოლონიებმა შეძლეს და მოიპოვეს დამოუკიდებლობა რის შედეგადაც მსოფლიო ეკონომიკაში გაჩნდნენ ახალი ეკონომიკური მოთამაშეები. საერთაშორისო ეკონომიკის ისტორიაში ბევრი

ეკონომიკური კრიზისი ყოფილა, საიდანაც თავის დასაღწევად ადამიანი აწესებდა სხვადასხვა სახის რეგულაციებს, რის შედეგადაც ეკონომიკა სხვადასხვა განვითარების ეტაპებზე გადადიოდა და ყოველთვის იზრდებოდა და იზდებოდა ეკონომიკის როლი კაცობრიობის ისტორიაში.

თავი 1. საგარეო ვაჭრობის მნიშვნელობა

1.1 საგარეო ვაჭრობის წარმოშობის ტენდენციები

მსოფლიო ეკონომიკის ჩამოყალიბება იწყება უძველესი დროიდან, რომელსაც რამოდენიმე ფაქტორი უდევს საფუძვლად. ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანესად მიიჩნევა ვაჭრობის ჩამოყალიბება, ალბათ ყველას გაგვიგია სიტყვა ვაჭრობა, რომლის მნიშვნელობაც ყველამ ვიცით. ვაჭრობა ეს არის ორ სუბიექტს შორის დადებული შეთანხმება რაიმე პროდუქციის სანაცვლოდ შესაბამისი ფასის გადახდაზე. ვაჭრობის წარმოება ხდება ორ ან მეტ მხარეს შორის, მათთვის საჭირო პროდუქციის გაცვლის ან გაყიდვის თაობაზე. ვაჭრობის მონაწილე ორივე მხარე მყიდველიც და გამყიდველიც საჭირო პროდუქციას იღებენ შესაბამის ფასად, რომელსაც არეგულირებს ბაზარი. ამ პროცესის ორივე მხარე იღებს სარგებელს. მსოფლიოში ეს პროცესი უხსოვარი დროიდან იწყება, რაზეც მეტყველებს აზიაში, ძველი ინდოეთის აქტიური ურთიერთობები ძველ ჩინეთთან. ვაჭრობის განვითარებამ პროდუქციის გაცვლისა და ეკონომიკის აღორძინების გარდა კიდევ ბევრი დადებითი მოვლენა ახლავს. როგორცაა: სახმელეთო და საზღვაო ტრანსპორტის განვითარება. სახმელეთო გზების მოწესრიგება, საზღვაო გზების და მარშრუტების შესწავლა. ძველ ინდოეთსა და ჩინეთს შორის სავაჭრო პროდუქციას წარმოადგენდა: სპილოს ძვალი, მარილი, წიწკა, მარგალიტი, ფერადი ლითონი, ღვინო, ასევე ვაჭრობდნენ მონებით. ჩინური სახელმწიფოები ერთმანეთთან ვაჭრობდნენ: პირუტყვით, ტყავებით და აბრეშუმით. აღსანიშნავია ასევე ის ფაქტი რომ ქვეყნები ასრულებდნენ სატრანზიტო დერეფნების როლს, რაც საერთაშორისო ვაჭრობის თვალსაჩინო მაგალითი იყო.

საგარეო ვაჭრობა რომელიც ამავდროულად საერთაშორისო ვაჭრობის საწყისადაც მიიჩნევა ჯერ კიდევ ჩვენ წელთაღრიცხვამდე იწყებს არსებობას. უძველესი დროიდან კაცობრიობის ურთიერთობის ძირითად ფორმას წარმოადგენს ომი და ვაჭრობა. ვაჭრობის საწინდარი იყო ადამიანების მიერ ჩამოყალიბებული ეკონომიკური

საქმიანობების ტიპები: მესაქონლეობა, მიწათმოქმედება, მრეწველობა და სხვა. კონტინენტები თავის მხრივ უპირატესობას ანიჭებდნენ ეკონომიკური საქმიანობის სხვადასხვა ტიპებს. აზიური ეკონომიკისთვის დამახასიათებელი იყო მიწათმოქმედება და მეცხოველეობა. ევროპული ეკონომიკა კი უპირატესობას ანიჭებდა სამრეწველო საქმიანობას, რომელიც რკინის დამუშავების ტექნოლოგიას ეუფლებოდა. რკინის მრეწველობის დაუფლება ხდებოდა იმ დროინდელ ევროპულ ქალაქებში. რამდენიმე ევროპულ ქალაქს შორის როგორებიცაა: ათენი და სხვა მოხსენიებულია ქართული ქალაქები: დიოსკურია (იგივე სოხუმი), ფაზისი (ფოთი) რომლებიც ხელოსნური წარმოების ცენტრებს წარმოადგენდნენ. იქიდან გამომდინარე რომ ქვეყნები აწარმოებდნენ განსხვავებული სახის პროდუქციას საჭირო გახდა ამ პროდუქციის ერთმანეთში გაცვლა, მუშახელისა და ნედლეულის მოპოვება. სწორედ ამ პროცესებს მოჰყვა საერთაშორისო ვაჭრობის ჩამოყალიბება. ქვეყნებს შორის ვაჭრობის შედეგად წარმოიქმნა საჭიროება ვაჭრობის მაშტაბები გაზრდილიყო. ვაჭრობის მაშტაბების გაზრდამ განაპირობა კონტინენტებს შორის ვაჭრობა რითაც საერთაშორისო ეკონომიკის როლი გამოიკვეთა კაცობრიობის ისტორიაში.

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ პირველად საბაჟო პუნქტები გამოჩნდა ჩინეთის სამეფოებში, საბაჟოებზე ტვირთის გატარების დროს მოვაჭრეებს უწევდათ ბაჟის გადახდა, რომელიც შედიოდა სახელმწიფო ხაზინაში. ვაჭრობის განვითარებასთან ერთდ გამოჩნდნენ ადამიანთა ჯგუფები რომლებიც სასესხო საქმიანობას ეწეოდნენ, რასაც მევახშეობას ეწოდნენ. ისინი საკმაოდ დიდ პროცენტს იღებდნენ გასესხებული თანხის სანაცვლოდ. სასესხო კაპიტალის დაგროვების შედეგად წარმოიქმნა სამევახშეო კანტორები, რომლებიც თანამედროვე ბანკების წინამორბედებად შეიძლება მივიჩნიოთ.

შუასაუკუნეების დასაწყისიდან ქვეყნებს შორის ვაჭრობა გადაიზარდა კონტინენტებს შორის ვაჭრობაში, რომელშიც უფროდაუფრო მეტი ქვეყანა ერთვებოდა როგორებიც იყვნენ: ჩინეთი, ინდოეთი, ეგვიპტე, არაბეთი, სამხრეთაფრიკა, იტალია და სხვა. საკმაოდ მალე გამოიკვეთა ისეთი პროდუქტები

რომლებსაც ყიდულობდნენ ან ყიდიდნენ ქვეყნები. ხმელთაშუაზღვის სანაპირო აუზებიდან გაჰქონდათ: ზეთისხილი, ზეთი, ღვინო, სპილენძი, მალმარილო, კერამიკა, შალი, ხელოსნური ნაწარმი, ხოლო შემოჰქონდათ: პარფიუმერია, ფაიფური, მინა, ბრინჯი, სანელებლები და სხვა. აქ ცალსახათ გამოკვეთა საერთაშორისო ვაჭრობის დადებითი მხარეები და ქვეყნების მიერ საკუთარი წარმოების განვითარებისა და დახვეწის სურვილი, რადგან კონკურენცია ყოველდღიურად იზღებოდა, ამ ფაქტს სასიცოცხლო მნიშვნელობა ქონდა პროდუქციის არსებობისთვის.

ადამიანები ყოველთვის ინტერესდებოდნენ ახალი მიწების აღმოჩენით, ახალი ტერიტორიების შესწავლით, სხვადასხვა ნედლეულის მოპოვებით, დამუშავებით და შემდეგ უკვე ამ პროდუქტებიდან სარგებლის ნახვით. ამ და სხვა მიზეზების გამო ხდებოდა ახალი აღმოჩენების გაკეთება, ეძებდნენ და იკვლევდნენ ახალ მიწებს რის შედეგადაც საკმაოდ ბევრი გეოგრაფიული აღმოჩენა მოხდა. ამის შესახებ საუკუნეების განმავლობაში ვარაუდები არსებობდა. სწორედ ამ აღმოჩენების შედეგად გეოგრაფიული არეალი საკმაოდ გაიზარდა, რამაც განაპირობა საყოველთაო ვაჭრობის გაზრდა. სწორედ ამ პროცესებმა დააჩქარა ახალი საქონლის და პროდუქციის ვაჭრობის საგნებად ჩამოყალიბება. მაგალითად ისეთი ლითონები როგორებიც იყო; ოქრო და ვერცხლი. მათი მოპოვება ვაჭრობაში საკმაოდ სარფიან საქმედ ითვლებოდა. გარდა ამისა ბაზარზე გამოჩნდა ახალი ნედლეული როგორებიცაა: კაკაო, შაქარი, ყავა და თამბაქო, რომელიც მე-16 საუკუნეში ახალი მიწების და სავაჭრო სივრცეების აღმოჩენის შედეგად გამოჩნდა. ამ პროდუქტებით მომარაგება ხდებოდა კოლონიებიდან საიდანაც თითქმის უსასყიდლოდ იღებდნენ კოლონიზატორი ქვეყნები. რომელთაც კონტინენტები დაარსეს ამერიკის კონტინენტზე რის გამოც ამ ქვეყნების მოგება საკმაოდ გაიზარდა და მოწინავე იმპერიებად ჩამოყალიბდნენ ვინაიდან იძულებით ხდებოდა იმპერიების მომარაგება საჭირო და ძვირფას ნედლეულით.

ქვეყნების განვითარებამ და გაძლიერებამ გამოიწვია ეკონომიკის გაძლიერება რამაც გამოიწვია ინდუსტრიალური ცივილიზაციის განვითარება, რომელიც მე - 17

საუკუნეში გაძლიერდა ევროპაში. ევროპულ ქვეყნებში გამოიკვეთა მოწინავე ქვეყნები რომელთა შორიც ინგლისი უდაოდ ლიდერ პოზიციას იკავებდა. ასევე ბევრი ევროპული ქალაქი მალევე გადაიქცა მსოფლიო წამყვან სავაჭრო და საკრედიტო ცენტრად, რომლის მეშვეობითაც თამამდ შეგვიძლია ვთქვათ რომ მსოფლიოს ეკონომიკური ამინდი. იქმნებოდა სწორედ ამ ქვეყნებისა და ქალაქების მიერ. ამ პერიოდში იწყებენ ქვეყნები სხვადასხვა ეკონომიკური რეგულაციების დაწესება, რადგან იაფად ნაწარმოებ პროდუქციას არ ჩაეძირა ადგილობრივი პროდუქცია და არ შეწყვეტილიყო ადგილობრივი წარმოება.რაც გამოწვეული იყო იმით რომ ქვეყნები სპეციალიზდებოდნენ კონკრეტული პროდუქციის წარმოებაში და ასევე მაშტაბის ეკონომიის წყალობით ქმნიდნენ კონკურენტ უნარიან პროდუქტს, რომლის შეტანაც სხვა ქვეყანაში ადგილობრივ პროდუქციას კონკურენციას უწევდა სწორედ მძაფრი კონკურენციის გამო დაწესდა საბაჟო გადასახადი ზოგიერთ ქვეყანაში. სხვა ქვეყნებთან შედარებით ინგლისის მრეწველობა დაწინაურდა. მრეწველობის შეუფერხებლად წინსვლისთვის სწორედ ინგლისი იყო პირველი ქვეყანა რომელმაც, თავისუფალი ვაჭრობის ინიციატივა წამოაყენა, რაც გულისხმობს შემდეგს, საექსპორტო საიმპორტო გადასახადების მშემცირებით მისი პროდუქციის უპირატესობა იზდება და სხვა ქვეყნებთან შედარებით მისი პროდუქცია მეტი იქნებოდა გაყიდვაში რის მეშვეობითაც ინგლისის ეკონომიკა კიდევ უფრო გაძლიერდა და სწორედ ამ ხელშეკრულების წყალობით ინგლისმა წამყვანი პოზიცია დაიკავა. ვაჭრობაში საკრედიტო ურთიერთობებში, საზღვაო ტრანსპორტს და რაც მთავარია მრეწველობაში, პირდაპირ აისახა ინგლისის ეკონომიკის გაძლიერებაზე, აქვე აუცილებლად უნდა აღინიშნოს ფაქტი რომელიც არა ერთხელ დაამტკიცა დრომ. ქვეყანა რომელიც რაიმე საქონლის წარმოებასა და რეალიზაციაში უპირატესობას აღწევს იგი ყოველთვის ამ სფეროში თავისუფლებას ითხოვს, რათა აუცილებლად გამყაროს საკუთარი უპირატესობა. ინგლისი უდაოდ ლიდერი იყო ეკონომიკაში, თუმცა სხვა ქვეყნები არ ფიქრობდნენ უკან დახევას და მაქსიმალურად ცდილობდნენ საკუთარი ეკონომიკის გაძლიერებას და წინსვლიშთვის ხელის შეწყობას, სწორედ

ასეთ ქვეყანა იყო ამერიკა, რომლის ეკონომიკა ძირითადად შემოსასვალს ნედლეულის გაყიდვით და აგრალური პროდიქტის რეალიზაცია შეადგენდა სწორედ ამიტომ ქვეყანა ვერ იღებდა რაც მის ეკონომიკას სჭირდებოდა, საჭირო იყო ეკონომიკის განვითარებისთვის ახალი ბიძგი, რაც საერთაშორისო კაპიტალის იმპორტით მოხდებოდა. ქვეყანაში დაიწყო აქტიური საერთაშორისო კაპიტალის მოპოვების შედეგად. ამერიკაში მოხდა ქარხნებისა და საწარმოების მშენებლობის პროცესის დაწყება რამაც ინდუსტრიულ განვითარებას ხელი შეუწყო, დაიწყო ქვეყანაში ინდუსტრიული წარმოებაამის შედეგად ქვეყანაში წარმოიქმნა პროდუქცია რომელიცრომელიც ყოვლდღიურად იხვეწებოდა. ამერიკა მე - 20 საუკუნის დასაწყისში ინდუსტრიაში წამყვანი სახელმწიფოდ ჩამოყალიბდა. ამ დროისთვის საკმაოდ კარგი პოზიცია დაიკავა ინდუსტრიულ წარმოებაში, რაც მსოფლო ეკონომიის ასპარეზე ძლიერი ეკონომიკური ქვეყნის გამოჩენას უყრის საფუძველს.

გარდა ამისა აუცილებლად უნდა აღინიშნოს ის ფაქტი, რომ მსოფლიო მაშტაბით საკმაოდ დიდი ტექნოლოგიური განვითარება მოხდა მეურნეობის დარგში, რაც საკმაოდ დადებითად აისახა რიგ საკითხებში, რაც მთავარია ქვეყნები ეკონომიკების გაძლიერებამ გამოიწვია საერთაშორისო ეკონომიკის გაძლიერება.ეს ფაქტი დადებითად მეტყველებს ეკონომიკის მდგომარეობაზე.

კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი მოვლენამ, კოლონიების დაშლამ, ახალი ქვეყნების დამოუკიდებელ ცხოვრებას ჩაუყარა საფუძველი. რის შედეგადაც ქვეყნებს შორის ზოგიერთი პროცესი დაჩქარდა, მაგალითისთვის კოლონიზატორი ქვეყნები ადრე თითქმის უფასოდ იღებდნენ სხვადასხვა სახის ნედლეულს და სიმდიდრეს, ამით საკმაოდ დიდ მოგებას ნახულობდნენ მათ ეკონომიკას ახლა ამ პროდუქციის შესაძენად როგორც მინიმუმ თანხის გადახდა უწევდა ან აუცილებელი იყო ამ პროდუქციის მოყვანა დამუშავება მუშა ხელის დაქირავება, ამ ყველაფერზე საჭირო იქნებოდა მუშახელის დაქირავებაც. ტრანსპორტირებისთვის საკმაოდ დიდ ხარჯებთან იყო დაკავშირებული, თუ მოხდებოდა ამ პროდუქციის შეძენისთვის ან მოყვანისთვის საჭირო ხარჯების გაწევა, ეს ფინანსური რესურსი აუცილებლად

აისახებოდა ქვეყნის ეკონომიკაზე, რადგან ფინანსური დაფუნანსება შეუმცირებოდა ან შეუწყდებოდა. სხვადასხვა სფეროები რაც მნიშვნელოვან ზარალს მიაყენებს მას ეს პოცესი აისახება ქვეყანაში არსებულ ეკონომიკურ მდგომარეობაზე. ადვილად მისახვედრია თუ როგორ გადაინაცვლა სხვადასხვა წარმოებამ ახალ ქვეყნებში სადაც ნედლეულის სიმცირეს არ განიცდიდნენ, სწორედ ამიტომ მსოფლიო ბაზარზე ახალი მოთამაშეები ჩნდებიან, რის შედეგადაც მოხდა საერთაშორისო ეკონომიკის გაზდა ასევე მთელ სოფლიოში იზდება დამოუკიდებელი ქვეყნების რაოდენობა, რომელიც 1900 წელს 55 ქვეყანას შეადგენდა ხოლო მათი რიცხვი საუკუნის შემდეგ 190 მდე გაიზარ რაც საკმაოდ დიდ მნიშვნელობას ახდენდა ეკონომიკის განვითარების პროცესზე, ვინაიდან დამოუკიდებელი ქვეყნების ნაკლებობა შედარებით არ ქმნის კონკურენტულ გარემოს და ეკონომიკაც ნაკლებად ვითარდება ვიდრე მაღალი კონკურენციის პირობებში

სწორედ ამ მოვლენების ნაბიჯ-ნაბიჯ გავლის შედეგად ხდებოდა საერთაშორისო ეკონომიკის განვითარება, სადაც ყველა ქვეყანას საკუთარი წვლილი მიუძღვის. გარდა ამისა, ფაქტები, რომლებიც ეკონომიკის განვითარებას უწყობს ხელს, დადებითად აისახება, როგორც თვითონ ამ საქმიანობის განვითარებასა და ჩამოყალიბებაზე, ასევე საერთაშორისო ეკონომიკის ჩამოყალიბებასა და განვითარებაზე.

1.2 საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარების ასპექტები

საერთაშორისო ეკონომიკის განვითარებას ცივილიზაციის განვითარებასთან ერთად იწყება. საერთაშორისო ეკონომიკი სგანვითარებამ, არსებობის ისტორიაში, დიდი გზა განვლო, რომელიც შესაძლებელია ახლა მარტივად გვეჩვენება, თუმცა არუნდა დაგვავიწყდეს ის გამოწვევები, რომელიც საერთაშორისო ეკონომიკის განვითარების წინაშეიდგა. გასათვალისწინებელია აგრეთვე პობლემები, რომლებმაც დროებით, თუმცა მაინც შეაფერხეს ეკონომიკის განვითარება. ასეთ პრობლემებს განეკუთვნება ომები სხვადასხვა დროს. მათშორის აუცილებლად უნდააღინიშნოს

პირველი და მეორე მსოფლიო ომი, რადგან დიდი იყო როგორც მისი მასშტაბი, ასევე მსხვერპლი.

მსოფლიო ეკონომიკის განვითარებაში მნიშვნელოვანი იყო სხვადასხვა საქმიანობების როლი, როგორებიცაა: მიწათმოქმედება, შემგროვებლობა, ნადირობა, ხელოსნობა და ვაჭრობა. ეკონომიკის განვითარებასთან ერთად, საქმიანობის სხვადასხვა სფეროები ვითარდებოდა და იხვეწებოდა, აგრეთვე იზდებოდა მათი მასშტაბები. განვითარება სწრაფი ტემპებით დაიწყო სავაჭრო საქმიანობამ, რომელიც თავდაპირველად ქალაქებში, შემდგომში ქვეყნებს შორის, ხოლო ამჟამად კონტინენტებს შორისაც მიმდინარეობს. ასეთ ვაჭრობის ფორმას საერთაშორისო ვაჭრობა ეწოდება. იგი საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობის ერთ-ერთი უძველესი და გავცელებულ ფორმად მიიჩნევა, რომელზეც მსოფლიო ეკონომიკური ბრუნვის 80% მოდის.

საერთაშორისო ვაჭრობა საერთაშორისო ეკონომიკის ერთ-ერთი უძველესი საქმიანობაა. საერთაშორისო ვაჭრობა ეს არის ქვეყნებს შორის საქონელბრუნვის ერთობლივი მოცულობა, რომელიც არ უნდა აგვერიოს საგარეო ვაჭრობაში. საგარეო ვაჭრობაა, რის ერთი ქვეყნის მიერ მეორე ქვეყანასთან ექსპორტ იმპორტის მოცულობის რეალიზება.

საერთაშორისო ვაჭრობა მრავალფეროვნებით გამოირჩევა, მისი ობიექტებია: მატერიალური ნივთები (ნედლეული, მანქანა-მოწყობილობები, მზაპროდუქცია); მომსახურება(სატრანსპორტო, ტურისტული, საფინანსო-საკრედიტოდასხვა.) ; ინტელექტუალურისაკუთრება(სავაჭროდასაპატენტოუფლებები). თითოეული მათგანი ერთ ზოგად საქონლის ცნებაში ერთიანდება. საერთაშორისო ვაჭრობაში მნიშვნელოვანი სტრუქტურული ძვრებიხდება, რაც გამოიხატება სასაქონლო ნომეკლატურისა და საქონლის გავრცელების მასშტაბების ზრდაში. მსოფლიოში მთლიანი შიდა პროდუქტის ზდას თან ახლავს ვაჭრობის ზდის ტემპი. მაგალითად: 2000 წლიდან 2013 წლამდე მშპ დაახლოებით 2.4 - ჯერ გაიზარდა და შეადგინა 74,3 ტრილიონი აშშ დოლარი, ხოლო საქონელბრუნვა დაახლოებით 3,3 - ჯერ გაიზარდა

და შეადგინა 23,4 ტრილიონი აშშ დოლარი. ეკონომიკური გარიგების საწარმოებლად ადამიანებს ესაჭიროებათ ადგილი და გარემო, რასაც ბაზარი ქმნის. ბაზრის ფორმებია: შიდაბაზარი - ესარისბაზრისისეთისახე, სადაც ქვეყანაში წარმოებული პროდუქცია იყიდება. ეროვნული ბაზარი-ეწოდება ისეთ ბაზარს, რომლის მცირე ნაწილიც უცხოელ მყიდველზეა ორიენტირებული. საერთაშორისო ბაზარი ეს არის ბაზრის სადაც ეროვნული ბაზრის ნაწილი უშუალოდ უცხოურთანაა დაკავშირებული. მსოფლიო ბაზარი არის ქვეყნებს შორის სასაქონლო ფულადი ურთიერთობების, შრომის საერთო დანაწილებასა და წარმოების ფაქტორების გადაადგილებაზეა დამოკიდებული. საერთაშორისო ვაჭრობა ორი სასაქონლო ნაკადისგან შედგება : ექსპორტი და იმპორტი. ექსპორტი ეწოდება ქვეყანაში ქვეყანაში წარმოებული საქონლის გასაყიდად საზღვარგარეთ გატანას. იმპორტი ეს არის, ქვეყნის გარეთ წარმოებული საქონლის ქვეყანაში გასაყიდად შემოტანა. ექსპორტისადა იმპორტის ბრუნვის ჯამს, საგარეო ვაჭრობის ბრუნვა ეწოდება. პროდუქცია მაშინ ითვლება საერთაშორისო ვაჭრობის მონაწილედ, როდესაც ის გადაკვეთს სახელმწიფო საბაჟო საზღვარს. საგარეო ვაჭრობა უძველესი დროიდან იწყებს განვითარებას. იგი ბაბილონსა და ასურეთში მიმდინარეობდა, სადაც ტანსაცმელს, სურსათს, სანელებლებსა და ზეთუნის ზეთს ცვლიდნენ ერთმანეთში. გაცვლისას რესურსების და რეგიონები თანდათანობით გაფართოვდა. ჩინელი ვაჭრები აბრეშუმს ევროპაში ყიდიდნენ, შედეგად აბრეშუმის გზები ჩამოყალიბდა. სწორედ ვაჭრობის განვითარებას ემსახურებოდა დაპყრობითი ომები. ძვ. საბერძნეთის და ძველი რომის იმპერიის აღმასვლა, გარკვეულწილად, ამ ფაქტორებმა განაპირობა. ქალაქები, რომლებიც ძლიერდებოდნენ მათი კონკურენტები ხდებოდნენ. ამის მაგალითად შეიძლება მივიჩნიოთ კართაგენი, რომელიც გეოგრაფიული მდებარეობიდან გამომდინარე საკმაოდ დიდ კონკურენციას უწევდა რომის იმპერიას, რადგან ევროპელი ვაჭრები სწორედ იქ საქმიანობდნენ. ამიტომ რომი გამუდმებით ებრძოდა კართაგენს, რათა უპირატესობა მოეპოვებინა და ძველი წელთაღრიცხვით 146 წელს გაანადგურა კიდეც, ქალაქი დაანგრის, გადაწვეს და მიწას მარილი მოაყარეს, რადგან

ძველი მეტოქის გაძლიერება შეუძლებელი ყოფილიყო. ამ მოვლენების შემდეგ, რამოდენიმე საუკუნის განმავლობაში და განსაკუთრებით შუასაუკუნეებში ვაჭრობის ცენტრი იტალია გახდა. 1453 წელს ბიზანტიის იმპერია დაეცა. თურქ-ოსმალებმა აიღეს ახლო აღმოსავლეთზე კონტროლი, სავაჭრო გზები ჩაიკეტა. ევროპამ ახალი საზღვაო გზების ძიება დაიწყო. ესპანეთის მხარდაჭერით, დიდი გენუელი ზღავაოსანი ქრისტეფორე კოლუმბი დასავლეთისაკენ ახალი სავაჭრო გზების საძიებლად წავიდა. ამ დროს აღმოაჩინა ახალი მიწები, რომელიც საკმაოდ მდიდარი იყო ნედლეულითა და შრომითი რესურსებით. ჩამოყალიბდნენ კოლონიები, რომელთაც დროთა განმავლობაში დამოუკიდებლობა მოიპოვეს და კოლონიალიზმი იმპერიალიზმით შეიცვალა. გაიზარდა უცხოური ინვესტიციების მოცულობა, რის შედეგადაც დაიწყო წარმოება ყოფილმა კოლონიებმა. მე - 20 საუკუნეში ორთქლის ძრავის გამოგონება საუკუნის აღმოჩენა იყო. ამან საგრძობლად გაადვილა და გააიაფა ტვირთების მოძრაობა, რის შედეგადაც კომპანიები გადაიქცნენ გიგანტურ კორპორაციებად. სწორედ ასეთი გზებით მიმდინარეობდა საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარება.

ვაჭრობის განვითარებაზე მოქმედი ფაქტორებია:

- მეცნიერულ ტექნოლოგიური პროგრესის დაჩქარება;
- საერთაშორისო ვაჭრობის ლიბერალიზაცია;
- ახალი თავისუფალი ეკონომიკური ზონების შექმნა;
- სავაჭრო ეკონომიკური ინტეგრაციის გაზრდა;
- „ახალი ინდუსტრიული ქვეყნების“ საქმიანობის გააქტიურება.¹

საერთაშორისო ვაჭრობა მსოფლიოს განვითარებასთან ერთად ყალიბდება. იგი ისევე ვითარდება, როგორც მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნები, ვინაიდან საერთაშორისო ვაჭრობას აწვითარებენ ქვეყნები, რომლებიც აწხორციელებენ საერთაშორისო ვაჭრობას. ბოლო ათწლეულების მანძილზე ქვეყნები აწარმოებენ და ყიდნიან უფრო მეტ პროდუქციას, ვიდრე უწინ. ასევე გაიზარდა მათ მიერ

---

¹ ჯოლია გ. საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობები, თბილისი 2015 .გვ. 88

მოხმარებული პროდუქციის მოცულობაც. აქედან გამომდინარე, საერთაშორისო ვაჭრობაში წამყვანი პოზიციები განვითარებულ ქვეყნებს უკავიათ. მსოფლიო ვაჭრობის მაღალი ტემპით განვითარებასთან ერთად, საერთაშორისო ვაჭრობას პრობლემები დათავისებურებებიც ახლავს. მსოფლო ვაჭრობის განვითარების შედეგად, სასაქონლო ვაჭრობამ მსოფლიოს განვითარებულ ქვეყნებში გადაინაცვლა. განვითარებული ქვეყნების მიერ სასაქონლო ნედლეულის ექსპორტის განხორციელებამ მსოფლიოს სავაჭრო პოლიტიკა გარკვეული პრობლემების წინაშე დააყენა. მაგალითად : განვითარებადი ქვეყნები მოითხოვდნენ ნედლეულსა და მასალებზე ფასების ზდას, რადგან განვითარებული ქვეყნები მათგან ნედლეულს იაფად ყიდულობენ, მხოლო მზაპროდუქტს მაღალ ფასად ყიდიდნენ. სავაჭრო უთანხმოება განვითარებულ ქვეყნებსშორის. ეს გამოწვეულია იქიდან, რომ განვითარებული ქვეყნები აწარმოებენ თითქმის ერთმანეთის მსგავს პროდუქციას, როგორცაა: ავტომობილები, ტელევიზორები, კომპიუტერები, საყოფაცხოვრებო, სამეურნეო, საკვები პროდუქტები და სხვა. წარმოების პროცესში ერთიქვეყნის და წინაურება იწვევს მეორე ქვეყნის პროდუქციის რეალიზაციის შემცირებას. ამის თვალსაჩინო მაგალითია ამერიკა, ამერიკაში იაპონური საავტომობილო პროდუქტის ფართომედწევა, რომელმაც სამამულო წარმოების მოცულობა შეამცირა. ახალი ინდუსტრიული ქვეყნის პროდუქციის ექსპორტი. ასეთი ქვეყნები მაღალი ხარისხის პროდუქციას ამზადებდნენ და განვითარებულ ქვეყნებში ყიდიან. აღნიშნული ფაქტი განვითარებული ქვეყნების უკმაყოფილებას იწვევს, რადგან ამ ქვეყნებში მსგავსი პროდუქციი სადგილობრივი წარმოება განვითარებას წყვეტს ან საერთოდ ჩერდება. განვითარებული ქვეყნები მიიჩნევენ რომ მათ მრავალი ეკონომიკური დაბრკოლება ხვდებათ. ისინი წარმოადგენენ საერთაშორისო ორგანიზაციებს და მსოფლიო ეკონომიკის წესრიგის დამყარებას მოითხოვენ. საერთაშორისო ვაჭრობის მნიშვნელოვანი თავისებურებაა ის, თუ საიდან მიდის საწარმოში ნედლეული, ქვეყნის შიგნიდან თუ გარედან. როდესაც ნედლეული საწარმოს მიეწოდება ქვეყნის შიგნიდან მისი ტრანსპორტირება ბევრად ადვილია და დროში არ იწელება. ეს კი წარმოების

თვის მნიშვნელოვანია, როგორც ფინანსური, ასევე დროის თვალსაზრისით .გარდა ამისა, თუ საწარმოო საქონელი სხვა ქვეყნიდან შემოდის, ამ საქონელის შესაძენად საჭიროა საკუთარი ვალუტის კონვერტაცია სხვა ქვეყნის ვალუტაზე, რაც უარყოფითად აისახება ქვეყნის სავალუტო სისტემაზე. სასურველია მოხერხდეს საწარმოო ნედლეულის ქვეყანაში შეძენა, რადგან ამ დროს ეროვნული ვალუტა ქვეყნის გარეთ არ გაედინება. საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარება მრავალი საუკუნის განმავლობაში მიმდინარეობდა. ადამიანები მუდმივად ცდილობდნენ გაეუმჯობესებინათ საერთაშორისო ვაჭრობა. საჭირო გახდა მოეფიქრებინათ საერთაშორისო ვაჭრობის რეგულირების მექანიზმი. ამას ვერ უზრუნველყოფდა ერთი რომელიმე კონკრეტული ქვეყანა. ამიტომ ფიქრი დაიწყო ისეთ ორგანიზაციის შექმნაზე, სადაც ყველა შემავალი ქვეყანა შეეძლებოდა საკუთარი აზრის დაფიქსირებას. სწორედ ამ მიზნით შეიქმნა ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაცია. რომელიც საერთაშორისო სავაჭრო სისტემას აწესრიგებდა 1948 – 1994 წლებში. 1994 წლიდან ამ ორგანიზაციამ საბაჟო გადასახადების საშუალო დონე მნიშვნელოვნად შეამცირა, ამის შედეგად ქვეყნებს შორის სავაჭრო ურთიერთობები მნიშვნელოვნად განვითარდა. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ საბაჟო ტარიფების შემცირებაზე მუშაობა ორგანიზაციამ 1947 წლიდან ანუ დაარსებიდან დაიწყო და ეტაპობრივად მიმდინარეობდა. 1994 წლამდე საბაჟო გადასახადი დაახლოებით ათჯერ შემცირდა. ამავე წელს შეიქმნა ვაჭრობის საერთაშორისო ორგანიზაციის შტაბ-ბინა, რომელიც მდებარეობს ჟენევაში. ამ ორგანიზაციის ძირითად მიზანს ყველა მეწარმისათვის კეთილსინდისიერი პირობების დაერთიანი ბაზრის შექმნა წარმოადგენს. ორგანიზაცია ცდილობს ტარიფების შემცირებას და ზოგშემთხვევაში საერთოდ მოხსნას.

ვაჭრობის საერთაშორისო ორგანიზაციის ძირითად პინციპებს წარმოადგენს :

- ვაჭრობა დისკრიმინაციის გარეშე;
- ბაზრების საგარეო ვაჭრობების განვითარება;
- კეთილსინდისიერი კონკურენციის წახალისება;
- დავების გადაწყვეტა;

- არასატარიფო მეთოდების გამოყენება შიდა ბაზრების დასაცავად.

ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის ფარგლებში საკმაოდ დიდი ძალიხმევა იხარჯება მომსახურებით ვაჭრობაზე, ინტელექტის საკუთრების უფლებების დაცვასა და ვაჭრობის განვითარებაზე. განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს აგრეთვე კანონმდებლობასთან მაღალი ხარისხით სამსახური. ორგანიზაციაში გაწევრიანება შეუძლია როგორც სახელმწიფოს, ასევე ავტონომიურ ტერიტორიებს. ორგანიზაციაში ყველა ქვეყანას ერთი ხმა აქვს. ორგანიზაციიდან თავისუფალი გამოსვლის უფლება აქვს წევრ სახელმწიფოს. გარდა ამისა ორგანიზაციიდან გარიცხვის უფლება გათვალისწინებული არ არის.

სავაჭრო ორგანიზაციას უწევს კონკრეტული საკითხების გადაჭრა დარეგულირება. რეგულირების მეთოდი ორი სახისაა:

- ორმხრივი რეგულირები სმეთოდი, რასაც ორი მხარე არეგულირებს ;
- მრავალ მხრივი რეგულირების მეთოდი, როდესაც დარეგულირებაში ორი მხარე ზემეტი იღებს მონაწილეობას.

სწორედ მრავალმხრივი რეგულირების მეთოდით გააქტიურდა საერთაშორისო ვაჭრობა მეოცე საუკუნის მეორე ნახევარში. სამართლებრივი თავისებურების მხრივ ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაცია უნიკალურია. იგი ფაქტიურა დმსოფლიო ვაჭრობის სამინისტროს წარმოადგენს. მას საკუთარი სასამართლო აქვს, რომლის მექანიზმიც უნიკალურია. სწორედ ამ სამართლის მეთოდებით ადგენენ წესებს შეთანხმების ნორმების ერთობლიობაზე. ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაცი ისსამართალი გამოდის საერთაშორისო სამართლის უნიკალური მოდელი ეკონომიკურ საქმიანობაში. ამორგანიზაციის სამართლის ობიექტია შიდა სახელმწიფოებრივი სამართლის კანონები, რომელიც საერთაშორისო ვაჭრობას ეხება. იგი სამართლებრივ მიზნად ისახავს საქონლის გადაადგილებისას არსებული ბარიერებისა და შეზღუდვების შემცირებას დასაერთოდ გაუქმებას. სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებისგან განსხვავებით, გადაწყვეტილებას იღებენ კვალიფიციური უმრავლესობის პრინციპით.

ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაცია სამართლის სამ პრინციპს ეყდნობა, ესენია:

- არა დისკრიმინაციის პრინციპი;
- ეროვნული რეჟიმის მინიჭები სპრინციპი;
- უპირატესი ხელშეწყობის რეჟიმი.

საერთაშორისო ვაჭრობის პალატა შეიქმნა 1920 წელს და წარმოადგენს კაპიტალური ქვეყნების უმაღლესი საქმიანობის წრეების ორგანიზაციათა გაერთიანებას. მისი მიზანია ქვეყნებს შორის ეკონომიკური კავშირის განვითარება. საერთაშორისო სამართლებრივი რეგულირების დროს გამოიყენება სხვადასხვა სამართლებრივი სისტემების ნორმები, რომლებიც დადებითად ასახავენ სავაჭრო რეგულირების ფორმებს, რომელთა დამსახურებით საერთაშორისო სავაჭრო ურთიერთობები ყოველდღიურად ვითარდება და იხვეწება. საერთაშორისო სამართალს აქვს სამართლებრივი პრინციპები, რომელთა მეშვეობითაც რეგულირდება საერთაშორისო სავაჭრო ურთიერთობები. სახელმწიფოებს აქვთ როგორც უფლებები, ასევე მოვალეობები რომელთა დაცვა მოეთხოვება ყველა წევრ ქვეყანას. მათი უფლებებია მიიღონ მონაწილეობა საერთაშორისო ვაჭრობაში, საიდანაც შეუძლიათ მიიღონ საკმაოდ დიდი მოგება, ასევე საერთაშორისო პრობლემებისგა დაწყვეტაში დააფიქსირონ საკუთარი პოზიცია, აგრეთვე შეუძლიათ გააფორმონ სხვადასხვა საერთაშორისო ხელშეკრულებები. რაც შეეხება მათ ვალდებულებებს, ყველა ქვეყანა ვალდებულია განავითაროს საერთაშორისო ვაჭრობა, უზრუნველყოს კომუნიკაცია საერთაშორისო ვაჭრობის მონაწილე ქვეყნებთან, განამტკიცოს სავაჭრო ურთიერთობები.

არსებობს საგარეო ვაჭრობის სატარიფო და არასატარიფო რეგულირება. იგი მოიცავს:

- ლიბერალიზაციას ანუ სატარიფო განაკვეთების შემცირებას. ამ პოლიტიკას ატარებენ ისეთი ქვეყნები, რომელთა უპირატესობაც იკვეთება წარმოებაში, რათა მათ იმ პროდუქტთა შეუფერხებლად შევიდეს სხვადასხვა ქვეყნის ბაზრებზე.

პროტექციონისზმს, რომელიც მაქსიმალურად ცდილობს საბაჟო გადასახადების აწევას. ეს ის შემთხვევაა, როდესაც ქვეყანაში წარმოებული პროდუქცია კონკურენციას ვერ უწევს ქვეყნის გარეთ წარმოებულს. ასეთ დროს სამამულო წარმოება საფრთხის ქვეშაა და მისი განვითარებაც შეუძლებელია თუ არიქნება საბაჟო ხელშეწყობა.

გლობალიზაციის პირობებში, საბაჟო - სატარიფო რეგულაციების დამყარება გულისხმობს საბაჟო გადასახადების შემცირებას ან მის სრულ ლიკვიდაციას. ამ ყოველივეს შედეგად ქვეყნებს შორის საქონელბრუნვა გაიზდება. მნიშვნელოვანია აგრეთვე სახელმწიფოების მიერ საბაჟო გადასახადების გაზდა, რადგან არ მოხდეს ქვეყანაში უცხოური პროდუქციის მასობრივი შემოდინება. ამის შედეგად ადგილობრივ წარმოებას ეძლევა დამატებით წახალისება, რათა კონკურენცია გაუწიოს უცხოურპროდუქციას - მოიპოვოს ადგილობრიუვ, ეროვნულ ბაზარსა და შემდგომ საერთაშორისო ბაზარზე, ხარისხის მაღალი მაჩვენებლითა და კონკურენტული ფასების უპირატესობით.

ტვირთების ქვეყანაში შემოტანა ან მის ფარგლებს გარეთ გატანა ხორციელდება საბაჟო გამშვები პუნქტის მეშვეობით. შესაძლებელია სწორედ გამშვებ პუნქტზე მოხდეს ტვირთბრუნვის შეფერხება სხვადასხვა ბუნებრივი ან ხელოვნური მიზეზების გამო. ასეთ მიზეზს შესაძლოა წარმოადგენდეს სხვადასხვა აუცილებელი დოკუმენტაციის არქონა, პროდუქციის უნვებლობის პრობლემა და სხვა. დღეისათვის საერთაშორისო ვაჭრობას 600 - მდე სახეობის დოკუმენტი ემსახურება, რაც ზოგჯერ პრობლემას ქმნის ტვირთების შეუფერხებლად გადაადგილების პროცესში. როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, საერთაშორისო ვაჭრობა საერთაშორისო ეკონომიკისერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი დარგია, რომლისგან ვითარებასაც კაცობრიობა დიდი ხანია ცდილობს. იქმნება სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციები. სწორედ ამორგანიზაციების დაკვირვებით ხდება გარკვეული რეგულაციების, კანონების მიღება, შეთანხმებების დადება, აგრეთვე საგადასახადო პოლიტიკის შემსუბუქებაზე მუშაობა. თუმცა არსებობს ხელისშემშლელი ფაქტორები, რომლებსაც ზოგიერთი

ქვეყანა საკუთარი ეკონომიკის გასაძლიერებლად და ზოგიერთ შემთხვევაში გადასარჩენად იყენებს.

საერთაშორისო ვაჭრობა მიუხედავად მრავალი ხელისშემშლელი ფაქტორისა დღემდე არ წყვეტს წინსვლას, თუმცა იყო მიზეზები რის გამოც მოხდა მისი განვითარების შენელება და ზოგჯერთითქმის გაჩერებაც კი. ასეთი იყო მსოფლიო ომები და მასშტაბური სამხედრო მოქმედებები, რომელიც პირდაპირ თუ ირიბად შეეხო ყველა ქვეყანას. თუმცა შესაძლებელია ითქვას, რომ ზოგიერთზე დადებითი გავლენაც კი მოახდინა. აგრეთვე იყო რამოდენიმე ეკონომიკური კრიზისიც, რამაც აჩვენა რომ მსოფლიო ეკონომიკა ჩიხში შევიდა იმ კურსის გამო, რაც იმ დროინდელ მსოფლიოში იყო ეკონომიკური მიმართულებით არჩეული. უარყოფითი გავლენა მოახდინა აგრეთვე ისეთმა გლობალურმა პრობლემამ, რომელიც არუკავშირდება მსოფლიო ეკონომიკის განვითარებას. ეს მიზეზია ვირუსი, რომელზეც თამამად შეიძლება ითქვას, რომ მსოფლიოს არსებობის ისტორიაში ყველაზე დიდი ეკონომიკური პაუზა გამოიწვია. საკმაოდ ბევრი მიმართულებით. რომელთაგან აღსანიშნავია ნავთობპროდუქტების ფასები, შიდა და გარეტურიზმი, სადაც ქვეყნებმა ასობით მილიონი დოლარის ზარალი მიიღეს.

მსოფლიო ეკონომიკა და საერთაშორისო ვაჭრობა ყოველთვის ეძებს ახალ გზებს, რათა თავი გაართვასმის წინაშე მდგარ დაბრკოლებებს, რომელიც მის განვითარებას და წინსვლას ხელს უშლის. სწორედ ამიტომ, შეიძლება ითქვას, რომ არ არსებობს ეკონომიკისთვის დაბკოლება რისი გადალახვაც ძალაც მას არ შესწევს. დანამდვილებით შეიძლება ითქვას, რომ ეკონომიკის წინსვლის შეჩერება შეუძლებელია და ამის ერთ-ერთი მიზეზი საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარებაა.

თავი 2. ეროვნული სასაქონლო ბაზრის განვითარების

ტენდენციები

2.1 საქართველოს სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნები

მსოფლიო ეკონომიკის განვითარების ისტორია მრავალ საუკუნეს ითვლის, ეკონომიკის საქმიანობაში ერთიანდება მრავალი საქმიანობის ტიპი: მესაქონლეობა, მიწათმოქმედება, მწარმოებლობა, თუმცა უნდა აღინიშნოს მათგან მნიშვნელოვანია ვაჭრობა და მისი გლობალური სახე რომელსაც საერთაშორისო ვაჭრობასაც უწოდებენ, საერთაშორისო ვაჭრობა საკმაოდ განვითარებულია მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში, რის შედეგადაც, მომხმარებელს ამერიკაში შეუძლია მაღასაზიში მისთვის სასურველი პროდუქცია მისი გემოვნებით რომელიც არ ეკუთვნის ეროვნულ წარმოებას. საქართველოში ნაწარმოები პროდუქცია ნებისმიერ დროს შეუძლია შეიძინოს სხვა ქვეყანაში სადაც ხდება ქართული პროდუქციის მაგალითად ღვინის იმპორტირება. საერთაშორისო ვაჭრობაში არის წარმოდგენილი საქართველო, საქართველოს საკმაოდ ბევრი პროდუქტი აქვს რომელიც გადის ქვეყნის გარეთ. მათქან აღსანიშნავია ქართული ღვინო რომელსაც მსოფლიო აღიარებს ასევე ფართო ასორტიმენტი მინერალურ და გამაგრილებელი სასმელების და სხვა პროდუქცია.

მსოფლიო ეკონომიკის განვითარებაში დიდი წვლილი მიუძღვის საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარებას, საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარება კი მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნების მიერ საერთაშორისო ვაჭრობაში მონაწილეობაა, რომლის შემადგენელ ნაწილსაც წარმოადგენს საქართველოც, საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარებისთვის აუცილებელია ქვეყნები რომელთანაც მოხდება სხვადასხვა პროდუქციით ვაჭრობა საქართველოც არის ამ პროცესში ჩართული, და შესაბამისად საქართველოს ყავს უამრავი სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნები, და სწორეთ მათან

ახორციელებს სხვადასხვა სავაჭრო ურთიერთობებს რის შედეგადაც ქართული მხარე პარტნიორ ქვეყნებთან ერთად აქვს როგორც მიწოდების ასევე გასაღების ბაზრეები,

საქართველოს სავაჭრო ურთიერთობების განვითარება დიდი ისტორიით აქვს, რომლის დროსაც საქართველო უამრავ ქვეყანასთან ქონდა სხვადასხვა სავაჭრო ურთიერთობები. ქართული ეკონომიკის განვითარების სხვადასხვა ეტაპზე პარტნიორი ქვეყნები და მათი წლილობრივი მონაცემები მუდმივად იცვლება 2018 წლის მონაცემებით საქართველოს პარტნიორი ქვეყნები სავაჭრო ურთიერთობების სიძლიერის მიხედვით პირველ ადგილს იკავებს უმსხვილესი სავაჭრო პარტნიორი თურქეთი, რომლის მთლიანი წილი საქართველოს საგარეო ვაჭრობის ბრუნვაში წარმოადგენილია 13.7% და შეადგენს (112.0 მლნ. აშშ დოლარს) მხოლო მეორე ადგილზეა ჩდილოელი მეზობელი რუსეთი რომლის საგარეო სავაჭრო წილი 11.5% შეადგენს, მესამე ადგილზეა ასევე მეზობელი ქვეყანა აზერბაიჯანი რომლის საგარეო სავაჭრო წილი 11.2% შეადგენს, მას მოსდევს ჩინეთი 8.3% ,სომხეთი 5.2%, უკრაინა 5.1%, ამერიკის შეერთებული შტატებუ 4.3%, გერმანია 3.5%, და რუმინეთი 3,4%. სტატისტიკის სამსახურის 2018 წლის მონაცემებზე დაყრდნობით, საექსპორტო საქონლის უმსხვილესი წილი დაიკავა სპილენძის მადანმა და კონცენტრატებმა, 15.3% რაც 34.1 მლნ. აშშ დოლარს შეადგენს. ხოლო მეორე ადგილზეა ფეროშენადნობის ექსპორტი 12.3% და მესამე ადგილზე მსუბუქი ავტომობილების ჯგუფი იმყოფება. ამავე მონაცემებზე დაყრდნობით უმსხვილეს საიმპორტო ჯგუფებს წარმოადგენს: ნავთობი და ნავთობპროდუქტები რომლმაც მთელი იმპორტის 9.6% შეადგინა, რაც 57.1 მლნ. აშშ დოლარი შეადგინა. მეორე ადგილზე იმყოფება ნავთობის აირების სასაქონლე ჯგუფი 8.2 პროცენტით, მესამე ადგილზეა მსუბუქი ავტომობილების სასაქონლო ჯგუფი 5.0%.

საქართველოს ეკონომიკური განვითარების მრავალ საუკუნიანი ისტორია აქვს, რომლის გავლენაც ყოველთვის იგმნობა როგორც ქვეყნის ეკონომიკურ მდგონარეობაზე ასევე ქვეყნის ქვეყნის სავაჭრო პარტნიორები არსებობის შესახებ. ქართველი ხალხის ბრძოლა დამოუკიდებელი არსებობის შესახებ უამრავ საუკუნეს

ითვლი თუმცე აუცილებლად უნდა აღინიშნოს ქვეყნის ისტორიაში „ ეკონომიკური გაჩერებები“ რაც ქართულ ეკონომიკაზე უარყოფითად აისახა, ქართველ ერს საკმაოდ ბევრჯელ ქონდა მსგავსი მიზეზები, როგორებიცაა სამოქალაქო ომი სხვადასხვა კომფლიქტები და სხვა თუმცა მათშორის ყველაზე მნიშვნელოვანი და დამაფიქრებელი არის დამოუკიდებლობის არ ქონა დაახლოებით ბოლო ორი საუკუნის განმავლობაში. 1801 წლის 12 სექტემბერს რუსეთის იმპერატორის ალექსანდრე პირველის მიერ გამოქვეყნდა მანიფესტი ქართლ-კახეთის სახელმწიფოს გაუქმები და რუსეთის შემადგენლობაში გადასვლის შესახებ, რის შედეგადაც მოხდა ქართული სახელმწიფოების გაუქმება და მის ტერიტორიაზე რუსეთის გავლენების გაძლიერება და რუსული მართველობის დამყარება ამ მოვლენებმა ქართული სახელმწიფოებრიობის ისტორიაში უდუდესი როლი იტამაშა ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაზე. სწორედ ამ დროს შესაძლებელი ითქვას, რომ საქართველოს ეკონომიკის განვითარება თითქმის არ ხდებოდა, პირველი მსოფლიო ომის შემდგომ რუსეთის იმპერია საკმაოდ დასუსტდა და დაშლა დაიწყო სწორედ ამ დროს 1918 წელს ქართულმა სახელმწიფომ მოახერხა დამოუკიდებლობის მოპოვება და რიგი რეფორმების გატარება სხვადასხვა მიმართულებით, რომელიც აგრეტვე ეხებოდა ეკონომიკის განვითარების პროცესად თუმცა აუცილებლად უნდა აღინიშნოს ქვეყნის მდგომარეობა, რადგან ის იქო ძალა გამოჩლილი და დიდი ხანი სჭირდებოდა რიგი დაბკოლებები გადასალახად დამოუკიდებლობის განმავლობაში საქართველოს მოუწია სხვადასხვა სამხედრო მოქმედებებში ჩართვა, რაც საკმაოდ რთული გადასატანი იყო. 1917. წელს რუსეთში ოქტომბრის რეოლუციის შედეგად სახელმწიფო სათავეში მოვიდნენ ბოლშევიკები. 1918-1920 წლებში რუსეთში სამოქალაქო ომების გამო ბოლშევიკურ რუსეთს, ძალა არ შესწევდა რომ სამხედრო მოქმედებები ჩაეტარებინა კავკასიის რეგიონში. 1921 წლიდან იწყება ბრძოლები კავკასიაზე გავლენის კვალავ გასამყარებლად და მისი ბოლშევიკურ რუსეთთან შესაერთებლად სწორედ იმ დროს როდესაც საქართველოს ეკონომიკას ძალა უნდა მოეკრიბა და დაემყარებინა სხვადასხვა ეკონომიკური კავშირები სხვადასხვა ქვეყნებთან,

საქართველოს ხელისუფლება ემიგრაციაში მდის იმ სიმდიდრესთან ერთად რაც ქვეყანას გააჩნდა, ქვეყანაში რჩება ის მცირედი ლიდერები, რომლებიც სამხედრო მოქმედებებს აწარმოებდნენ რუსეთის წინააღმდეგ თავიდან წარმატებით ხოლო მომავალში მათ მიაღწიეს მიზანს რის შედეგადაც 1921 წლის ჩვიდმეტ მარტს ქართული ხელისუფლება ემიგრაციაში წავიდა, რის შედეგადაც ქალტული სახელმწიფოებრიობა გაუქმდა და საბჭოთა რუსეთის ხელისუფლებას დაექვემდებარა რის შედეგადაც ქართული სახელმწიფოს ერთადერთ პარტნიორ ქვეყნად სამჭოთა კავშირში შემავალი ქვეყნები იქცნენ სწორედ ამ ეპოქაში ხდებოდა სხვა ქვეყნების მიერ შიდა ეკონომიკური პროცესების განვითარება და მათ მიერ სხვადასხვა სავაჭრო პარტნიორების მოზიდვა ამ პროცესებს საქართველოს ეკონომიკა ჩამორჩა რადგან ხდებოდა საბჭოთა ხელისუფლების მიერ ყველა პროცესის მათ შორის ეკონომიკური პროცესების ცენტრალიზებული მართვა სწორედ ამ პერიოდში ხდებოდა მოაზროვნე ადამიანების სხვადასხვა ნიშნით დევნა, რაც დიდი რეპრესიების სახელიტ არის ცნობილი სწორეტ ასთი ადამიანების დახმარებით უნდა განითარებულიყო ქართული ეკონომიკა თუმცა როდესაც საბჭოთაკავშირი დაიშალა და სწორედ ამ დროს საქართველოს სახელმწიფოს დამოუკიდებლობის აქტი იქნა მიღებული რის შედეგადაც საქართველოსთვის გაიხსნა ის საზღვრები, რომლის მიღმაც მსოფლიოს დანარჩენი ქვეყნები იყვნენ სხვადასხვა განვითარების საფეხურზედა ისინი საკმაოდ მჭიდრო პარტნიორობას ეწეოდნენ, დამოუკიდებლობის მოპოვები შემდგომ შეიძლება ითქვას, რომ ძირითად პარტნიორ ქვეყანას წარმოადგენდა რუსიეთი რომელთანაც სავაჭრო ურთიელტობების აწყობა მარტივად ხდებოდა ვიდრე სხვა ქვეყნებთან, თუმცა რუსეთის აგრესიული ნპოლიტიკიდან გამომდინარე საქარტველო რუსეტის ეკონომიკური მდგომარეობაც დროდადრო იძაბებიოდა და რაც ქართულ სახელმწიფოს აძლევდა ბიძგს სხვადასხვა პარტნიორი ქვეყნების მონახვის შესახებ რომელთა მოძიებაც არც თუ ისე წარუმატებლად ხორციელდებოდა.

როგორც ზემოთ ავღნიშნეთ საქართველოს საგარეო პარტნიორი ქვეყნებიდან პირველ ადგილზეა თურქეთი, რომელსაც გარკვეული პოლიტიკური ეკონომიკური

და გეოგრაფიული მიზნები გააჩნია. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდგომ თურქეთისთვის კავკასია არ წარმოადგენდა მხოლოდ სხვადასხვა ეთნიკური კომფლიქტების ტერიტორიას. თურქეთმა საწყის ეტაპზე დაინახა კავკასიის და საქართველოს პოტენციალი. რეგიონისთვის უაღრესად მნიშვნელოვანი ადგილი ეკავა კასპიის ნავთობსა და ბუნებრივი აირის მარაგს რაც მსოფლიო ბაზარს საკმაოდ დიდ ფასეულობას წარმოადგენდა სწორედ ეს იყო მიზეზი რის გამოც საქართველო თურქეთის სტრატეგიულიპარტნიორობას ეყრება საფუძველი რომლის მეშვეობითაც საქართველოსთვის თურქეთი გახდატ ნომერ პირველი სავაჭრო პარტნიორი ქვეყანა. გარდა ამისა თურქეთის ხელისუფლებამ კარგათ იცოდა რომ მის მიერ აზერბაიჯანის და საქართველოს გავლით რუსეთის ენერგო უპირატესობა იქნებოდა შესუსტებული, რაც გამაღტლდა კიდევ და მსოფლიო ბაზარზე ახლი მოწოდების გზა გამოჩნდა. რომელიც ბაქო-თბილისი-ჯეიჰანის ნავთობსადენი ეწოდა თუმცა აქვე უნდა აღინიშნოდეს რომ რუსეთი საკმაოდ ეწინააღმდეგებოდა ამ ნავთობსადენის მშენებლობას რადგან ის გამოიწვევდა მისგან დამოუკიდებლად მსოფლიო ბაზრის მომარაგებას აგრეთვე ამ ფაქტმა დადებითი გავლენა მოახდინა საქართველო ტურქეთის სავაჭრო პარტნიორებად გამოყალიბებაზე. რაც შეეხება თურეთ საქართველოს ურთიერთობაპირველი მეგობრული ხელშეკრულება დაიდო1992 წელს და ამის შემდეგ იწყება უკვე სხვადასხვა ხელშეკრულებების დადება გაიხსნა თურქული კოლეჯებიც თურქეთ საქართველოს პარტნიორული ურთიერთობა ქონდათ სამხედრო სფეროში, თურქეთ საქართველოს ურთიერთობაში ასევე მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია ენერგოპროექტების ერთობლივ განხორციელებაში რაც დადებითად აისახება ორივე ქვეყნის ეკონომიკაზე. 2004 წელს მხარეებმა განიხილეს ბაქო-თბილისი ჯეიანის პარალელურ ნავთობსადენის პროექტს განიხილეს, 2005 წელს გაუქმდა სამთვემდე ტურისტული მიმოსვლისთვის სავიჟო რეჟიმი. 2012 წლისა ნკი საეთაშორისო პასპორტის ქონა ადა იყო საჭირო საქართველო თურქეთის საზღვრის გადაკვეთისთვის. 2007 საქართველომ რუსეთან თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმება

დადო. დგეისთვის ჰიდროელექტრო სადგურების მშენებლობასში საქართველოს ტერიტორიაზე თურქული კომპანიები ლიდერობენ.

საქართველოსთვის სიდიდით მეორე სავაჭრო პარტნიორ ქვეყანა რუსეთია, საქართველოს პარტნიორ ქვეყნებს შორის ყველაზე აგრესიული სავაჭრო პარტნიორი რუსეთია, საქართველოს მიერ დამოუკიდებლობის აღდგენიდან გამომდინარე რუსეთ საქართველოს სავაჭრო ურთიერთობები არ შეწყვეტილა თუმცა 2006 წელში რუსეთის მიერ ქართულ პროდუქტებზე სანქციების შემოღებამ რასაც ასევე დაერთ2008 წლის ომი საკმაოდ შეაფერხა ორქვეყანას შორის ეკონომიკური და სავაჭრო ურთიერთობები რომელსაც საქალტველოდ ეკონომიკისთვის შეიღებლ;ეაბ ითქვას როპ საკმაოდ დადებითი სტიმული ქონდა რატა არ ყოფილიყო რუსულ ბაზარზე დაყდნობილი და მოეძებნა პროდუქციის გასაღების ახალი ბაზრები,მიუხედავად იმისა რომ დღეისათვის რუსეთი საკუტარ ბაზარზე ქალტული პროდუქციის რაოდენობი ზდას ხელს არ უშლის არ უნდა ქარტულმა მხარემ ყურადღება არ უნდა მოადუნოდს რადგან რუსეთს ნებისმიერ დროს შეუძლიე ეს ბერკეთი ეკონომიკურ ომში გამოიყენოს აქედან გამომდინარე არ უნდა ჩავთვალოტ რო ეკონომიკური საფრთხე აგარ არსებობს ჩვენს სავაჭრო პარტნიორ ქვეყანასთან, რუსეთი ყოველტვის იყენებს ყველა იარაღს ეკონომიკურ ბძოლაში ესენია: ფოტო-სანიტარული, ადმინისტრაციული, ტექნიკური. ამ ყველაფერს საქარტველოშტვის უაროფიტი შედეგები მოაქვს. რუსეთ საქართველოს დამაბული ურტიერთობების ფონზე საქართველოში რუსული კაპიტალი სულ უფროდაუფრო იზდება აქვე აღსანიშნავია კაპიტალ დაბანდების ინტერესის სფეროები მოიცავს ქვეყნისთვის სტრატეგიული სფეროები როგორებიცაა ფინანსური სექტორი და ენერგეტიკული სექტორი და სხვა მიუხედავად იმისა, რომ კაპიტალი დადებითად აისახება ქართულ ეკონომიკაზე, აუვილებლად ყურადღება უნდა გამახვილდეს ქვეყნის მხრიდან ამ საკიტხებზე რადგან რუსეთი საქართველოსტვის არასოდეს არ ყოფილა საიმედო პარტნიორი. რადგან რუსეთს შეუძლია მისთვის შესაძლო დროს გაიტანოს საკუტარი კაპიტალი რაზეც ქართულ ეკონომიკაზე საკმაოდ მკაცრი რეაგირება ექნება, და უარყოფითად აისახება მასზე.

საქართველოსთვის სიდიდით მესამე პარტნიორი ქვეყანა პირველიორის მსგავსად არის მეზობელი აზერბაიჯანი, საქართველო აზერბაიჯანის ურთიერთობა საკმაოდ დიდ ისტორიას ითვლის არ შეიძლება არ აღინიშნოს ამ ორი ქვეყნის ერთი და იგივე გზა ორივე ქვეყანა იყო საბჭოთა კავშირის შემადგენლობაში, საქართველო აზერბაიჯანის ურთიერთობა ყოველთვის დადებით კონტექსტში განიხილება გარდა რამოდენიმე შემთხვევისა. აზერბაიჯანი და საქართველო არა მხოლოდ ორ მხარეს შორის ეკონომიკური პროექტებში იღებენ მონაწილეობას არამედ საერთაშორისო პროექტებშიც სხვა ქვეყნებთან ერთად. მას შემდეგ რაც ქვეყნებმა დამოუკიდებლობა მოიპოვეს მატ შორის ურთიერთობის დადებითი დინამიკა შეინიშნება, ორ სახელმწიფოს შორის დიპლომატიური ურთიერთობა ჩამოყალიბდა 1992 წელს და 1993 წლისთვის უკვე 18 სხვადასხვა სახის ხელშეკრულება და შეთანხმება იყო დადებული. 2004 წელს ქვეყნების პრეზიდენტებმა ხელი მოაწერეს სტრატეგიული თანამშრომლობის დოკუმენტს. ამავე წელს შეიქმნა ეკონომიკური სტრატეგიული თანამშრომლობის კომისია, ქვეყნებს შორის სავაჭრო ურთიერთობები ყოველწლიურად იზდება. ქვეყნებს შორის ურთიერთობა და საქმიანი ვიზიტები და ინტერესები დიდია სადაც განიხილავენ სხვადასხვა ეკონომიკური პროექტები რომლებიც აუცილებლად მოგებას მოუტანს როგორც ქართულ ასევე აზერბაიჯანულ მხარეს.

საქართველოს სავაჭრო პარტნიორებს შორის მეოთხე ადგილზე დგას ჩინეთი, ჩინეთი მსოფლიოს ერთერთი უძველეს ცივილიზაციას წარმოადგენს სწორედ ამიტომ არაა გასაკვირი რომ ჩინეთ საქართველოს ურთიერთობა ოცდა მეერთე საუკუნეში არ იწყება, ჩინეთ-საქართველოს სავაჭრო ურთიერთობები მიმდინარეობდა ეგრეთწოდებული „აბრეშუმის გზის“ ფარგლებში. საქართველო ჩინეთს შორის თავისუფალი სავაჭრო ურთიერთობის ხელშეკრულებაა გაფორმებული, რაც სავაჭრო ურთიერთობების გაღმავებას ნიშნავს. რაც აისახება ქართული პროდუქციის დაახლოებით 95% შევა ქვეყნის ტერიტორიაზე საბაჟო მოსაკრებელის გარეშე. ეს ფაქტი ქართულ ეკონომიკაზე დადებითად აისახება, ქვეყანამ მოახერხა და გააფორმა

ხელშეკრულება ხელშეკრულება თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ ისეთ ბაზრის მქონე ქვეყანაშტან როგორც ჩინეთია, ამ ფაქტს აქვს უამრავი დადებით მხარე ქალტული ეკონომიკის განვიუთარებისთვის რაც აისახება ქართული პროდუქციის გატანას ქვეყნისთვის სასურველ ბაზარზე, რის შედეგადაც ქართული მეწალმეეწზი დაიწყებენ პროდუქციის კონკურენტ უნარიანობის განვილარებაზე ფიქრს. ამ ეტაპისთვის ქართული ექსპორტიდას იმპორტის თანაფარდობა ფინანსული კუთხით ექსპორტზე იმპორტი სამჯერ მეტია აქადენ დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას რომ მთავარი არაა მხოლოდამხოლოდ ხელშეკრულების დადება არამედ მისი სარფიანად გამოყენება.

სომხეთ საქართველოს არა მარტო საზღვარი აკავშირებთ ერტმანეთან არამედ ისინი სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნებრი არიანრომელთაც საკმაოდ ბევრი საერთო ინტერესი და საერთო პრობლემები გააჩნია აქეან აუცილებლად უნდა ავლნიშნოთ საქართველოს და სომხეთის ეკონომიკაზე საბჭოთა კავშირის არსებობის გავლენა რომლის დაშალსთან ერთად საკმაოდ დიდი ეკონომიკური გაჩერება გამოიწვია ორივე ქვეყნისთვისრის აღდგენასაც დღემდე დიდი ძალიხმევიდ ცდილობენ. რიგიტ მეხუთე სავაჭრო პარტნიორი ქვეყანაა სომხეთი საქალტველოსთვის, რის შედეგააც ამ ქვეყნების ეკონომიკური ურთიერთობა საკმაოდ გაღმავებულია. ორივე ქვეყნის შემთხვევაში საბჭოთა კავშირისდაშლის შემდეგ დადებითი ბალანსი ქვეყნის ეკონომიკის ზრდასთან დაკავშირებით 1994-1995წლებში დაფიქსირდა. გარკვეული პერიოდის განმავლობაში სომხეთის ეკონომიკური ზრდა წლიურად შეადგენდა 9.1% - ით ხოლო ქართული 6.7% - ით 2009წლის მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისის ფონზე და იმის ფოზე საქალტველოს რუსეთის ომი უკვე მომხდარი იყო სომხეთის ეკონომიკამ 14.1% - ით დაიკლო ხოლო ქალტულმა ეკონომიკის კლება 5.9% - ით მოხდა. აღნიშნული წლების მერე სომხეთის და საქალტველოს ეკონომიკური მაჩვენებლები ყოველწლიური ზრდა მიმდინარეობდა ორივე ქვეყანაში ექსპორტის რაოდენობას ჭარბობს იმპორტი, რის გამოც ქვეყანაში აუცილებელია რომ მოხდეს უცხოური კაპიტალის იმპორტი. ორივე ქვეყნის სტრატეგია მოიცავს მომსახურები სფეროს განვიტარებას და ამ სტრატეგიის განვიტარებაზე არიის დაყდნობილი ორივე ქვეყნის ეკონომიკა,

მიუხედავად მზარდ ეკონომიკური მაჩვენებლების და და მსგავსი სტრატეგიების საქართველო სომხეთის სორათეგიას შორის არის ერთი მკაფიო მაჩვენებელი რომელიც ყურად საღებია სომხეთი ძირითადად ორიენტირებულია შიდა მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებაზე ხოლო საქართველო ორიენტირებულია უფრო მეტად გარე ბაზარზე ვიდრე შიდა ბაზარზე, რაც საქართველოზედადებითად ისახება ყოველწლიურად იზღება სომხეთში ქართული პროდუქციის შეტანა რომელიც სომხური ბაზრისთვის 1.5% შეადგენს სა სომხეთისთვისთვის მე13 ადგილზე დგას ქართული პროდუქციის ასეთი მცირე წვლილი აიხსენება იმის ფონზე რომ სომხეთის ნომერპირველი პარტნიორი ქვეყანა რუსეთია რომელსაც ქალტული პროდუქციის სიმრავლე კონკურენციას ვერ უწევს. გარდა ამისა არ უნდა დაგვავიწყდეს საქართველოს როლის როგორც სატრანზიტო ქვეყანა სომხეთისთვის რომლის გავლითაც საკამოდ დიდი პროდუქცია შედის სასომხეთის ტერიტორიაზე. გარდა ამისა უნდა აღინიშნოს რუსეთიდან სასომხეთში მიმავალი აირის სადენი როელის დამაკავშირებელი გზაც საქართველოა. საბოლოო ჯამში სომხეთის და საქართველოს ეკონომიკები ერთმანეთან მჭიდრო კავშირშია და უფროდაუფრომმერტად ახდენენ ერთმანეთან დაკავშირებას სომხეთ საქართველოს მსგავსი ეკონომიკური სტრატეგია გააჩნიათ რომელიც მომსახურიეობის სფეროს უკავშირდება, ხოლო ამ ქვეყნებს შორის სავაჭრო ბროდუქციაზე ვაჭრობის მოტხოვნა ყოველწლიურად იზღება.

საქალტველოს საგარეო ბაზრის შემოსავლიოს თითქმის ნახევარს პირველიხუთი სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნები წარმოადგენენ ორმელტაგან ოთხი ქვეხანა საქართველოს მეზობელი ქვეყანაა ქალტული სახელმწიფოს საკამოდ დიდი შრომა სჭირდება რომ სხვადასხვა პარტნიორ ქვეყნებთან მოახდინოსსაკუთარი ნპროდუქციის დახვეწა და ამის შემდგონ კი მოახდინოს მისი ქვეყნის გარეტ სავაჭრო პარტნიორ ქვეყნებში გათანა და გაყიდვა რაც ქვეყნის ეკონომიკისტვის წამახალისებელი ფაქტორი იქნება. ხოლო რაც შეეხება ქართული პროდუქციის იმპორტს პირველი ადგილი უკავია სასაქონლო ნედლეულს რომლის გაყიდვის შედეგად ქალტული პროდუქცია ნახულობს ნაკლებ მოგებას ვიდრე მზა პროდუქცია,

რისთვისაც აუცილებლად უნდა მოხდეს სხვადასხვა პარტნიორი ქვეყნების მოძებნა და უცხოური კაპიტალის იმპორტირება გადასამუშავებელ ქარხნებისა და საწარმოების ასაშენებლას რაც ქვეყნის ეკონომიკაზე დადებითად აისახება და სწორედ ეს ფაქტი დაეხმარება ქვეყნის ეკონომიკას განვითარებაში აუცილებელია ასევე მომსახურების სფეროში სხვადასხვა ცვლილებების გატარება რათა მოხდეს კონკურენტუნარიანი გარემოს შექმნა მეზობელი ქვეყნებისთვის.

2.2 საქართველოს სასაქონლო ვაჭრობა

ქვეყნის ეკონომიკის წარმატებული წინსვლისთვის ქვეყანას ესაჭიროება საგარეო ვაჭრობის წარმოება, საგარეო ვაჭრობის წარმოებისთვის ქვეყანას გააჩნია სასაქონლო ჩამონათვალი რომელსაც იგი ყიდის ქვეყნის შიგნით და ასევე გააჩნია საქონელი რომელიც გადის ქვეყნის გარეთ, გარდა ამისა აუცილებლად უნდა აღინიშნოს საქონელი რომელიც შემოდის ქვეყანაში, მათი რიცხვი საკმაოდ დიდია. საგარეო ვაჭრობისთვის განკუთვნილი საქონლის ნაკრებს აქვს წარმოებისთვის საერთაშორისო სტანდარტებით მინიჭებული კლასიფიკაცია. რომელსაც აქვთ სხვადასხვა დონე აგებულია დანიშნულება ამიტომ ხდება მათი დაყოფა სხვადასხვა კლასებათ და სახეებათ, საქონლის დაყოფა საჭიროა სხვადასხვა სახეებატ და კლასება რათა მართივით მოხდეს მათი ნომერაცია, ასევე აუცილებლათ მოხდება საქონლის სახეობების მიხედვით მათვის საჭირო პირობების შექმნა როგორც გადატანა ასევე შენახვისას, და ყველაზე მთავარი მარტივად მოხდეს საგარეო ვაჭრობების დროს ამ საქონლის სპეციფიკაციის გათვალისწინება.

საქონლის კლასიფიკაციის დეტალური აღწერა აუცილებელია, საბაჟო და სტატისტიკური მოთხოვნებიდან გამომდინარე რაც მარტივი პროცესი არ არის, საქონლის ასეთი დეტალური აღწერა საჭიროა საქონლის კოდირების სისტემის გაუმჯობესებისთვის, ან მის საფუძველზე აგებული ნომეკლატურა რომლის მაგალითსაც წარმოადგენს ევროპული ქვეყნების მიერ გამოყენებული

კომბინირებული ნომეკლატურა, ასეთ ნომეკლატურაზე საქონლის ნომეკლატურა დამოკიდებულია თავად საქონლის შემადგენლობაზე, თუმცა ეკონომიკური თვალსაზრისით ეკონომიკისთვის მისასღებია საქონლის ნომეკლატურა საერთაშორისო სტანდარტების მიხვედვით რატა უფრო ადვილდება საქონლის სწრაფი გადაადგილება და პროდუქციის დოკუმენტალური მხარე. გარდა ამისა არსებობს საქონლის კლასიპიკაციის სახე სადაც მცირე კლასები ერთიანდებიან ერთი კლასიპიკაციის ქვეშ და ამის შემდეგ ხდება მათი მიწოდება სხვადასხვა მომხმარებელზე რომელთაც შესაძლოა კვლავ მოუწიოთ საქონლის ახალი კლასიფიკაცია. საქონლის აღწერისა და კოდირების სისტემა მოწონებული იქნა საბაჟო ტანამშრომლობის საბჭოს მიერ 1983 წელს ხოლო ძალაში შევიდა 1988 წელს.

კლასიფიკაციის ზოგადი სტრუქტურა რომელსაც იყენებს ყველა ის ქვეყანა, ჰარმონიულს ხდის სისტემას ასეთია:

სექცია I-IV სოფლის მეურნეობის პროდუქცია;

სექცია V-VII მინერალები, ქიმიური და მათთან დაკავშირებული პროდუქტები, პლასტმასი, კაუჩუკი და მათგან დამზადებული ნაწარმი;

სექცია VIII-X ცხოველური წარმოშობის პროდუქტები, როგორცაა დაუმუშავებელი და დამუშავებული ტყავი, ბეწვი ასევე ხის მორები, საცობები, ქაღალდი და მათი ნაწარმი.

სექცია XI-XII ტექსტილი, ფეხსაცმელი, თავსაბურავები;

სექცია XIII-X V ქვის, თაბაშირის, ცემენტის, აზბესტის, კერამიკის, მიონის მარგალიტის, ძვირფასი და ნახევრადძვირფასი ქვების, ძვირფასი ლითონების და საიუველირო ნაკეთობების, ძირითადი ლითონების და მისი ნაკეთობები;

სექცია XVI მანქანები, მექანიკური მოწყობილობები და ელექტრული აღჭურვილობა;

სექცია XVII სატრანსპორტო საშუალებები, საფრენი აპარატები, გემები და მათთან დაკავშირებული სატრანსპორტო აღჭურვილობა;

სექცია XVIII ოპტიკური, ფოტო და კინომატოგრაფიული, საზომი საკონტროლო, ზუსტი, სამედიცინო და ქირურგიული ხელსაწყოები, მაჯის და სხვა სახის საათები, მუსიკალური ინსტრუმენტები;

სექცია XIX იარაღი და საბძოლო მასალები;

სექცია XX-XXI სხვადასხვა სამრეწველო ნაწარმი როგორცაა: ავეჯი, გასანათებელი საშვალეები, სპორტული საკუთნოები, ხელოვნების ნიმუშები, საკოლექციო ნივთები და ანტიკვარიატი.

საქართველოს აქვს პოტენციალი, საკმაოდ დიდი მოცულობით მოახდინოს სხვადასხვა ქვეყანაში საკუთარი პროდუქციის ექსპორტი, რომლის მეშვეობითაც ფინანსურ სარგებელს მიიღებს, რაც დადებითად აისახება ქვეყნის ეკონომიკაზე,

საქართველოში ექსპორტის საშუალო წლიური შემოსავალი რეექსპორტირების გარეშე დაახლოებით 1.8 მლრდ. დოლარს შეადგენს 2017 წლის მონაცემებით, რომელიც ყოველწლიურად იზდება, ხოლო რეექსპორტირების გარეშე უმსხვილესი წილი მადნებზე და სპილენძის კონცენტრატებზე მოდიოდა, რომლის ექსპორტმა 379.1 მლნ. დოლარი შეადგინა. ხოლო რაც შეეხება საქართველოდან ყველაზე მსხვილ საექსპორტო ათეული ასე გამოიყურება:

ათი ყველაზე მსხვილი ქართული პროდუქციის საექსპორტო მონაცემები საქართველოს სტატისტიკის სამსახურის მიხედვით ასეთი იყო.

- მადნები და სპილენძის კონცენტრატები
- ფეროშენადნობები
- ყურძნის ნათურალური ღვინო
- მინერალური და მტკნარი წყლები
- თხილი და სხვა კაკალი
- სასუქები მინერალები ან ქიმიური, აზოტოვანი.
- ოქრო დამუშავებული ან დაუმუშავებელი ფხვნილის სახით.
- ეთილის სპირტი არადენატურირებული (სპირტის კონცენტრაციით 80% - ზე ნაკლები) სპირტიანი სასმელები

- მაისურები თბილი კვართები და სხვა ტრიკოტაჟის ნაწარმი, მანქანით ან ხელით ნაქსოვი.
- ნავთობი ნედლი და ნავთობპროდუქტები ნედლეული.

სწორედ ეს პროდუქცია წარმოადგენს საქართველოს ექსპორტის ძირითად ათეულს რომლზეც ექსპორტით შემოსული თანხის დაახლოებით ოთხმოცი პროცენტი მოდის. თუმცა აქვე უნდა აღინიშნოს ექსპორტირების გაზდის პროცესი და უკვე 2019 წელს სხვადასხვა მონაცემებმა გადააჭარბა შემოსავლის მხრივ ზოგიერთ პროდუქციას რომლებს ორი წლის წინ შედარებით მაღალ საფეხურზე იდგნენ, ვიდრე ორი წლის შემდგომ. სწორედ ამიტომ თვალსაჩინოებისთვის განვიხილოთ 2019 წლის საქსტატის მონაცემების მიხედვით.

ათი საექსპორტო საქონელი სიდიდის მიხედვით. რეექსპორტის გარეშე.

- ფეროშენადნობი. 252 მლნ. ლარი
- ყურძნის ნათურალური ღვინოები. 177 მლნ. ლარი
- მინერალური და მტკნარი წყლები. 112 მლნ. ლარი
- ეთილის სპირტი არადენატურირებული, სპირტიანი სასმელები. 97 მლნ. ლარი
- სასუქები მინერალური ან აზოტოვანი. 75 მლნ. ლარი
- ოქრო დამუშავებული ან ნახევრადდამუშავებული. 59 მლნ. ლარი
- თხილი და სხვა კაკალი. 46 მლნ. ლარი
- მაისურები, თბილი კვართები და სხვა ტრიკოტაჟის ნაწარმი. 32 მლნ. ლარი
- ნახევარფაბრიკატები ნახშირბადიანი ფოლადისგან. 27 მლნ. ლარი
- წყლები მინერალურისა და გაზიანის ჩათვლით. 24 მლნ. ლარი

საქართველოდან ექსპორტირებულ პროდუქციასთან ერთად აუცილებლად უნდა აღინიშნოს რეექსპორტირებული პროდუქცია, რომელიც ქვეყანაში ხვდება იმპორტის მეშვეობით და ქვეყნის გავლით გადის ექსპორტზე, რასაც რეექსპორტი ეწოდება, სწორედ რეექსპორტირებული საქონელი გვხვდება საქართველოს მიერ

ექსპორტირებულ საქონელთა რიგებში პირველ ადგილზე, რომლებიც ქართული ექსპორტის შემოსავლების პირველ ათეულს მიეკუთვნება. ეს პროდუქციაა სპილენძის მადნები და კონცენტრატები, რომლის შემოსავალი ლიდერია ქართულ ექსპორტში. მეორე ადგილზეა ასევე რეექსპორტირებული მსუბუქი ავტომობილები.

ათი ყველაზე შემოსავლიანი საქონელი რეექსპორტის ჩათვლით. ქართული პროდუქცია ასე გამოიყურება

- სპილენძის მადნები და კონცენტრატები. 528 მლნ. ლარი
- მსუბუქი ავტომობილები. 522 მლნ. ლარი
- ფეროშენადნობი. 252 მლნ. ლარი
- ყურძნის ნათურალური ღვინოები. 177 მლნ. ლარი
- სამკურნალო საშუალებები. 149 მლნ. ლარი
- მინერალური და მტკნარი წყლები. 112 მლნ. ლარი
- ეთილის სპირტი არადენატურირებული. სპირტიანი სასმელები. 97 მლნ. ლარი
- სასუქები მინერალური ან აზოტოვანი. 75 მლნ. ლარი
- ოქრო დაუმუშავებელი ან ნახევრად დამუშავებული. 59 მლნ. ლარი
- სიგარეტი. 50 მლნ. ლარი

სტატისტიკური მონაცემებზე დაყდნობით გამოიკვეტა რამოდენიმე ფაქტორი რაც აუცილებლა უნდა იქნას გათვალისწინებული პირველი ქვეყნის ექსპორტის დიდი ნაწილს რეექსპორტირებული პროდუქცია წარმოადგენს რომლის შემოსავლები ქვეყნისთვის არც ტუ ისე მცირე მაგრამ უნდა მოინახოს გზა რატა მოხდეს ქვეყნის მიერ ასეთი პროდუქციები რაოდენობის გაზდა რაც დადებითად აისახება ქვეყნის ეკონომიკაზე, რეექსპორტირებისთვის საქართველოს ხელს უწყობს ის ადგილმდებარეობა რომლის მეშვეობითაც აქვს როგორც სახმელეთო გზები სხვადასხვა ქვეყნებთან ასევე საზღვაო გზები, რომლი პოტენციალი სრულად არაა გამოყენებული გარდა ამისა აუცილებლად უნდა მოხდეს

ადგილობრივი წარმოების მოპოვება და ამ პოტენციალის გაზდა რაშიც უნდა იყოს ჩართული სახელმწიფო აქტიურად. უ გადავხედავთ ქვეყნიდან პროდუქციის ექსპორტის ათეულს აუცილებლად შევამჩნევთ რომ ქვეყნიდან გაედიუნება საწარმო ნედლეული და არა ქვეყანაში ნაწარმი პროდუქცია რის მეშვეობითაც ქვეყანას შეუძლია მეტი ეკონომიკური სარგებლის ნახვა, ამიტომ აუცილებელი მოხდეს ქვეყანაში კაპიტალდაბანდება ქვეყნის შიგნიდან, ან მოხდეს ინვესტიციის იმპორტი, რათა შეიქმნას და აშენდეს ისეთი საწარმოები რაც ქართული ნედლეულის დამუშავებას და წარმოებას მოახდენს. ამით მოხდება ქართული ეკონომიკის გაძლიერება და რაც დადებითად აისახება, როგორც ქვეყნის ბიუჯეტზე ასევე ქვეყნის მოსახლეობაზეც. გარდა ამისა ქვეყანამ უნდა დაიწყოს ისეთი რესურსების ათვისება, რაც ნაკლებად არის ათვისებული და რისი იმპორტირებაც ხდება ქვეყანაში. რა თქმა უნდა საწყის ეტაპზე კონკურენცია მძაფრი იქნება, მაგრამ საბოლოოდ აუცილებლად მოხდება ქვეყნის შიგნით იმპორტირებული პროდუქციის ჩანაცვლება ქვეყანაში პროდუქციით, რომელიც საკმაოდ დიდი რაოდენობით გვხვდება ქვეყანაში.

იმპორტი არის ისეთი პროდუქცია, რომელიც ქვეყანაში შემოდის, დღეისათვის საქართველოში საკმაოდ დიდი რაოდენობის საწარმოო ნედლეული და პროდუქცია შემოდის, 2017 წლის მონაცემებით საქართველოში იმპორტირებული პროდუქტში პირველი ადგილი ნავთობმა და ნავთობ პროდუქტებმა დაიკავა, ხოლო უმსხვილესი საიმპორტო ათეული ასე გამოიყურება 2017 წლის მონაცემებით.²

- ნავთობი და ნავთობ პროდუქტები.
- ბუნებრივი აირები.
- მსუბუქი ავტომობილები.
- სპილენძის მადანი.

---

² საქართველოს სტატისტიკური წელიწდეული 2019 გვ. 96
https://www.geostat.ge/media/28915/Yearbook_2019.pdf

- სამკურნალო საშვალეები.
- ტელეფონები.
- ელექტრო ენერჯია.
- არამსუბუქი ავტომობილები.
- ხორბალი .
- სამგზავრო ვაგონები.

ხოლო რაც შეეხება 2019 წლის იანვარი - ნოემბრის ჯამში განხორციელდა 8.1მლრდ. დოლარის ღირებულების იმპორტი. სადაც პირველ ადგილს კვლავ იკავებს ნავთობი და ნავთობ პროდუქტები.³

ხოლო რაც შეეხება საქართველოში იმპორტირებული პროდიქტების ყველაზე მაღალნი ათი ხვედრითი წილია.

- ნავთობი და ნავთობ პროდუქტები - 8,4%
- მსუბუქი ავტომობილები - 7,1%
- სპილენძის მადნები და კონცენტრატები - 6,7%
- სამკურნალო საშვალეები დაფასოებული - 3,9%
- ნავთობის აირები და აირისებრი ნახშირწყალბადები - 3,5%
- სატელეფონო აპარატები, ფიჭური ქსელებისთვის ან სხვა უსადენო ქსელებისთვის განკუთვნილი ტელეფონების ჩათვლით - 2,2%
- ხორბალი და მესლინი - 1,1%
- სიგარები, სიგარილები და სიგარეტები თამბაქოს ან მისი შემცვლელელებისგან - 1,1%
- რეზინის პლევმატური სარკეები და საბურავები - 1,0%
- გამომთვლელი მანქნები და მათი ბლოკები - 0,85

ქვეყანაში იმპორტირებულნი საქონლის და ნედლეულის რიცხვი საკმაოდ ჭარბობს სხვა ქვეყებიდან იმპორტირებული საქონლისა და ნედლრულის რიცხვს,

³ საქართველოს სტატისტიკური წელიწდეული 2019 გვ. 145
https://www.geostat.ge/media/28915/Yearbook_2019.pdf

ხოლო თუ გავითვალისწინებთ რეექსპორტირებულ პროდუქტს, ამ შემთხვევაში შეიძლება ითქვას რომ ქვეყანაში სამჯერ მეტი პროდუქციის იმპორტირება ხდება ვიდრე ექსპორტირება.

ხოლო რაც შეეხება ქვეყნებს რომელშიც ხდება ქართული პროდუქციის ექსპორტი და რეექსპორტი, 2019 წლის იანვარ - ნოემბერის მონაცემებით საქართველოდან სხვადასხვა პროდუქციის ექსპორტირება მოხდა ჯამში 123 ქვეყანაში რომელთაგან პირველ ადგილზე რუსეთი იმყოფება ხოლო რაც შეეხება ქალული ექსპორტის ათი უდიდესი ქვეყანაა:

- რუსეთი - 22,2%
- აზერბაიჯანი - 13,2%
- სომხეთი - 10,5%
- ბულგარეთი - 7,6%
- უკრაინა - 6,6%
- ჩინეთი - 5,8%
- თურქეთი - 5,5%
- რუმინეთი - 4,9%
- ამერიკის შეერთებული შტატები - 3,1%
- უზბეკეთი - 2,4%

2019 წლის იანვარ - ნოემბერის მონაცემებით საქართველოდან სხვადასხვა პროდუქციის იმპორტირება ხდება მსოფლიოს 127 ქვეყნიდან, პირველ ადგილზეა თურქეთი, ხოლო უმსხვილესი იმპორტიორე ქვეყნებია.

- ტურქეთი - 17,8%
- რუსეთი - 10,7%
- ჩინეთი - 9,7%
- აზერბაიჯანი - 6,0%
- გერმანია - 4,8%
- უკრაინა - 4,5%

- ა.შ.შ. - 4,3%
- სომხეთი - 3,1%
- იტალია - 2,5%
- რუმინეთი 2,4%⁴

საქართველოს სავაჭრო ურთიერთობებს აწარმოებს მსოფლიოს მრავალ ქვეყანასთან რის შედეგადაც ქვეყანაში არ იქმნება სასაქონლო პროდუქციის დეფიციტი ისევე როგორც ქვეყანაში ხდება იმპორტი ასევე ხვდება ექსპორტი და რეექსპორტი რის შედეგადაც ქვეყანა ახორციელებს შეუფერხებელ ვაჭრობას ყველასახის საქობელზე ძირითადი ვჭრობის დაღტვიღტვა მოდის მეზობელ ქვეყნებზე, რომლებთანაც ახორციელებს ორივე სახის ვაჭრობას როგორც იმპორტს, სევე ექსპორტს და რეექსპორტსამ ფაქტებზე და ზემომო არნიშნული სტატისკიკებიდან გამომდინარეაუცილებლად უნდა აღინიშნოს რომ ქვეყნის საქონელ ბრუნბვა ყოველწლიურად იზდება რაც აისახება ქვეყნის ეკონომიკაზე, ასევე უნდა ავღნიშნოთ მომსახურეობის სფერო რომელიც საქარტველოში ყოველდღიურად ვითარდება რადგან ქვეყანას პრიორიტეტულ სფეროთ აქვს არჩეული ტურიზმის განვიტარება საქალტველოში, სწორედ ამიტომ ქვეყანა საკმაოდ დადებითად იყენებს იმ კურორტების არსეობას რომელიც არიუს საქალტველოშისეზონების და ადგილების მიხედვიტ და გარა ამისა ატარებს რიგ ღონისძიებებს ახალი საკურორტო ზონების შესაქმნელად

საქართველოში ასევე ხდება სასაქონლო ვაჭრობა ინტელექტით, აუცილებლად უნდა აღინიშნოს ქართული საგანმანათლებო დაწესებულები რომელთაც საკმაოდ მრავლად ყავთ უცხოელი სტუდენტები, რომელთაც გარკვეული მოგება მოაქვთ ქვეყნის ეკონომიკისთვის. გარდა ამისა, ქვეყანას საკმაოდ დიდი პოტენციალი გააჩნია სხვადასხვა სფეროებში რაც ქართულიეკონომიკას დადებითად წაადგება და ქართული სასაქონლო ვაჭრობა წარმატებული იქნება.

---

⁴ საქართველოს სტატისტიკური წელიწდეული 2019 გვ. 186
https://www.geostat.ge/media/28915/Yearbook_2019.pdf

თავი 3. საქართველოს საექსპორტო პოტენციალი

3.1 საქართველოს კონკურენტუნარიანობა საერთაშორისო ბაზრებზე

მსოფლიო ეკონომიკურ განვითარებასთან ერთად ვითარდება მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნები რომელთა განვითარების მოტივატორად შესაძლებელია მივიჩნიოთ მსოფლიო ბაზარი, რომელიც ქვეყნებს აძლევს სტიმულს, გახდნენ ისინი კონკურენტუნარიანები და გადალახონ სხვადასხვა დაბკოლებები, როგორებიცაა ეკონომიკური კრიზისი სხვადასხვა სიმძლავრის და მაშტაბების ომები სხვადასხვა ბუნებრივი თუ ხელოვნური კატასტროფები და პანდემიები, რომელთა არსებობაც საკმაოდ ღრმა კვალს ტოვებს ეკონომიკის განვითარებაში როგორც უარყოფით ასევე დადებით კონტექსტში. სწორედ ამ კონკურენტულ გარემოში უწევთ სხვადასხვა სახელმწიფოებს არსებობა, სადაც განვითარების შეწყვეტა და ქვეყნის განვითარების გაჩერების ტოლფასია, რაც ყველა ქვეყნის ეკონომიკაზე უარყოფითად აისახება.

საქართველოს კონკურენტუნარიანობა საერთაშორისო ბაზარზე ეკონომიკურ ასპარეზე იწყება 90 - იანი წლებიდან, როდესაც ქვეყანამ მოახერხა საბჭოთა კავშირის შემადგენლობიდან გამოსვლა და დამოუკიდებლობის მოპოვება თუმცა აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოს გამოჩენა კონკურენტულ ბაზარზე საკმაოდ რთულ პერიოდში მოუწია, რადგან ამ დროს ქვეყნები იყვნენ განვითარების მაღალ საფეხურზე შესაბამისად, მათვის კონკურენციის გაწევა საკმაოდ რთული გამოდგა. ქვეყნის გადაწყობას საჭირო იყო ცხოვრების სტილიდან დამოუკიდებელ დემოკრატიული მართველობისკენ საკმაოდ დიდი ხანი დასჭირდა, თუმცა შეიძლება ითქვას, რომ ოცდამეერთე საუკუნის პირველ ათწლეულში, საკმაოდ დიდი შრომა დასჭირდა ქვეყანაში ელემენტარული საინვესტიციო გარემოს არსებობას, ამ ფაქტმა განახორციელა ქვეყანაში უსაფრთხო გარემოს შექმნა, რამაც წახალისა ინვესტორები

განხორციელებინათ ქვეყნის შიგნით სხვადასხვა სახის უცხოური ინვესტიციების იმპორტი და ამ კაპიტალდაბანდებების შედეგად მოხდა სხვადასხვა პროექტების განხორციელება. გარდა ამისა, აუცილებლად უნდა აღინიშნოს ქვეყნის განვითარების წვლილში ქვეყნის სტრატეგიული ადგილმდებარეობა, რომლის დანახვაც საკმაოდ დროულად მოხდა იმ დროინდელი ხელისუფლების მხრიდან და მოხდა მისი სათანაო ქვეყანად გამოყენება ევროპასა და აზიას შორის, რომელიც ქვეყნის ეკონომიკას დაეხმარა განვითარებაში. ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების კიდევ მრავალი მიმართულებიდან მოხდა მაგალითისთვის ქვეყნის ტერიტორიაზე დაიწყო ტურისტების მოზიდვა რაც შეიძლება ითქვას რომ საკმაოდ მალე განვითარდა., ამ ფაქტს კი წინ უძღოდა ქვეყნის სხვადასხვა ტურიუსტული პოტენციალის განვითარება რომელიც ნებისმიერ დროს არის ტურისტისთვის მიმზიდველი, თუმცა ტურიზმზე მეტი შემოსავალი შეიძლება ითქვას, რომ ქვეყნისთვის მოაქვას სხვა პროდუქციასაც, რომლებიც მოიპოვება სასარგებლო წიაღისეულით მადნების სახით ან და სოფლის მეურნეობაში, რომელთა წვლილი ქვეყნიდან ექსპორტირებული საქონლის ათეულში ლიდერ პოზიციებს არ თმობენ, ესენია: ფეროშენადნობი, ქართული ღვინო, მინერალური წყლები და სხვა.

ქართული სოციალური პრობლემებიდან რთულია რომელიმე კონკრეტული პრობლემა გამოყო. ხშირად ერთი პრობლემის გააწყვეტა შესაძლებელია ყოფილიყო ყველა პრობლემის გადაწყვეტის გზა, თუმცა ეს ფაქტი ნაკლებათ ჭრიდა სხვადასხვა პრობლემებს მაგალითად, როგორცაა ეკონომიკის ზდა ქვეყანაში მიიჩნეოდა ბევრი პრობლემის გადაწყვეტის გზად, თუმცა, ეს ხშირად არა პრობლემის გადაწყვეტას მიუთითებდა, არამედ შეიძლება თავად წარმოეშვა სხვა პრობლემები. სწორედ ამიტომ საბოლოოდ მივიდნენ იმ დასკვნაზე რომ უპირატესობა უნდა მინიჭებულიყო პროდუქციის და მომსახურების ხარისხს და არა მის რაოდენობის ზდას. სწორედ ეს ფაქტი განაპირობებდა კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას, თუმცა კონკურენტუნარიანობის ამაღლება და ხარისხი არ უნდა განვიხილოთ ერთი

კონკრეტული საწარმოს თემაზე, ეს უნდა მოხდეს მთლიანი ქვეყნის მაშტაბით. კონკურენციის გაზდა რადგან თუ ქვეყნის შიგნით არ გაიზარდა კონკურენციის დონე, მაშინ არ გაიზდება საერთო ხარისხი, რომელიც აუცილებელ კრიტერიუმს წარმოადგენს. ქვეყნის კონკურენტუნარიანობა კი აუცილებელია ქვეყნის მიერ საკუთარი პროდუქციის საერთაშორისო ბაზარზე გატანისთვის, რადგან საერთაშორისო ბაზარზე ქვეყნის კონკურენტუნარიანობა მნიშვნელოვანია რადგაქნ მას საერთაშორისო ასპარეზე ბევრი კონკურენტი გამოუჩნდება, რომელთა მიერ იქნება წარმოდგენილი პროდუქცია მაღალი ხარისხის და დაბალი ფასის მონაცემებით. გარდა ამისა აუცილებლად უნდა იყოს გათვალისწინებული ქვეყნის შიგნით ნაწარმოები პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის და ხარისხის კვლევების ჩატარება, რასაც განვითარებული ქვეყნები საკმაოდ დიდ ყურადღებას ანიჭებენ, გარდა ამისა მსოფლიო ეკონომიკურ ფორუმს აქვს ყოველწლიური ანგარიში, სადაც ასახულია სხვადასხვა სახის პროდუქტი, მათი ძლიერი და სუსტი მხარეები, რომლის საშუალებითაც იგებენ მწარმოებელი ქვეყნები საკუთარი პროდუქციის ძლიერ და სუსტ მხარეებს, აქვე უნდა აღინიშნოს ის ფაქტი, რომ არსებობენ სხვადასხვა ფირმები, რომლებიც კერძო დაკვეთით იკვლევენ დამკვეთის მიერ სასურველი პროდუქციის ძლიერ და სუსტ მხარეებს, რაც საკმაოდ დადებით გავლენას ახდენს პროდუქციის ხარისხის გაუმჯობესებაში. გარდა ამისა ქვეყნები აუმჯობესებენ ინვესტირებისთვის საჭირო უნარებს მხოლოდ რაც შეეხება ინვესტორებს. ისინი ატარებენსხვადასხვა კვლევებს ვინაიდან ინვესტორი ინვესტიციის ჩადებიშტვის ხელსაყრელ პირობებს ეძებს თუმცა უნდა აღინიშნოს ის აქტიც, რომ ინვესტიციის განსახორციელებლად მხოლოდ არ ხდება კვლევა სოციალური ეკონომიკური და სამართლებრივი გარემოს შესახებ, აქ აუცილებლად იქნება გამოკვეთილი ინვესტორის ინტერესები, თუ რა გარემოა იმ სფეროში, რომელშიც ფიქრობს საკუთარ კაპიტალდაბანდებას. გარდა ამისა აუცილებლად შეისწავლება, მსგავსი პროდუქციის მონაცემები,

რათა დროულად მოხდეს ინვესტორის მიერ ქვეყანაში ჩადებული კაპიტალდაბანდების ამოღება და მოგებაზე გასვლა, რისთვისაც საჭიროა გამოკვლეულ იქნას ნედლეულის მიწოდების, მომსახურების და გასაღების ბაზრები.

ქართული პროდუქციის კონკურენტუნარიანობასა და ზოგადად პროდუქციის კონკურენტუნარიანობაზე მხოლოდ და მხოლოდ მისი ფასი და ხარისხი არ მოქმედებს. მაგალითისთვის ავიღოთ ორი იდენტური პროდუქცია, რომელიც არის ერთი და იგივე ფასის ხარისხის და სხვა მონაცემების მქონე, ამ შემთხვევაში მომხმარებელს აუცილებლად გაუჩნდება კითხვა, თუ რომელი პროდუქციაა მეტად სანდო და ხელსაყრელი მისთვის და სწორედ ამიტომ იგი ნახავს მისთვის ნაცნობ ბრენდს, რომელიც მსოფლიოს ცნობადობის მხრივ უფრო მაღალი დონე აქვს და მისი არჩევანზე აუცილებლად იქონიებს გავლენას. გარდა ამისა უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება მწარმოებელი ქვეყნის ცოდნასაც, რაზეც მყიდველების 80% ამახვილებს ყურადღებას. ასევე გასათვალისწინებელი ფაქტორია ადამიანები, რომელთაც უკვე ქონდათ ეს პროდუქცია. ერთი ადამიანი პროდუქციის შესახებ დაახლოებით ოცდახუთ ადამიანს აცნობს მის დადებით ან უაროფით მხარეს, გარდა ამისა აუცილებლად გაითვალისწინებს მყიდველი მწარმოებელი ფირმის ისტორიას, რადგან მისი ისტორია უმეტეს შემთხვევაში დიდ ზეგავლენას ახდენს მყიდველზე. ზოგიერთ შემთხვევაში შეიძლება ითქვას რომ მყიდველისთვის უფრო მნიშვნელოვანია მწარმოებლის ბრენდი ნდა არა მისი ფასი და ხარისხი ასეთი მყიდველები ენდობიან ბრენდის ქვეშ არსებულ ყველა პროდუქციას თუმცა შეიძლება ის პროდუქცია თავად არ იცოიდენ როგორი ხარისხისაა. ასევე შეიძლება კონკურენციის დროს გათვალისწინებული იყოს პოტენციური უპირატესობაც, რომელიც შეიძლება ბევრმა ფაქტორმა მოგვცეს.

აუცილებლად უნდა განვიხილოდ კონკურენტულ უპირატესობაში სხვადასხვა ფაქტორები, რომლებიც შეიძლება სპეციფიკურად მივიჩნიოთ საქართველოსთვის. ასეთ ფაქტორად შეიძლება მივიჩნიოთ, საქართველოს უნიკალური საგარეო სავაჭრო

მდგომარეობა. სამხრეთ კავკასიაში საქართველო ერთადერთი ქვეყანაა, რომელსაც აქვს ყველა სახმელეთო მეზობელ ქვეყანასთან კარგი სავაჭრო ურთიერთობა. რუსეთის ფედერაცია მათი ლიდერების გადაწყვეტილებით გამონაკლისია მათუ უხეში პოლიტიკის გამო საქართველოს მიმართ. ქვეყნის კონკურენტული უპირატესობა ქმნის ახალ სამუშაო ადგილებს საქართველოს ტერიტორიაზე სატრანსპორტო და ლოჯისტიკური საქმიანობის წარმატებით განხორციელების საკმაოდ დიდი პერსპექტივა აქვს თუმცა გასათვალისწინებელი ფაქტორია ის ფაქტი რომ ამ საქმიანობის დასაწყება საკმაოდ მძვირი იმფრასტრუქტურა და სათრანსპორტო საშვალეებია საჭირო რის გამოც შედარებით დაბალია ახალი სამუშაო ადგილების რაოდენობის ფორმირების შექმნა. სამრეწველო ბიზნესი მსოფლიოს წამყვან ქვეყნებში საკმაოდ უპირატესია რის შედეგადაც ბევრი სამუშაო ადგილი იქმნება თუმცა ქართულ სამრეწველო ბიზნესის განვითარება დაბალი სამრეცველო ინოვაციით გამოირჩევა რის შედეგადაც არ იქმნება ბევრი სამუშაო ადგილი ქვეყანაში და ქალტული სამრეწველო ნაწარმიც დაბალკონკურენტ უნარიანია სწორედ ამიტომ მოსამდებნია სამრეწველო იდეები სადაც საკმაოდ მაღალი იქნება სამრეწველო ინოვაცია და რის შედეგადაც მოხდება უფრო მეტი ადამიანის დასაქმება და რაც ყველაზე მთავარია მოხდება ქართული პროდუქციის კონკურენტ უნარიანობის გაზდა. საქართველოს შეუძლია საკმაოდ ბევრ პროდუქციაში მოიპოვის კონკურენტული უპირატესობა სწორედ ამიტომ აუცილებლად უნდა მოხდეს წინასწარი შესწავლა სხვადასხვა ბაზრების და რის შედეგადაც მოხდება კონკურენტული უპირატესობის მოპოვება, სწორედ ასეთი უპირატესობის მოპოვებასეუძლია მოიპოვოს ბუნებრივი ქვების უნივერსალური დიზაინით ან თიხის ნაწარმით რომლის გავცელებაც საქართველოში მრავლად გვხვდება, შესაძლებელია ეს სეგმენტი არ იყვეს მაშტაბურ წარმოებაზე ორიენტირებული მაგრამ ინოვაციურობის წყალობით აუცილებლად დაიკავებს ბაზარზე ადგისლ რის შედეგადაც მოხდება მისი კონკურენტუნარიანობის განვითარება. ხოლო რაც შეეხება ქვეყნის ორიენტირება კონკურენტუპირატეს პროდუქციაზე უნდა დაიწყოს ფიქრი ისეთ პროდუქციაზე რაც არის მცირედი

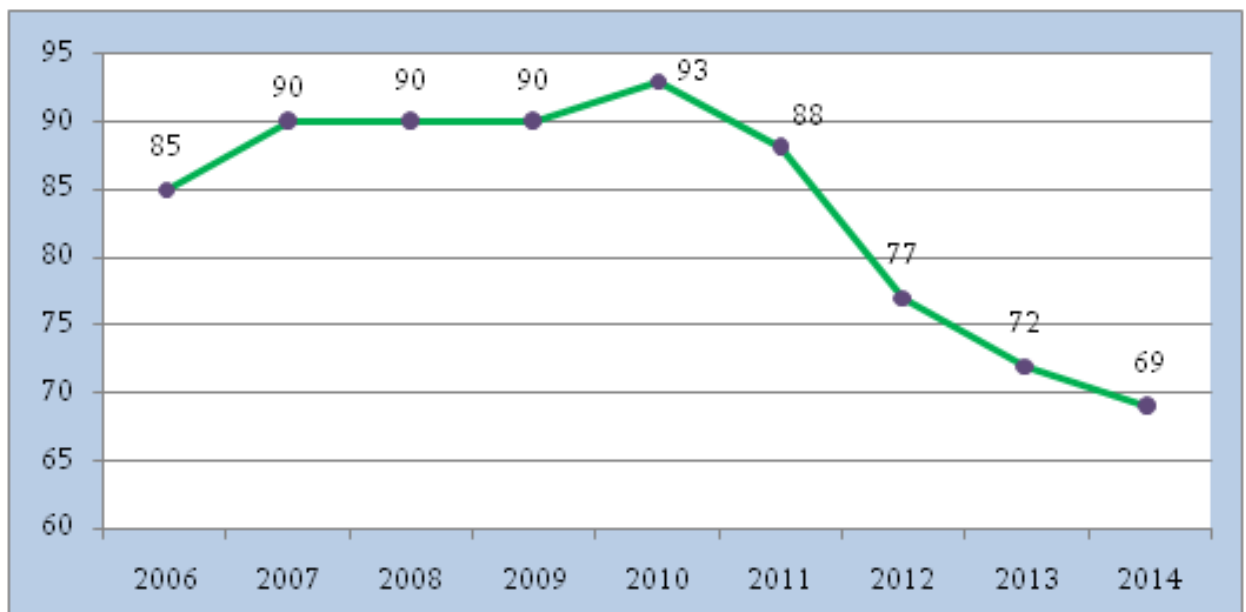
საწარმოებელი მაგალითისთვის უნდა მოინახოს ისეთი საქმეები რომლებიც ორიენტირებული იქნება მომხმარებლის მცირე სეგნებზე, მცირე ბიზნესის წყალობით მოხდება სხვადასხვა საქმიანობების სხვადასხვა ბრენდებით ჩამოყალიბება რაც ქვეყნისთვის საკმაოდ დიდი სარგებლის მომტანი იქნება. ხოლო რაც შეეხება ქვეყნის პოზიციას, საკუთარი ნაწარმის კონკურენტ უნარიანობის აუცილებლად უნდა მოახდინოს სხვადასხვა რეიტინგების შესწავლა ამერიკინგებზე დაყდნობით ანალიზის ჩატარება და ამ ანალიზის შესაბამისი ნაბიჯების გადადგმა.

საქართველოს სწრაფვა განვითარებისკენ მნიშვნელოვანია გლობალურ დონეზე. ქვეყნებს შორის გლობალური კონკურენციის კვლევებზე მუშაობს შვეიცარიული კომპანია, რომელიც 1979 წლიდან აქვეყნებს წლიურ ანგარიშებს, სადაც გაანალიზებულია მსოფლიოს ქვეყნების რეიტინგი და კონკურენტუნარიანობის გარემო, ეს კვლევა ეხმარება მთავრობებს საკუთარი კონკურენტუნარიანობის გაზრდაზე ფიქრში, ხოლო ბიზნეს, მომავალი ინვესტიციების გადაწყვეტილების მიღებაში. ფორუმის განმარტებით ეკონომიკური კონკურენცია განისაზღვრება ინსტიტუტების განვითარებაში, პოლიტიკურ და ბუნებრივ ფაქტორებში. მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმა 2014 წლის სექტემბერში გამოაქვეყნას ანგარიში გლობალურ კონკურენტუნარიანობაზე, რომელიც შეირჩა 119 კრიტერიუმით და სადაც მონაწილეობა მიიღო 144 ქვეყანამ, რაც შეეხება კრიტერიუმებს რომლის წყალობითაც დგება მსოფლიო რეიტინგი ესენია: მთავრობის ვალი, ბიუჯეტის დეფიციტი, ინფლაცია, ექსპორტი, და სხვა.

კვლევაში ყველაზე კონკურენტუნარიანი ქვეყნები იყვნენ შვეიცარია, სინგაპური, აშშ, ფინეთი, გერმანია. ხოლო განვითარების დაბალი კონკურენციის დონით ხასიათდება: გვინეა, ჩადი, იემენი, მავრიტანია, ანგოლა. ხოლო რაც შეეხება საქართველოს 2014 წლის მონაცემებით კონკურენტუნარიანობის ინდექსით 69 - ე ადგილი დაიკავა და წინა წელთან შედარებით სამი პოზიციით გაიმყარა რეიტინგი. ქვეყნის რეიტინგში წინსვლა ამ პერიოდამდე ყოველწლიურად ხვდებოდა რაზეც მეტყველებს გრაფიკი, რომელიც არის შედგენილი საქართველოს

კონკურენტუნარიანობის ბოლო წლების რეიტინგზე დაყრდნობით. სადაც ასახულია ქვეყნის რეიტინგი სავაჭრო კონკურენციის საფეხურებზე. 2006 – 2014 წლების მონაცემებზე დაყრდნობით ქვეყნის განვითარება და სავაჭრო კონკურენტუნარიანობის ცვლა, მხოლოდამხოლოდ არ უნდა გავიგით ისე, თითქოს მხოლოდ საქართველო ვითარდებოდა, ან მისი კონკურენტუნარიანობის დონე იკლებდა. აქ აუცილებლად უნდა გავითვალისწინოთ მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნების განვითარების სურვილი და მათ მიერ განხორციელებული სხვადასხვა სტრატეგიული ნაბიჯები, რომლის წყალობითაც ყოვლწლიურად იცვლება გლობალური სავაჭრო კონკურენციის რეიტინგი და ამ რეიტინგში საკმაოდ ხშირია ქვეყნების მიერ სხვადასხვა პოზიციებზე გადანაცვლება. სწორედ ასეთი რეიტინგების წყალობით სხვადასხვა სტრატეგიები, რის შედეგადაც ქვეყნები ანხორციელებენ სხვადასხვა პროექტებს, რათა მოხდეს მათი განვითარება.

გრაფიკი. საქართველოს პოზიცია კონკურენტუნარიანობის ინდექსში.

გრაფიკზე დაკვირვების შედეგად კარგათ ჩანს საქართველოს პოზიციების ცვლილებადობა, რომელიც დადებითი კუთხით ვითარდება. ამ რეინტიგის დადგენა ხდება ქვეყნის დონის მაჩვენებლების გამოანგარიშებით სხვადასხვა კრიტერიუმებში. საქართველო რეიტინგის პირველ ათეულში შედის. ბიზნესის დაწყება საჭირო

დღეების მიხედვით 2014 წლის მონაცემებში საკმაოდ დადებითი კუთხით ხორციელდება. სწორედ ამიტომ ამ კრიტერიუმით საქართველო მსოფლიო რეიტინგში მეორე ადგილზე იმყოფებოდა, რაც საკმაოდ შთამბეჭდავი და მიმზიდველი ფაქტია ბიზნესის დამწყების ეტაპზე, რაც შეეხება ბიზნესის დაწყებისთვის საჭირო პროცედურების გავლის მხრივ ქვეყანა მსოფლიო რეიტინგში მესამე ადგილზე იყო. ასე რომ ბიზნესის გასაკეთებლად საკმაოდ დიდი გავლენას ახდენს სხვადასხვა ინვესტორებისთვის, ვინაიდან ზემოთ აღნიშნული ფაქტორები არის ყველა ინვესტორისთვის საფიქრალი ვინაიდან უნდა მოხდეს ქვეყანაში ინვესტორის მიერ სხვადასხვა კაპიტალდაბანდება, რომლის დაჩქარებასაც ხელს შეუწყობს ამ ინფორმაციის ცოდნა.

სავაჭრო ბარიერების მხრივ, საქართველო მსოფლიო რეიტინგებში მეექვსე ადგილზეა, ანუ საკმაოდ ნაკლები სავაჭრო ბარიერების არსებობაა ქვეყანაში. საბაჟო პროცედურების სიმარტივე ყველა ინვესტორისთვის საინტერესო ფაქტორია და ამ ბარიერის მოქნილობით საქართველო საერთაშორისო რეიტინგში მეშვიდე ადგილს იკავებს. მერვე ადგილზეა სახლმწიფო რეგულაციები ტვირთის მიხედვით, ანუ გაიოლებულია რეგულაციები. ხოლო მსოფლიო რეიტინგში გადასახადების მხრივ საქართველო მეათე ადგილზეა და ეს პირდაპირ ზეგავლენას ახდენს ინვესტორების გადაწყვეტილებაზე რაც ასევე დაებითად აისახება ქართული ინვესტიციების დონეზე. ასევე აუცილებლად უნდა მივაქციოთ ყურადღებას ყველაზე დაბალი მაჩვენებლების მქონე კრიტერიუმებს. ყველაზე ბოლო ადგილზე ლიდერებს ადგილობრივი მიმწოდებლის რაოდენობა რომელიც მსოფლიო რეიტინგში 138 - ე ადგილზე დგას და ეს საკმაოდ სამწუხარო ფაქტია რადგან ადგილობრივ ბაზარს არ შეუძლია ქვეყანაში მიწოდების მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება. 128 - ე იკავებს, უნივერსტეტების და ბიზნეს კვლევების თანამშრომლობით, რაც საკმაოდ ცუდად აისახება ქართული ბიზნესის და კონკურენტ უნარიანობის პროცესში კვლევების გარეშე დაწყებული საქმიანობა საკმაოდ დიდი წინააღმდეგობა ახლავს. 127 - ე ადგილზეა ანტიმონოპოლიური პოლიტიკა რაც განვითარების საშვალეებს უზღდავს.

126 - ე ადგილზე იმყოფება კომპანიების დანახარჯები კვლევაზე და განვითარებაზე, რაც საკმაოდ ცუდად აისახება საქალტველოში არსებული კომპანიებზე. 122 - ე მეცნიერები და ინჟინრები, რაც სამწუხარო ფაქტია სწორედ ეს ადამიანები არიან ის კატეგორია ვინც უნდა შექმანან რაიმე ღირებული და კონკურენტული რათა განვითარდეს ქვეყნის ეკონომიკა და 121 - ე ადგილზეა ადგილობრივი პროდუქცია ხარისხითრაც ფრიად სამწუხარო ფაქტია ვინაიდა ქვეყანას რომელსაც პრობლემები აქვს ადგილობრივი პროდუქციის ხარისხთან იმ ქვეყნის სავაჭრო კონკურენტ უნარიან ქვეყანად ჩამოყალიბება საკმაოდ რტულ პროცესებთანაა დაკავსირებული მთლიანად უნდა შეიცვალოს წარმოების პროცესი და ტექნოლოგიები რატა მომხმარებელს ქონდეთ ხარისხიანი ადგილობრივი პროდუქცია და არ ცდილობდენ სხვა ქვეყნის ნაწარმის შედუნაზე. ამ ფაქტორებიდან გამომდინარე საქართველო 2014 წლის მონაცემებით 69 ადგილზე იმყოფებოდა. ამის შემდგომ ქვეყნის რეიტინგი მსოფლიო სავაჭრო კონკურენტ უნარიუანობაში იცვლებოა და იგი 2019 წელს 74 ადგილად იქნა განლაგებული რაც წინაწლი სედევთან შედარებით 8 საფეხურით იყოდაქვეითებული სამწუხაროქვეყნის განითარების და წინსვლისთვის საკმაოდ უარყოფითად აისახა ქვეყანამ აუცილებლად უნდა გადახედოს სხვადასხვა კვლევებს და რეიტინგებს რომლის საფუძველზეც აუცილებლად უნდა მკხდეს მოხდეს სხვადასხვა ცვლილებელის განხორციელება გარდა ამისა აუცილებელია მოხდეს ქვეყნის მიერ სხვადასხვა მიმარტულრბრზე კვლევების ჩათარება რათა ნათლად იყოს წარმოდგენილი ქვეყნის სავაჭრო კონკურენტ უნარიანობისდადებითი და უაღყოფითი მხარეებისხვა მხრივ ვერ მოხდება სრულყოფილი ანალიზის ჩატარება და პრობლემების გადაჭრის გზები არ იქნება მოძებნილი.⁵

გლობალური კონკურენციის ინდექსები 103 ინდიკატორისაგან შედგება როიმელიც 12 ჯგუფადაა მოცემული ესენია :

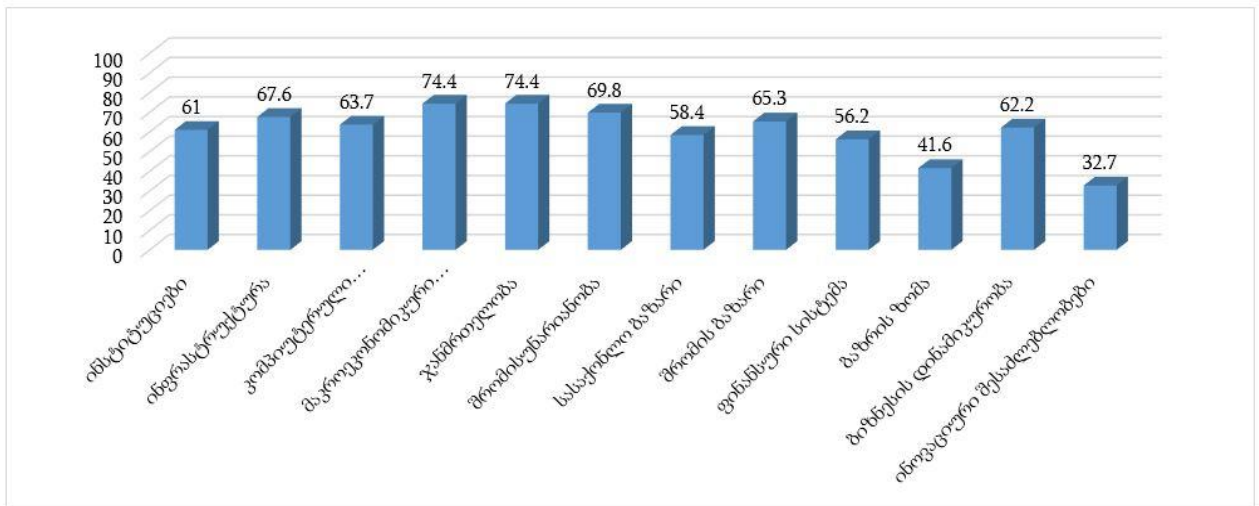
- ინსტიტუციები.
- ინფრასტრუქტურა.

⁵ <https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/35/sagareo-vachroba>

- ინფორმაციული და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებისათვისება.
- მაკროეკონომიკური სტაბილურობა.
- ჯანდაცვა.
- შრომის უნარიანობა.
- სასაქონლო ბაზარიშრომის ბაზარი.
- ფინანსური სისტემა.
- ბაზრის ზომა.
- ბიზნესის დინამიკურობა.
- ინოვაციური შესაძლებლობები.

თვითოეული სვეტი 0დან 100 ქულამდეწ ფასდება 100 საუკეტესო მაჩვენებელია მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის 2019 წლის ანგარიშის მიხედვით საქალტველო 74 ადგილი დაიკავა, მისი საშვალო ქულა მსოფლიო რეიტინგში ასეთია60,6.

საქართველოს 2019 მაჩვენებელი გლობალური კონკურენციის ინდექსში.

წყარო: მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის 2019 წლის ანგარიში.

დიაგრამის მონაცემებზე დაყდნობით უნდა აღინიშნოს რომ მაკროეკონომიკური მაჩვენებლისა და სტაბილურობის კომპონენტში საქართველოს საკმაოდ კარგი მაჩვენებელი აქვს, ხოლო რაც შეეხება ინოვაციურობის შესაძლებლობების და ბაზრების ზომას, აქ კი დიდი შრომის გაწევაა საჭირო. 2018 წლის მონაცემებთან შედარებით, რიგი კომპონენტები კომპიუტერული

ტექნოლოგიების ათვისების, სასაქონლო ბაზრის და შრომის ბაზრები, დანარჩენი კომპონენტები უცვლელად იკავებენ იგივე პოზიციას ან მოხდა მათი მცირედით განვითარება. თუმცა აქვე აუცილებლად უნდა აღინიშნოს რომ გარდა იმისა რომ ქვეყანა 2019 წელს 8 პოზიციით ჩამოქვეითდა მისი მისი სარეინტიგო ქულა იგივე დარჩა რომელიც 61 ქულას შედგენს ხოლო წინა წელს 60.9 ქულას შეადგენდა ქვეყნის განვითარების პროცესი არ კლებულობს არამედ მცირედით მაგრამ მაინც ვითარდება თუმცა სხვა ქვეყნებთან შედარებით მისი განვითარება საკმაოდ ნელა ხდება რის შედეგადაც ხდება ქვეყნის საერთო რეიტინგში პოზიციების დათმობა,

საქართველოს პოზიცია გლობალური კონკურენტუნარიანობის ინდექსის

პოზიცია	90	93	88	77	72	69	66	59	67	66	74
ქვეყნების რაოდენობა	132	131	139	140	139	147	140	138	137	140	141
წელი/ანგარიში	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019

რეიტინგში 2009 – 2019 წლებში.

წყარო: მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმის 2009-2019 წლების ანგარიში⁶.

საქართველოს პოზიცია გლობალურ კონკურენციაში ბოლო ათწლეულის გატვალისწინებით განვითარების ეთაპზეა თუმცა აქვე უნდა აღინიშნოს რომ ამ პერიოდის განმავლობაში საქართველოს კონკურენტ უნარიანობაქონდა ძალიან დიდი წინსვლა მსოფლიო ქვეყნების შედარებით 2009-2016წლებში 31 საფეხური დაწინაურდა ტუმცა ასევე ქონდა სხვადასხვა პრობლემები მაგალიოტისტვის ბოლო

⁶ მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმი 2019 <https://commersant.ge/ge/tags/>

ორი წლის განმავლობაში 8 საფეხურით დაქვეითდარაც საკმაოდ უარყოფითი მაჩვენებელია ქვეყნისთვის ტუმცა უნადა გავითვალისწინოთ ქვეყნის მზადყოფნა რომ მოიპოვოს კონკურენტუნარიანობა მსოფლიო ბაზარზე და მოხდეს მის მიერ განვითარების მაქალ საფეხურზე ასვალ რაც საკმაოდ კარგატ ჩანს ბოლო ათწლეულის მსოფლიო ეკონომიკური ფორუმიუს წუველწლიური კვლევის შედეგებიდან.

3. 2 საექსპორტო პოტენციალი და პრობლემები

საგარეო ვაჭრობის ზრდა ქვეყნის ეკონომიკის ზრდა-განვითარების წინაპირობაა, საგარეო ვაჭრობის ზდის ეფექტიანობა უდიდეს ძალისხმევას მოითხოვს მთავრობის მხრიდან. სწორედ მათი ინტერესის სფეროს უნდა წარმოადგენდეს საგარეო ვაჭრობის ზდა, მისი ეფექტიანობა, რადგან საგარეო ვაჭრობის ზრდა პირდაპირ დამოკიდებულია ქვეყნის ეკონომიკური ზდაზე მისი ეკონომიკურ განვითარებასა და ქვეყანაში ცხოვრების დონეზე, ამ ფაქტორების გათვალისწინებით ქვეყნები ცდილობენ განავითარონ საგარეო ვაჭრობა რომელიც შედეგა ორი ნაწილისგან ექსპორტის და იმპორტისგან.

საექსპორტო პოტენციალის გასაუმჯობესებლად ქვეყანას უწევს სხვადასხვა საფეხურების გავლა პირველ რიგში შესწავლილი უნდა იყოს ბაზარი სადაც ქვეყანა აპირებს საკუთარი ნაწარმის გათანას უნდა მოხდეს წინასწარი კვლევების ჩატარება იმაზე თუ რამდენად ესაჭიროება ბაზარს პროდუქცია რომელსაც ასევე გათვალისწინებული უნდა იყოს ბაზრის სტაბილურობა და მისი გასაღების ხანგძლივობა მუდმივათაა თუ არა პროდუქციაზე მოთხოვნა, ასევე უნდა იყოს ბაზარზე კონკურენტი პროდუქციის ხარისხი ფასი ძლიერი და სუსტი მხარეები რაც საკმაოდ მნიშვნელოვანია რათა უნდა იცოდეს მწარმოებელმა კონკურენტის შესაძლებლობები თუ რა უპირატესობა აქვს მას და რის მშვეობით შეუძლია საკუთარი პროდუქციით შესვლა ბაზარზე და მასზე პოზიციონირება, ქვეყანას ასევე უნდა ქონდეს მუდმივი განვითარების უნარი რადგან კონკურენცია ყოველთვის იზდება ამ ფაქტიდან გამომდინარე ქვეყანამ აუცილებლად უნდა გამოყოს ფინანსები რადგან

მოხდეს სხვადასხვა ბაზრების კვლევა საკუთარი პროდუქციის კვლევა და ამ კვლევების შედეგებიდან იქნას მიღებული ახალი სტრატეგია, სწორედ ამ სტრატეგიაზე იქნება დაფუძნებული პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის და გასაღების გზების მოძიება. აუცილებლად უნდა ავლნიშნოთ საქალველოს დამოკიდებულება და მისი დანახარჯები სხვადასხვა კვლევებში სამწუხაროდ ქვეყანა ძალიან ცოტა კვლევას ატარებს რაც ცუდად აისახება მის კონკურენტ უნარანობაში და ასევე ეს ფაქტი არის საკმაოდ დიდი პრობლემა ქართული პროდუქციისთვის. საქალტველოს ექსპორტის ძიორითადი შემოსავალი მოდის ბუნებრივ რესურსებსა და მინერალებზე რომელიც ქვეყანაში მოიპოვება როგორც სასარგებლო წიაღისეული. სწორედ ამიტომ უნდა მოხდეს ქვეყნის მიერ ინვესტიციების იმპორტის მოძიება და ქვეყანამ დაიწყოს საკუთარი ნედლეულით სხვადასხვა პროდუქციის წარმოება რის შედეგადაც მოხდება ქვეყანაში უფრო მეტი კაპიტალის შემოდინება, ეს კაპიტალი კი ხელს შეუწყობს რომ მოხდეს ქვეყნის მიერ ახალი პროდუქციების შექმნა განვითარება და რეალიზება მის მიერ.

ექსპორტის განხორციელება როდის შეიძლება იყოს კარგი იდეა? პროდუქციის ან მომსახურების ექსპორტისთვის მთავარი მოტივაცია არის მაშინ, როდესაც ექსპორტით შესაძლებელია მიიღონ მეტი მოგება ვიდრე ადგილობრივ ბაზარზე ამ პროდუქციით ან მომსახურებით მიღონ. ექსპორტით მაღალი მოგების ნახვა შესაძლებელი მოხდეს პროდუქციის დიდი რაოდენობით გაყვით რადგან ადგილობრივ ბაზარზე შესაძლებელია არ მოხდეს ამხელა რაოდენობის მოთხოვნა რაც იმოქმედებს როგორც ფასზე ასევე ასევე მისი გასაჭების სისწრაფეზე რის გამოც მწარმოებლებს უწევს ახალი ბაზრების ძიება მეორე შემთხვევა რის გამოც შესაძლებელია მოხდეს პროდუქციის ექსპორტზე გატანა ეს არის მაღალი ფასი რომელიც დიდ მოტივაციას აზლევს მწარმოებელს იიილოს დიდი მოგება ვიდრე ეს შესაძლებელი იყო ადგილობრივ ბაზარზე. ასევე გასათვალისწინებელ ფაქტორად უნდა მივიჩნიოთ ზოგი მეწარმისთვის შემოსავლების სტაბულოურობა რომელიც განისაზღვრება საკუთარ პროდუქციაზე უცხოური ვალუტიტ შემოსულ თანხაზე, ეს

ფაქტი გავლენას ახდენს რამოდენიმე ფაქტორზე; შესაძლებელია მეწარმეს უწევდეს საწარმოო ნედლეულის შეძენა უცხოურ ვალუტაში რაც საკმაოდ პრაქტიკულია უცხოული ვალუტით შემოსავლებით, რადგან არ უწევს ვალუტის კონვერტიციის შედეგად ზედმეტი ხარჯების გაღება, გარდა ამისა შესაძლებელია მეწარმეს ქონდეს სხვადასხვა სასესხო ვალდებულებები უცხოულ ვალუტაში რაზეც საკმაოდ კარგათ ახდენს ანგარიშ სწორებას უცხოური ვალუტის შემოსავლების დროს. გარდა ამ მიზეზებისა კომპანიები ახდენენ ექსპორტზე საკუთარი პროდუქციის გატანას რათა მოხდეს შიდა ბაზარზე მომხმარებლის ნდობა იმ ხარისხის მიმართ რომელიც ამ კომპანიას აქვს, მომხმარებლის ფიქრი კი იმ ფაქტზეა ორიენტირებული, კომპანიას თუ საკუთარი ნაწარმი გააქვს ქვეყნის გარე საერთაშორისო ბაზარზე და იქ ახდენს საკუთარი პროდუქციის რეალიზებას იგი აუცილებლად იქნება ხარისხიანი ვინაიდან მას აქვს უნარი კონკურენცია გაუწიოს უცხოურ პროდუქციას რაც ხარისხის ქონის მაღალ ინდექსს განსაზღვრავს. ხოლო ამ შემთხვევაში ექსპორტი მეორეხარისხოვანია რადგან ძირითადი აქცენტი მაინც სიდა ბაზარზეა გაკეთებული.

ექსპორტის განხორციელება როგორც ზემოთ ავნიშნეთ შესაძლებელია მოხდეს სხვადასხვა მიზეზებიდან გამომდინარე, ტუმცა ამას არსებითი მნიშვნელობა არ აქვს რა მიზნით ხორციელდება ექსპორტი, რადგან ექსპორტის განსახორციელებლად საჭიროა მეწარმეს გააჩნდეს: ფინანსური ინვესტიცია რომლითაც განახორციელებს სხვადასხვა სამუშაოებს და ხარჯებს როგორც უცხოურ მატერიალური ქონების შეძენა, როგორც მანქანა დანადგარების, ასევე წარმოებისთვის საჭირო ნედლეულის შეძენას და მომსახურე პერსონალის უზრუნველყოფას და გადამზადებას ესაჭიროება. ხოლო რაც შეეხება მეორე კომპონენტს ეს არის ცოდნა იმ საკითხის შესახებ და იმ პროდუქციის წარმოებისთვის რომლითაც ცდილობს გასვლას საერთაშორისო ბაზარზე რატა უნდა მოდეს მის მიერ გააზრებული და გაანალიზებული როგორც საკუთარი ასევე კონკურენტი ფირმების ნაწარმის შესწავლა და დასკვნების გამოტანა.მესამე კომპონენტად აუცილებლად უნდა მივიჩნიოთ დროის ფაქტორი რომელიც მსოფლიო კონკურენტი უნარიანობაში საკმაოდ დიდი მნიშვნელობით სარგებლობს, დროის

ფაქტორიდან გამომდინარე აუცილებელია მოხდეს დროის კონტროლი და ეფექტური გამოყენება წინააღმდეგ შემთხვევაში დროის სვლასთან ერთად მოხდება კონკურენტების მიერ საკუთარის პროდუქციის განვითარება დახვეწა და გაძლიერება საერთაშორისო ბაზარზე. ბოლო კომპონენტად უნდა მივიჩნიოთ მეწარმის მზაობა რის გარეშეც სხვა დარანჩენი კომპონენტების ქონა არაფერს არ წარმოადგენს.

პროდუქციის ექსპორტზე გატანისას საწყის ეტაპზე საკმარისია მეწარმის სურვილი რათა იგი დაინტერესდეს შესაძლებელია თუ არა საკუთარი პროდუქციის ექსპორტზე გატანა სწორედ ამ სურვილი შემდგომ ხდება მეწარმის მიერ საკუთარი რესურსების და პოტენციალის შეფასება არის თუ არა იგი მზად განახორციელოს ექსპორტი საერთაშორისო ბაზარზე სადაც ტავის დაკვიდრება არც თუ მცირე ფინანსური რესურსი ესაჭიროება სწორედ უნდა მოხდეს ამ ფაქტორის შეფასება, რომელიც აუცილებლად უნდა შეფასდეს ობიექტურა რათა არ მოხდეს გაუთვალისწინებელი ფაქტების უგულვებელ ყოფა რაც სამომავლოდ გამოიწვევს ექსპორტის განხორციელების დროს სხვადასხვა პრობლემებს და ამის გამო მოხდეს ზედმენტი ფინანსური რესურსების გაღება რის შედეგადაც შესაძლებელია დროებით ან მუდმივად მოხდეს ექსპორტის გაჩერება ან გადადება. პროდუქციის ექსპორტზე გატანამდე აუცილებლად უნდა მოხდეს ადგილობრივ ბაზარზე პროდუქციის გასაღებასა და ფასზე დაკვირვებ პროდუქციის შექმნისას უნდა იყოს გათვალისწინებული პროდუქციის ღირებულობა მისი ნედლეულის ფასების დაანგარიშება პროდუქციის დამზადებისთვის საჭირო დამხმარე საშვალეების ღირებულება აგრეთვე უნდა იყოს გათვალისწინებული ტრანსპორტირების ხარჯებაი გარდა ამისა აუცილებლად უნა იქნას შერჩეული გასაღების ბაზარი და მომხმარებელთა სეგმენტაცია რომელ მომხმარებელს უნდა შევთავაზოთ პროდუქცია და რომელი ფენის ტავის არი ნაწარმოები პროდუქცია, აუცილებლად უნდა იქნას შერჩეული გარდა ამისა უნდა მოხდეს პროდუქციის საჭირო რაოდენობით მიწოდება ბაზარზე წინააღმდეგ შემთხვევაში მოხდება პროდუქციის გადაჭარბებული რაოდენობის მიწოდება რაც საკმაოდ დიდ გავლენას მოახდენს ფასზე.

საექსპორტო პოტენციალზე საკმაოდ დიდი გავლენის მოხდენა შეუძლია სახელმწიფოს, მის მიერ საწყის ეტაპზე აუცილებლად უნდა იყოს წახალისებული წარმოება რათა არ შეექმნას პროდუქციის მწარმოებელს ხარვეზები გარდა ამისა აუცილებლად უნდა გავითვალისწინოთ ადგილობრივი ბაზრის გავლენა. აგრეთვე უნდა მოხდეს ქვეყნის მიერ მწარმოებლებზე დახმარება უნდა გაკეთდეს ისმ მონაცემების დამუშავება და მწარმოებლისთვის მიწილება რა გასათვალისწინება თუ რა სურვილები აქვთ მომხმარებელს სხვადასხვა ქვეყანაში და როგორ პროდუქციას ანიჭებენ უპირატესობას.

ქვეყნის ექსპორტის მაჩვენებელი საქსტატის მონაცემების მიხედვით ყოველ წლიურად იცვლება ტუმცა აუცილებლად უნდა აღინიშნოს რომ ამ მონაცემების დაყრდნობით არ ხდება ქვეყნის ექსპორტის ყოველ წლიურად განვითარება და დახვეჭა რაც საკმაოდ დიდ პრობლემას იწვევს ქვეყნის ეკონომიკის გავითარებისთვის რაც სამწუხაროდ აისახება როგორც ქვეყნის ეკონომიკაზე ასევე შიდა ბაზარზე და ქვეყანაში მაცხოვრებელთა ცხოვრების დონით, გარდა ამისა ხდება ეროვნული ვალუტის გაუფასურება რაც საკამოდ აისახება მის შემსყიდველ უნარიანობაზე.

ათი ყველაზე მსხვილ ქართულ საექსპორტო პროდუქცია რმელზეც საქართველოს ექსპორტისდაახლოებით 70 % მოდის სადაც შედის საქართველოში იმფორტირებული და შემდეგ რექსპორტირებული სხვადასხვა პროდიქციან რომელთა წილი ქართული ექსპორტის წილში მაღალი რაოდენობითაა და საქართველოდან ექსპორტირებული პროდუქციასი მაღალი პროცენტულობიტააა წარმოდგენილი

- მადნები და სპილენძის კონცენტრატები
- მსუბუქი აბტომობილების იმპორტი
- ფეროშენადნობები
- ყურძნის ნათურალური ღვინო
- მედიკამენტები დაფასოებული
- მინერალური და მტკნარი წყლები

- ეთილის სპირტი არადენატურირებული (სპირტის კონცენტრაციით 80% - ზე ნაკლები) სპირტიანი სასმელები.
- სასუქები მინერალები ან ქიმიური, აზოტოვანი.
- ოქრო დამუშავებული ან დაუმუშავებელი ფხვნილის სახით.
- სიგარები სიგარილები და სიგარეტები.⁷

ქართული პროდუქციის ექსპორტზე გატანამდე საკმაოდ დიდ დამუშავება სჭირდება მიუხედავად ამისა უნდა ავლნიშნოდ ქვეყანაში პატარა ეკონომიკის არსებობაზე, მიუხედავად ამისა უნდა მოხდეს ქვეყნის მიერ ექსპორტი ს გაზდა მსოფლიო ბაზარზე, საექსპორტო პროდუქციის დამუშავება და მაღალი მაღალი ხარისხის მიღება რისი ფასიც ხარისხის ზდასთან ერთად პროპორციულად იზდება.

ქვეყანა საკმაოდ დიდ წარმატებას მიაღწია საგარეო ბაზრების მოძებნასა და დივერსიფიკაციაში, მაგრამ კიდევ ესაჭიროება საექსპორტო ბაზრის გაფართოებაში რათა მოხდეს ეკონომიკის ზრდა, რისთვისაც აუცილებლად უნდა გავითვალისწინოთ პრობლემები რაც ქვეყნის იმპორტს უშლის ხელსდა რასაც ასახელებენ ექსპორტიორების :

1. პროდუქციის დაბალი ხარისხი და არაერთგვაროვნება. - ქართული პროდუქციის დაბალი ხარისხი აქვს რაც ქართული პროდუქციის კონკურენტუნარიანობი მაჩვენებელზე ცუდად აისახება.
2. შეფუთვა/ დახარისხება არ ხდება თვითოეული პროდუქციის შეფუთვ
3. მოუწესრიგებელი ინფრასტრუქტურა,ლოგისტიკა, სამაცივრე მეურნეობა და სხვა. - ეს ფაქტი აღნიშნავს ქვეყნის უუნარობას ჰქონდეს სხვადასხვა სახის მარაგები რომლის შენახვასაც მოახერხებს სხვადასხვა სახის საწყობებსა და მაცივრებში.
4. საბრუნავი საშვალეები სიმცირე და ფინანსებზე ხელმისაწვდომობა პრობლემა. - საქალტველოში ძირიტადად მოსახლეობას აქვს მცირე ზომის

⁷ საგარეო სავაჭრო ბრუნვა <https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/35/sagareo-vachroba>

მიწები საიდანაც არ მოქყავთ დიდ რაოდენობის პროდუქცია სწორედ ამიტომ თავად არ ეძებენ გასაღებების ბაზარს.

5. მიწის ფრაგმენტაცია. არ აქვთ დიდი ზომის მიწა და არიან მცირე ზომის ფერმერები.

6. განათლებაზე შეზღუდული წვდომა. არ აქვთ საჭირო განათლება მარკედიგული საექსპორტო თვალსაზრისით თუმცა ნელნელა იხვეწებიან

7. ევროპის ბაზრების შესახებ მწირი ინფორმაცია. ევროპული ბაზარი მსოფლიო ბაზრებზე მოწინავე ადგილას დგას სწორედ ამიტომ ქართული ბაზრისთვის პირობები ევროპულ სტანდარტს ვერ დავარეგირებთ.

8. ქართული პროდუქტების დაბალი ცნობადობა ევროპის ბაზარზე ხოლო რაც შეეხება ქალტული პროდუქციის ცნობადობას უნდა მოხდეს ხვადასხვა პრეზენტაციების საზოგადოებისთვის პტოდუქციის გასაცნობად.

საქართველოსი სოფლისმეურნეობის თვალსაზრისით დიდი პოტენციალი გააჩნის სწორედ ამიტომ ქვეყანამ უნდა მოახდინოს სოფლის მერნეობის განვითარება და დახვეწა იმ მიმართულებით საცაც შეუძლია მოიყავნონ ისეთუ პროდუქცია რაც ქართულ და საერთაშორისო ბაზარზე პოზიციების მოპოვება მარტივი თუმცა უნდა გავითვალისწინოთ რომ ქვეყნის მიერ რაიმე პროდუქციის წარმოებისას უნდა იყოს დაცული შესაბამისი სტანდარტების შეფუტვა და კიდევ უნდა მოხდეს მწარმოებლის მიერ იმ ბაზრის მომარაგება მთელი წლის განმავლობაში და მოვახდინოთ პროდუქციის შენავა მისთვის ხელსაყრელ პირობებშივიინაიდან მიწოდების გაჩერება საკმაოდ დიდ ზარალაი.

ქართული ექსპორტის განვითარების პოტენციალი საკმაოდ დიდია თუმცა არ უნდა დაგვავიწყდეს ამ პოტენციალის გაუმჯობესების გზებიუს მოძებნა და შესაბამის ფაქტორების გატვალისწინება მაგალითვისთვის როგორიცაა სხვადასვხ ა სტატისტიკების და კვლევების ჩათარება რატა მოხდეს საექსპორტო ბაზარზე მომზადებული შესაბამისი საქონლკტ რომელიც უნდა და შწირდება სადაც უნდა იყოს მაღალი ხარის ხიო და ნკონკურენტული ფასები ხოლო რაც შეეხება ქარტული

ექსპორტის პრობლემებს ისინი მრავლად აქვს ქართველ მწარმოებელს და ზოგადად ქვეყნის შიდა პროდუქციას რომლიც უნდა დაიხვეწოს ჯერ შიდა ბაზარის და მომხმარებლისთვის და ამ კრიტიკის საფუძველზე უნდა შეიმუშაონ ახალი პროდუქცია რომლიც ქვეყანა შეძლებს კონკურენტების გამკლავებას.

3.3 საქართველოს პარტნიორი საექსპორტო ქვეყნები

ქვეყნის საგარეო ვაჭრობის წარმოებაში აქტიურადაა წარმოდგენილი როგორც იმპორტიდან ასევე ექსპორტით სააღტველოს შემოსავალი საექსპორტო მოგებიდან დაახლოებით 3 მლრდ.აშშ დოლარს შეადგენს რაც დადებითად აიუსახება ქვეყნის ეკონომისკი გაძლიერებაზე და მის ეფექტიან ფუნქციონირებაზე. ვქვეყანა პროდუქციის იმპორტირებას ახდენს მსოფლიოს მრავლ ქვეყნებთან მათი რიცხვი დაახლოებით 123 ქვეყანას შეადგენს. აქვე უნდა აღინიშნოს რომ საქართველო მუდმივად ძიებაშია ახალი საექსპორტო ბაზრების რომელზეც მოახდენს საკუთარი პროდუქციის დამკვიდრებას და დამათებითი სარგებლის ნახვას, ქვეყნის ძირითად საექსპორტოპარტნიორებად განიხილებიან მეზობელი სახელმწიფოები რომელთანაც საკმაოდ დიდი ხნის ურთიერთობ აკავშირებს. სწორედ ამ ქვეყნებში ხდება ქართული პროდუქციის დაახლოებით 40% ექსპორტირება. ხოლო საქართველოს უმსხვილესი საექსპორტო ქვეყნების ათეული შემდეგნაირადაა წარმოდგენილი:

საქართველოში ნაწარმი პროდუქციის ექსპორტის 65% მეტი მოდის საქართველოს საექსპორტო ქვეყნების პირველ ათეულზე სწორედ ეს ქვეყნები წარმოადგენს საქალტველოს უმსხვილესი პარტნიორ ქვეყნებს და ამ ქვეყნებში ხდება ქართული პროდუქციის ექსპორტირება 2018 წლის მომნაცემებით

**საქართველოს უმსხვილესი სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნები
2018 წლის იანვარ-სექტემბრის ექსპორტის მიხედვით**

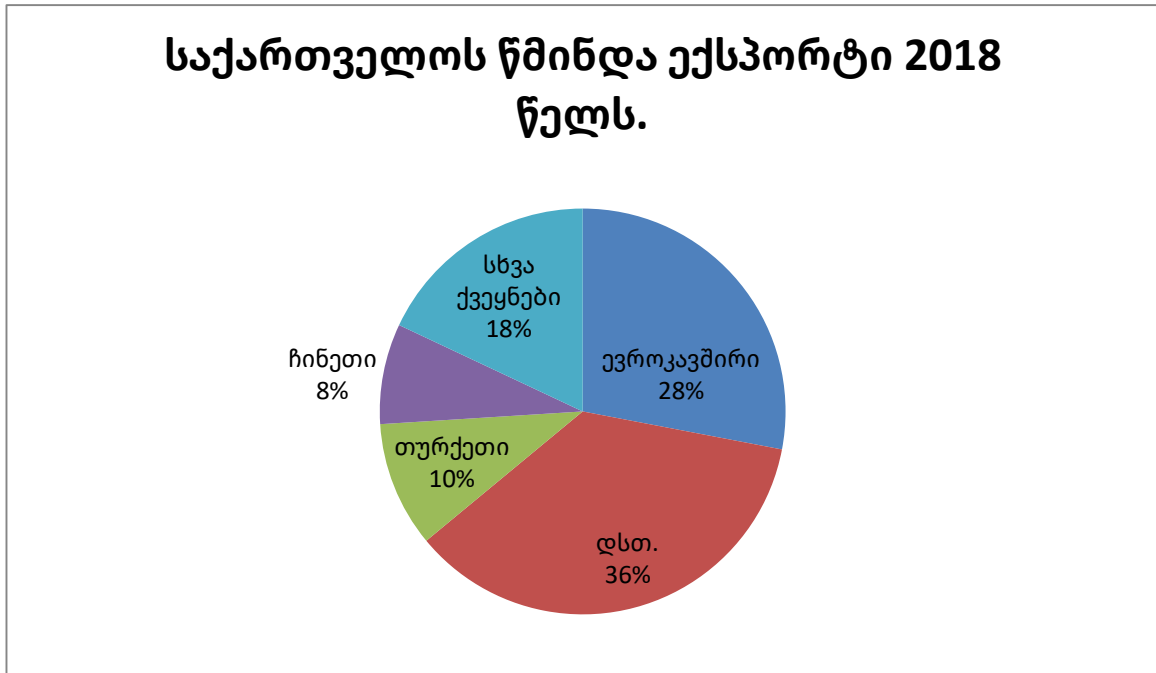
	2017 წ. იანვარი- სექტემბერი		2018* წ. იანვარი- სექტემბერი		ცვლილება (%)
	ათასი აშშ დოლარი	პროცენტული წილი	ათასი აშშ დოლარი	პროცენტული წილი	
ექსპორტი – სულ	1 945 969.7	100.0	2 448 079.3	100.0	25.7
მათ შორის:					
აზერბაიჯანი	167 771.1	8.6	342 983.4	14.0	104.4
რუსეთი	275 843.2	14.2	314 684.0	12.9	14.1
სომხეთი	148 118.2	7.6	199 237.3	8.1	34.5
თურქეთი	165 500.3	8.5	194 615.3	7.9	17.6
ბულგარეთი	134 712.6	6.9	179 687.8	7.3	33.4
ჩინეთი	154 696.0	7.9	162 804.2	6.7	5.2
აშშ	97 070.9	5.0	126 859.9	5.2	30.7
უკრაინა	72 688.2	3.7	116 560.4	4.8	60.4
ყაზახეთი	32 739.6	1.7	61 781.9	2.5	88.7
შვეიცარია	52 972.1	2.7	57 458.0	2.3	8.5
დანარჩენი ქვეყნები – სულ	644 857.4	33.1	691 407.1	28.2	7.2

წყარო: საქსტატი, საქართველოს უმსხვილესი სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნები

ქართული ექსპორტის ბაზრს უმეტეს წილად დსთ ქვეყნები წარმოადგენდნენ 2000 წლების მონაცემებით ხოლო ამის შემდგომ იწყება სხვადასხვა სახელმწიფო ბაზრების მოძიება ქართული პროდუქციის ექსპორტირებისთვის, ქალტული პროდუქციის ექსპორტირების საკითხს საკმაოდ დიდი კვალი დაათუო შედარებით ნაკლებათ განუვითარებელი ქვეყნებში იმპორტირებამ რაც პირდაპირ აისახა ქალტული პროდუქციის ხარისხზე შეფუტვაზე და სხვა ფაქტორებზე რადგან ამ ქვეყნებს შედარებით დაბალი მოტხოვნები ქინდათ და მწარმოებელიც არ ახორციელებდა ხარისხზე დამატებითი ხარჯების გაწევას, ხოლო როდესაც ქალტული ბაზარი დაინტერესდა ისეტი ბაზრებით როგორებიცაა: თურქეთი, ჩინეთი და ყველაზე მთავარი ევროკავშირის ქვეყნები სადაც მაღალი ხარისხის გარეშე ვერ ახერხებს ვერცერთი ექსპორტიორი ქვეყანა მოუწიათ ხარისხის ისეთ დონეზე აწევა რომელის საჭიროებაც აქამდე არ ჰქონია მწარმოებელს. ქართული პროდუქციისთვის საკმაოდ უდიდეს მნიშვნელობის მქონე ბაზარს წარმოადგენს ევროკავშირის ბაზარი. საქართველოს და ევროკავშირს შორის საკმაოდ მჭიდრო თანამშრომლობა მიდის

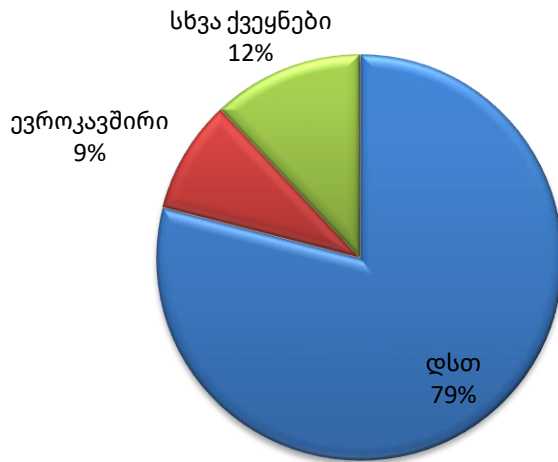
ქართული სახელმწიფოს ევროზონაში შესვლისთვის რის გამოც 2016 წელს დაიწყო ხელშეკრულება ასოცირების შესახებ, მისი მიზანია საქართველოს და ევროკავშირს შორის პოლიტიკური ასოციაცია და ეკონომიკური ინტეგრაცია. 2017 წლიდან საქართველოს მოქალაქეები სარგებლობენ შენგენის უვიზო მიმოსვლით ევროკავშირი საქართველოს ყველაზე დიდი სავაჭრო პარტნიორია, და ყოველწლიურად საქართველის ტექნიკური და ფინანსური სახით დაახლოებით 100 მილიონ ევროზე მეტი თანხას გამოყოფს. ქვეყანამ განიცადა მყარი ეკონომიკური ზრდა და ამასთანავე განავითარა სხვადასხვა სფეროები ქვეყანაში მოსპობილ იქნა კორუფციული, გარდა ამისა გატარდა საგადასახადო რეფორმა რომელიც მოიცავდა საგადასახადო მოსაკრებლის გამარტივებას გადრა ამისა გაუმჯობესდა სხვადასხვა იმფრასტრუქტურარომელიც ხელს უწყობს ბიზნესის წარმოებას, საქართველო გახდა ქვეყანა სადაც ბიზნესი დაწყების პროცედურები ყოველდღიურად იხვეწება და ვითარდება ხოლო რაც შეეხება ევროკავშირს იგი მხარს უჭერს საქართველოს ეკონომიკური პოტენციალის განვითარებაში რომელიც ყოველდღიურად ვითარდება და იხვეწება, ევროკავშირი ასევე ეხმარება საქართველოს სხვადასხვა სისტემების დახვეწასა და სწორ ფუნქციონირებაში, სწორად მოხდეს ფინანსური რესურსების გამოყენება და დაბანდება სხვადასხვა ქვეყნისთვის სასიცოცხლო მნიშვნელობის პროექტებში რომელთა შესრულება სარგებელს ნახავს ქართული მხარე და ამასთანავე მისი სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნები რომლებიც მრავლად არიან. საქართველო ევროკავშირის თანამშრომლობა ყოველწლიურად იხვეწება და ახლოვდება გარდა ამისა ხდება საერთო ეკონომიკური და სავაჭრო რეგულაციებისა და წესების შემოღება, როგორებიცაა: საერთო საბაჟო წესები შემოღება რატა მოხდეს თავსებადობაში მოსვლა ერთმანეთთან, სურსათის ტექნიკური და სანიტარული სტანდარტები. ინტელექტუალური საკუთრების სტანდარტები და კონკურენციის წესები. გარდა ამისა ევროკავშირი ხეკს უწყობს საექსპორტო პოტენციალის გაზდას და იგი ასევე ეხმარება ქვეყანას რო მოახდინოს საკუტარი პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის გაზდა რასაც უზრუნველყოფს სტადარტებთან შესაბამისობით

საქართველო სავაჭრო ბარტნიორ ქვეყნებთან ახდენს როგორც ექსპორტს ასევე რეექსპორტს საქალტველოს წმინდა ექსპორტს კი ახდენს სხვადასხვა ქვეყანასთან რომელთა მონაცემები 2018 წლის მიხედვით 2 297მლნ.აშშ დოლარს შეადგენდა რომელიც ამ დროისთვის ექსპორტით მიღებულ რეკორდული მაჩვენებელს მიაღწია.

ხოლო რაც შეეხება ქართული რეექსპორტის საერთო რაოდენობას მსოფლიო ბაზარზე 2018 წლის მონაცემებით ყველა წლის მონაცემებს გადააჭარბა. 1 065.1 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა. საქართველოდან პროდუქციის რეექსპორტიხდებოდა სხვადასხვა ქვეყნებში.

საქართველოს ძირითადი რეექსპორტი ქვეყნების მიხედვით

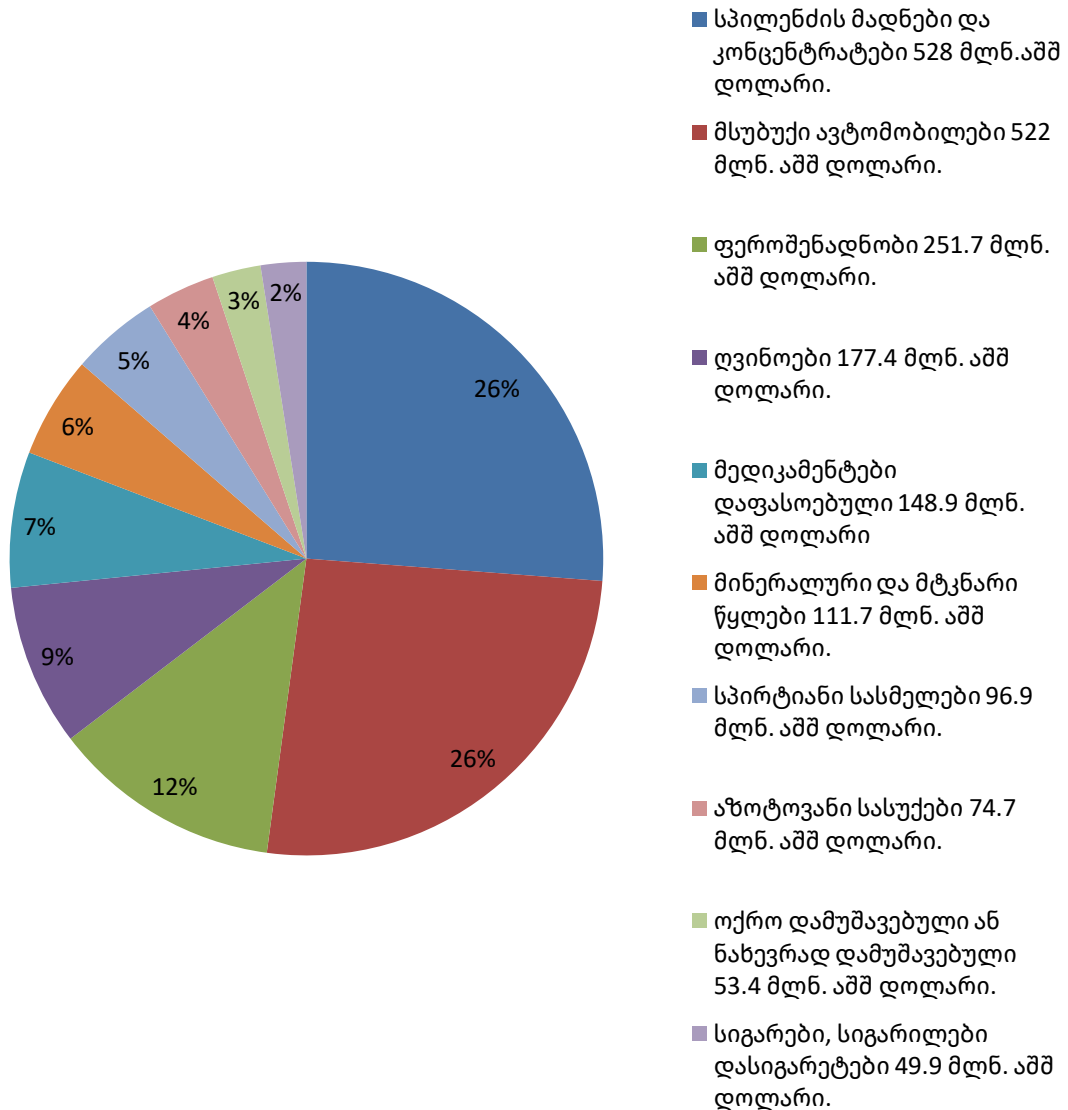

როგორც მონაცემებიდან ვიგებთ ქართული პროდუქციის ექსპორტირება და რეექსპორტირება მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში ხდება თუმცა აუცილებლად უნდა აღინიშნოს დესეტესა და ევროკავშირის ბაზარი რომლებიც ქართული ექსპორტის დიდი ნაწილს ითვისებს. რის შედეგადაც ქართული მწარმოება ყოველწლიურად იზრდება და აქვს უფრო მეტი პოტენციალი განავითაროს ქალტული საექსპორტო ნაწარმის ხარისხი რომლის მიხედვითაც მოახდენს სხვადასხვა ბაზრების მარტივად ათვისებას გარდა ამისა აუცილებლად უნდა აღინიშნოს ქვეყნის მიდგომა საექსპორტო პროდუქციის მიმართ რომელიც ყოველ წლიურად იზრდება და უფრო მეტი დასახელებით შედის სხვადასხვა ქვეყნების ბაზარზე. საქალტველო საკმაოდ ფართო პროდუქციის დასახელებით გადის საექსპორტო ბაზარზე ეს პროდუქცია წარმოადგენს ქვეყანაში მოპოვებული და დამზადებული პროდუქცია და ქვეყნის გარედან იმპორტირებული და შემდგომ რეექსპორტზე გატანილი პროდუქცია. აუცილებლად უნდა აღინიშნოს ქვეყნის თანამშრომლობა და სურვილი სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან, მათი ინტერესის სფეროს წარმოადგენს საქართველოს სხვადასხვა პოტენციალების აღმოჩენა და მათი დახვეწა რატა ქვეყანამ მოახდინოს ახალი ბაზრების ათვისება და მოხდეს სხვადასხვა ნაწარმის ექსპორტზე გადინება რომელიც

საქართველოს ტერიტორიაზე მრავლად მოიპოვება როგორც სასარგებლო წიაღისეულის ასევე სასოფლო სამეურნეო საქმიანობების შედეგად, გარდა ამისა ევროკავშირი აქტიურად არის ჩართული ინტელექტუალური რესურსების მოძიებაში რაშიც საქალტველო ევროკავშირისგან იღებს სხვადასხვა დახმარებებს ფინანსური მატერიალური და ტექნოლოგიური თვალსაზრისით. ქართული საექსპორტო პროდუქციის განვითარება და მისი წილი საექსპორტო შემოსავლებიდან შემდეგნაირადაა გადანაწილებული და მათგან 2019 წლის იანვარ -ოქტომბრის მონაცემების ათეული შემოსავლების მხრივ.

ქართული საექსპორტო პროდუქცია რეექსპორტის ჩათვლით 2019 წელს

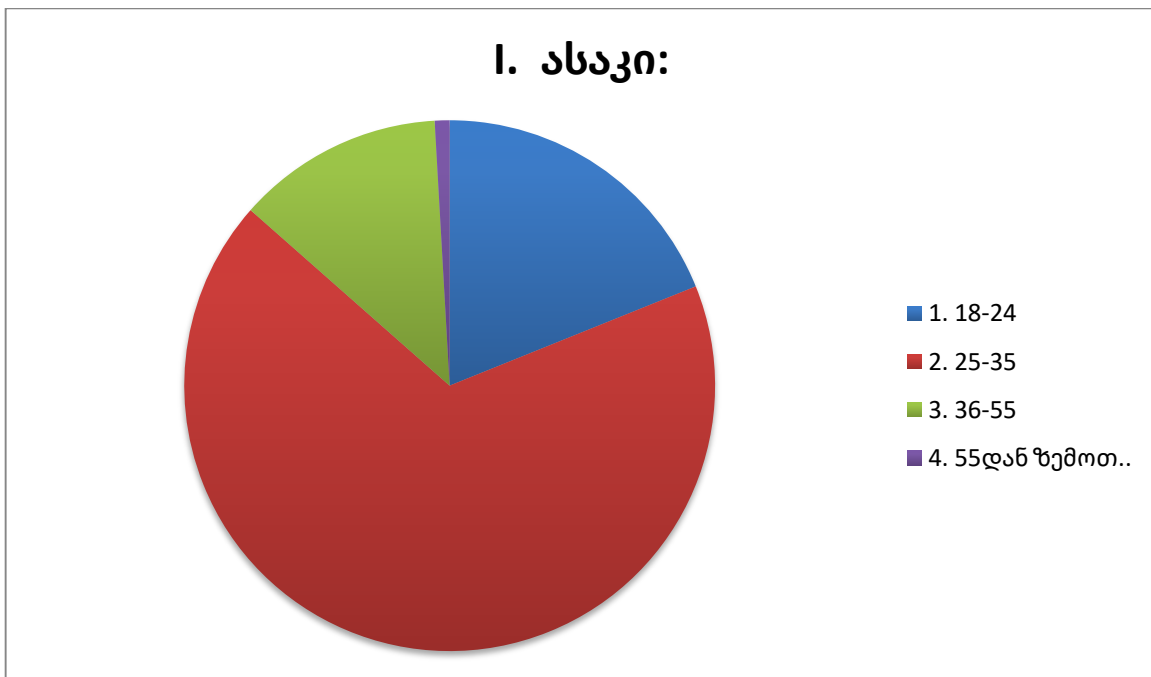

ქართული წარმოება ყოველ წლიურად იხვეწება და იზდება რაც აისახება ქართული პროდუქციის ხარისხის გაზდაში, ქართული პროდუქციის ხარისხი პირდაპირ ზეგავლენას ახდენს პროდუქციის მოთხოვნაზე და ქართული პროდუქციის

რაოდენობრივ ზდაზე ყოველ წლიურად, საქართველო 123 ქვეყანასთან ახდენს ქართული პროდუქციის ექსპორტირებას. ქალტული პროდუქციის წარმატებით განვითარებაზე მეტყველებს მისი პარტნიორი ქვეყნების მიერ მთხოვნაზე რომელიც ყოველ წლიურად იზდება 2019 წლის იანვარ ოქტომბერში ქართული ექსპორტის რაოდენობა 2018 წლის იგივე დროსტან შედარებით ქართული ექსპორტის რაოდენობა 10.4 % გაიზარდა რაც დადებითად მეტყველებს ქართული პროდუქციის მოთხავენაზე რომელიც სვადასხვა ქვეყნების ბაზარს აქვს ქართული პროდუქციის მიმართ. 2019 წლის მონაცემებიტ ქალტული ექსპორტის უდდეს ბაზარს დსთ - ს ქვეყნები წარმოადგენენ სწორედ მათზე მოდის ქალტული ექსპორტის დაახლოებით 53% რაც ქართული საექსპორტო პროდუქციის ნახევარზე მეტს მოიცავს ხოლო ქართული ექსპორტის 22.6% ევროკავშირის ქვეყნებზე მოდის, დარჩენილი 25% ექსპორტირება ხდება მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებში როგორებიცაა ჩინეთინ ირანი და სხვა. მიუხედავად იმისა რომ საქალველოს ექსპორტი დიდი მამტაბებეს მოიცავს საქართველო არ კამყოფილდება მიღწეულიტ და სულ უფრო ცდილობა საკუტარი როდუქციის დახვეწას და განვითარება და აქტიურადაა ჩართული სხვა არა საექსპორტო ქვეყნების ათვისებაში რაც ქართული ექსპორტის გაზდას დენდეცია ნისშნას მოფლიოს მრავალ ქვეყანაში, ხოლო საქალველოს ეკონომიკა განვითარებას და ზდას არ წყვეტს.

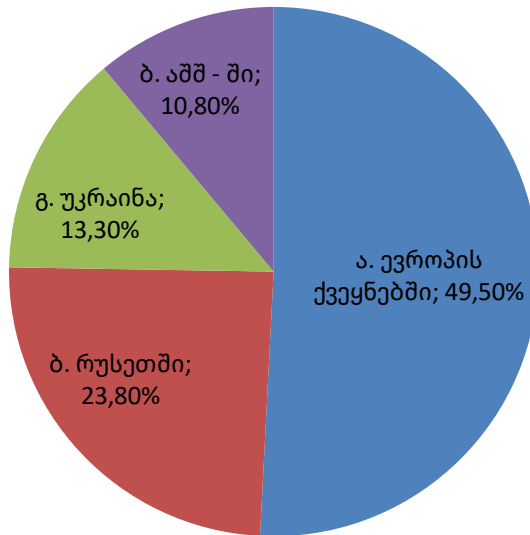
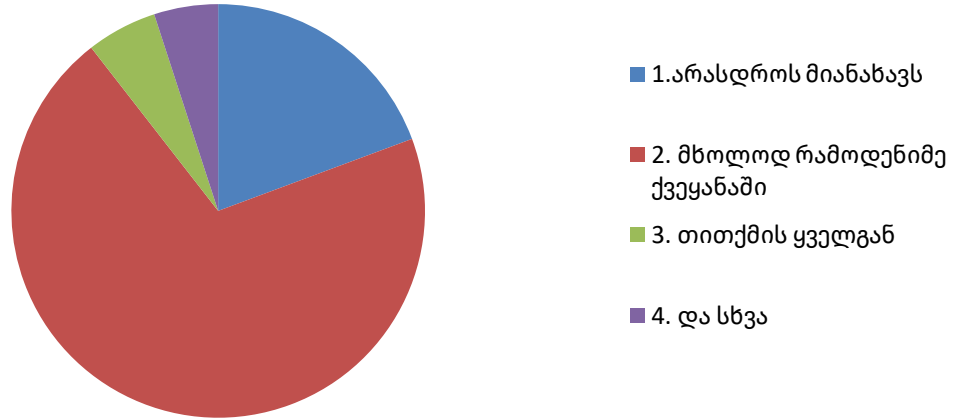
კვლევა

თემის ატუალობიდან გამომდინარე ჩატარდა კვლევა, რომელშიც მონაწილეობა მიიღო ასმა ადამიანმა. გამოკითხულები ფლობდენ ინფორმაციას აღნიშნულ საკითხებთან დაკავშირებით, გამოკითხულთა უმეტესობის ასაკი 25 დან 35 წლამდეა.

კითხვაზე, თუ რამდენა ხშირად ხვდებიან უცხოეთში ქართულ პროდუქციას გამოკითხულები აღნიშნავენ, რომ ქართული პროდუქცია ხვდება მხოლოდ რამოდენიმე ქვეყანაში. ამ პასუხიდან ვხვდებით რომ ქართული პროდუქცია არ არის გავცელებული ბევრ ქვეყანაში, სწორედ ამიტომ უნდა მოხდეს ქართული პროდუქციის მაქსიმალურად გავცელება და ექსპორტირება ყველა ქვეყანაში.

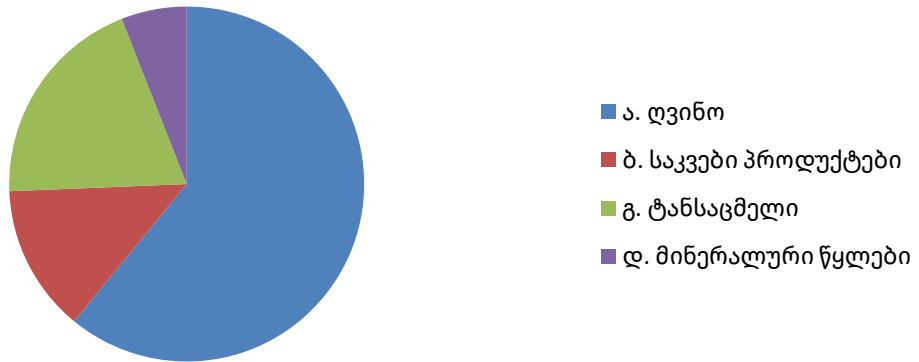
II. მოგზაურობისას რამდენად ხშირად ამჩნევთ ქართულ პროდუქციას უცხოურ ბაზარზე

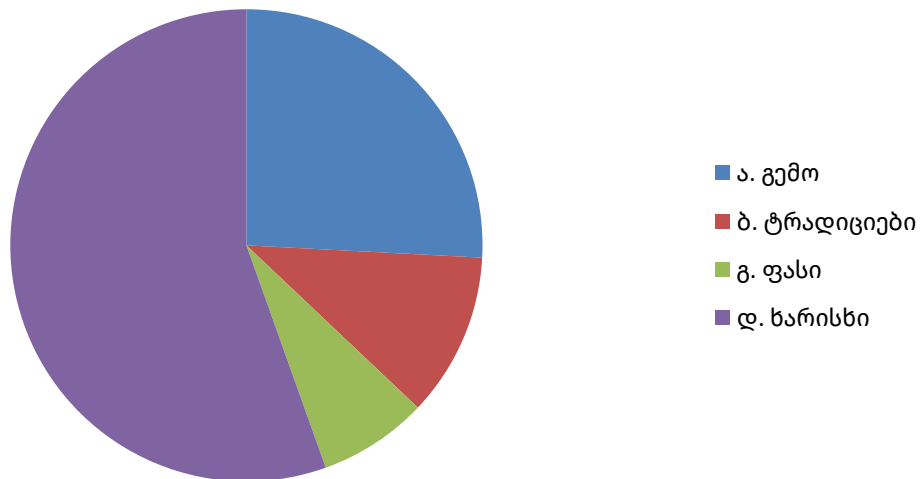
გამოკითხულთა აზრით ქართული პროდუქციის უდიდესი ნაწილი გადის ევროკავშირში, რაც დადებითად აისახება ქართულ პროდუქციაზე, ყველასთვის ცნობილი ფაქტია ევროკავშირის ბაზარს მხოლოდამხოლოდ მაღალ ხარისხიანი პროდუქცია მოიცავს სწორედ ამიტომ ეს ფაქტი ქართული პროდუქციის ხარისხზე დადებითად აისახება.

ხოლო რაც შეეხება ქართული პროდუქციას, რომელიც არის პოპულარიზაციისთვის ხელსაყრელი, ესაა ღვინო რომლის ექსპორტიც ყოველ წლიურად იზდება. შესაბამისად იზდება მოთხოვნა ქართულ ღვინოზეც.

IV. თქვენი აზრით რომელი ქართული პროდუქტის წარმოება და ექსპორტი შეუწყობს ხელს ქვეყნის პოპულარობას საერთაშორისო ბაზარზე?

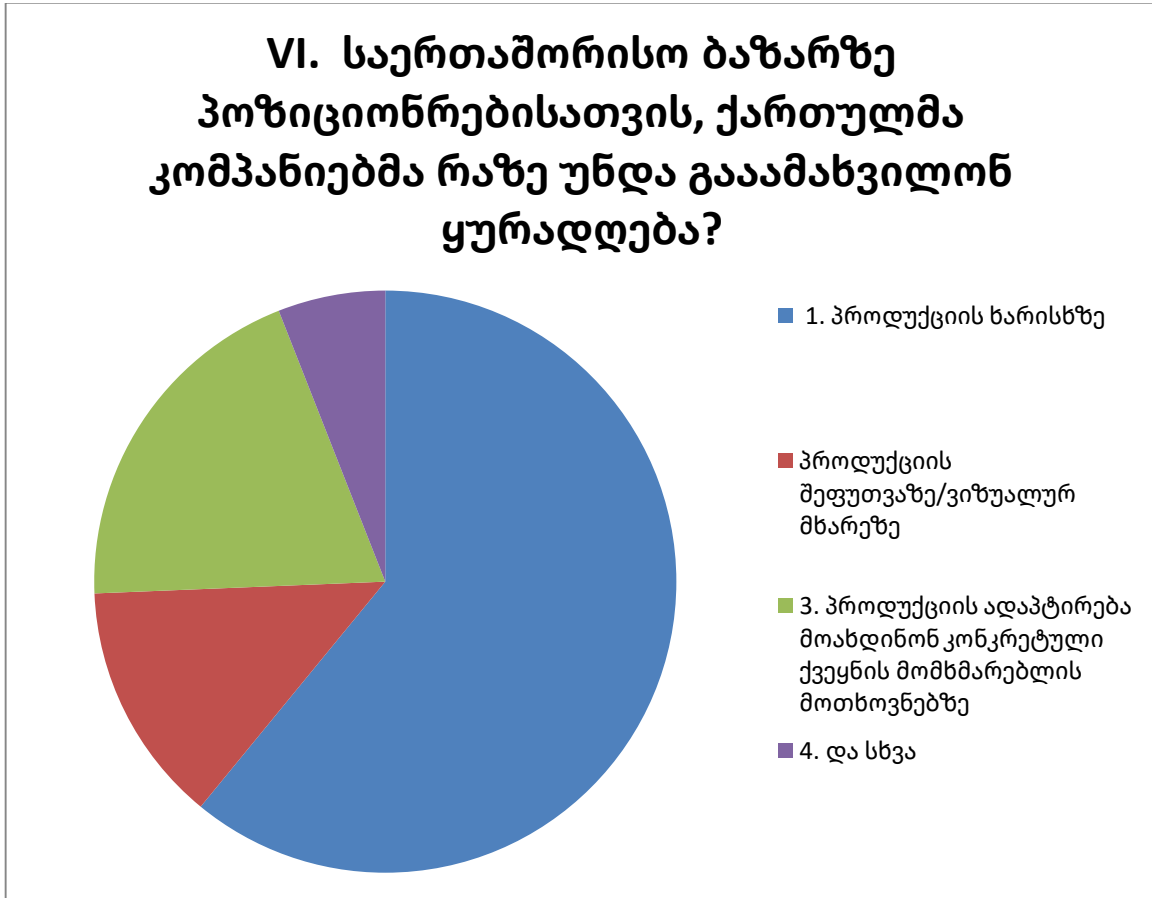

V. თქვენი აზრით რა მოსწონთ ქართულ პროდუქტში უცხოელებს?

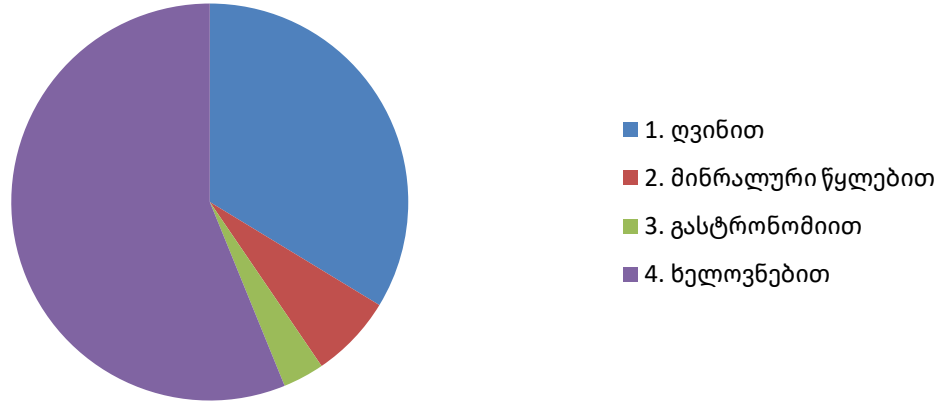
ქართული პროდუქცია საკმაოდ პოპულარობით სარგებლობს საზღვარგარეთ ხოლო ამ პოპულარობის მიზეზია მისი ხარისხი და სწორედ ამ ხარისხის დამსახურებაა ქართული პროდუქციის უპირტესობა

ქართველმა მწარმოებელმა ყურადღება უნდა გაამახვილოს ხარისხზე რასაც გამოკითხულთა უმეტესობა აღნიშნავს. ქართული პროდუქციის უმეტესობა გადის ბაზრებზე სადაც ხარისხი უპირველესია.

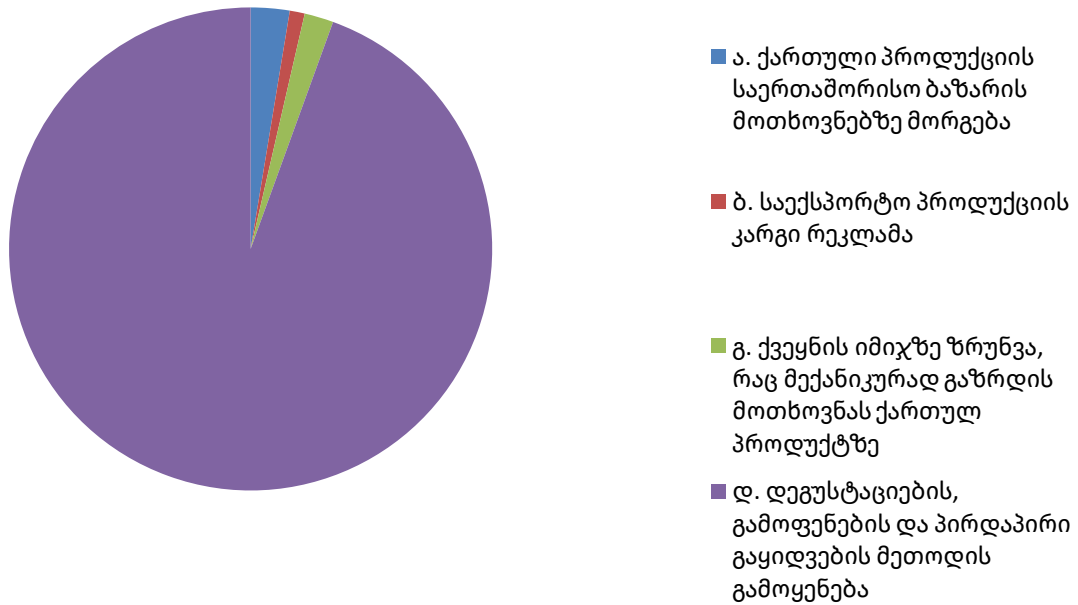

ქართული პროდუქციის ცნობადობა აღნიშნავს მისი ნაწარმი ღვინო რომლის სამშობლოდაც ითვლება საქართველო სწორედ ამიტომ უნდა ეცადოს ქართველი მწარმოებელი რომ მოხდეს ქართული პროდუქციის ცნობადობის ამ, აღლება და მისი და ამ პროდუქციის ზრდა.

VII. . თქვენი აზრით, საქართველოს საერთაშორისო ბაზარზე რით იცნობენ?

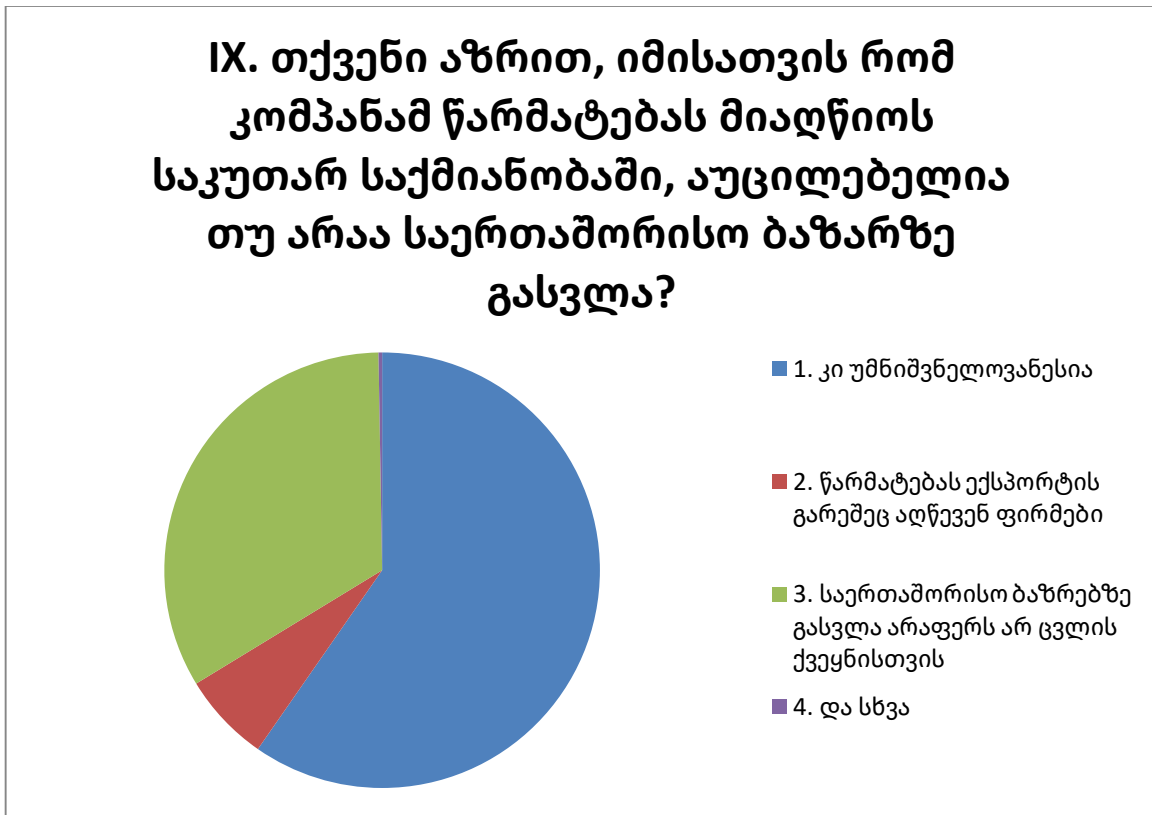

VIII. . როგორ ფიქრობთ, რა არის საქირო ქართული პროდუქციის უკეთ პოზიციონირებისთვის უცხოურ ბაზარზე?

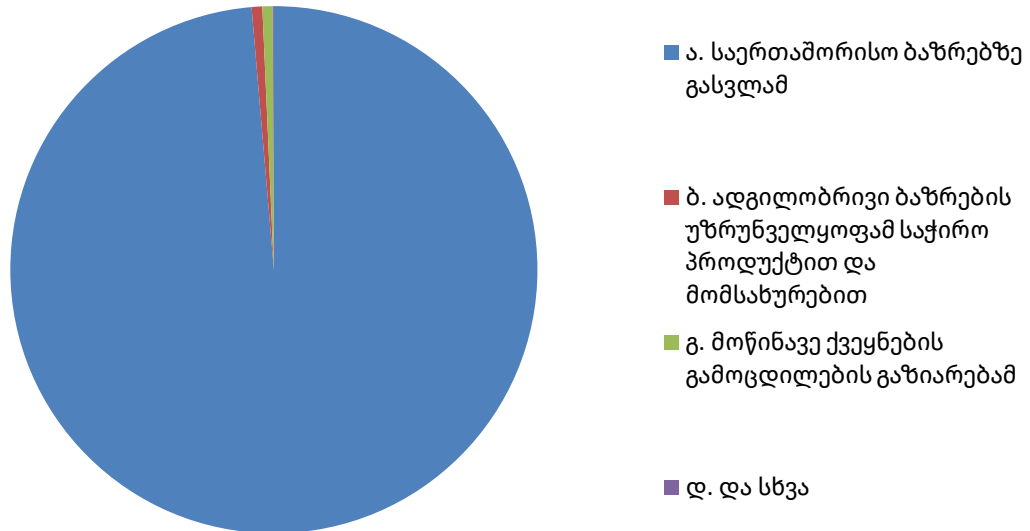
ქალტული პროდუქციის უკეთ გასაცნობა საერთაშორისო ბაზარზე უნდა მოხდეს ქართული პროდუქციის გატანა სხვადასხვა პრეზენტაციების და დეგუსტაციების ჩატარება რაც დადებითად აისახება ქართულ პროდუქციაზე.

იმისთვის რომ კომპანიამ წარმატებას მიაღწიოს საერთაშორისო ბაზარზე, აუცილებელია კომპანიამ მოახდინოს საერთაშორისო ბაზრის ათვისება. ეს მნიშვნელოვანია რადგან იზდება პროდუქციის უპირატესობა და ცნობიერება.

ეროვნული ბაზრის განვითარების უზრუნველყოფა უნდა მოხდეს ადგილობრივი პროდუქციის განვითარებით. მისი ხარისხი და ამ პროდუქციით ეროვნულ ბაზარზე უცხოური კონკურენტების განდევნა.

X. თქვენი აზრით რამ უნდა უზრუნველყოს ეროვნული სასაქონლო ბაზრების განვითარება

კვლევებმა აჩვენა ქალტული პროდუქციის უბირატესობა რომელთა განვითარება გაუმჯობესება უნდა მოხდეს ქალტული მეწარმეების მიერ საკუთარი ნაწარმის ხარისხის გაუმჯობესებით კონკურენტული ფასით და რაც მტავარია ქვეყნის გარეთ მისი პოპილარიზაციის გაზლით ხოლო რაც შეეხება ქალტული პროდუქციის უარყოფით მხარებს არი მისი ნაკლები ცნობირება მრავალ ქვეყანაშუ და ასევე მათი პოპულარობის შიმცირე.

დასკვნა

საერთაშორისო ვაჭრობა არის საშუალება იმისა, რომ განვითარდეს ეროვნული სასაქონლო ბაზარი. ქვეყნები, რომლებიც აქტიურად მონაწილეობენ საერთაშორისო ვაჭრობაში, აქვთ კარგი საშუალება განავითარონ საკუთარი სასაქონლო ბაზარი. ამ პროცესში აქტიურად არის ჩართული საქართველო, რომლის სასაქონლო ბაზარი ყოველწლიურად განვითარებას და მეტ ანგარიშ ბრუნვას ანხორციელებს, რაც დადებითად აისახება ქვეყნის ეკონომიკაზე.

ამრიგად, კვლევაზე მუშაობისას გამოიკვეთა საგარეო ვაჭრობის რამოდენიმე მიზანი: საერთაშორისო ბაზრების, მათი სპეციფიკის და მოთხოვნის უკეთ გაცნობა და მათზე ადაპტირება; საერთაშორისო ეკონომიკის განვითარებით მოხდა ახალი საქმიანობების ჩამოყალიბება და აღზევება,

ნაშრომში განხილულია საქართველოს კონკურენტუნარიანობა საერთაშორისო ბაზარზე. ასევე ქვეყნის საექსპორტო პოტენციალი, რომლის განვითარება და დახვეწა ყოველ წელს ხდება. ქართული ექსპორტის სათავეში არის პროდუქცია, რომლის რეექსპორტსაც საქართველო ახდენს, მიუხედავად იმისა რომ საქართველო ფინანსებს იხდის იმ პროდუქციაში რომლის რეექსპორტიც ხდება საკმაოდ დიდ მოგებას უტოვებს საქართველოს გარდა ამისა უდიდესი წვლილი აქვე სასარგებლო წიაღისეულს რომელიც წმინდა ექსპორტით პირველ ადგილზეა აქვე უნდა აღინიშნოს ის უარყოფითი მხარე რაც ქართულ ექსპორტის დამახასიათებელია, საქართველო ახდენს საწარმოო ნედლეულის გატანას ექსპორტზე საიდანაც საკმაოდ დიდი სარგებელის ნახვა არის შესაძლებელი თუ მოახდენს მის დამუშავებას და დამუშავებული სახით ანუ მზა პროდუქციის გაყიდვას

ქართული ექსპორტის გადინება ხდება სხვადასხვა ქვეყნებში საქართველოსთვის საექსპორტო ბაზრების უმეტესობას წარმოადგენს მისი სახმელეთო მეზობლები რომელთანაც ყველაზე უკეთესი ურთიერთობა აქვს, მას გარდა ამისა საქართველო აქტიურად ახორციელებს პროდუქციის გატანას: ევროპასში, ჩინეთში, ირანში და სხვა სახლმწიფოებში.

ასევე კვლევის შედეგებით რომელიც ეხებოდა ქართული პროდუქციის განვითარებას, ქართული პროდუქციის ცნობადობის დონეს მსოფლიოში, ქართული ექსპორტის პრობლემებს და რა გზები უნდა გამოინახოს ქართული პროდუქციის გასატანად საერთაშორისო ბაზარზე, დადგინდა, რომ აუცილებელია ქართული პროდუქციის წარმატებისთვის საერთაშორისო და გლობალურ ბაზრებზე გასვლა, ვინაიდან ეს ხელს უწყობს როგორც დარგის განვითარებას, ისე შემოსავლების ზრდას, საერთაშორისო ბაზრებზე გასვლით, კომპანიები იძულებული არიან დიდი ყურადღება დაუთმონ პროდუქციის ხარისხს, მის დიზაინს, ბრენდის სახელის განვითარებას. რაც საბოლოო ჯამში ქვეყნის წარმატებას და მისი ცნობადობის გაზრდას ემსახურება მსოფლიოში.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. ჯოლია გ. საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობები , თბილისი 2015
2. აბულაძე გ. საქართველოს საექსპორტო პოტენციალის ამალღების გზები გლობალიზაციის პირობებში. თბილისი 2018
3. არევაძე ლ. საქართველოს ექსპორტის პრობლემები და ექსპორტის წამახალისებელი პროგრამები. IDFI. 28 ივნისი 2016. <https://idfi.ge/ge/problems-of-georgia-export>
4. ლაღანიძე გ. საქართველოს საექსპორტო პოტენციალის მენეჯმენტის აქტუალური საკითხები. თბილისი 2018
5. ოთიაშვილი ი. საქართველო თურქეთის სავაჭრო ურთიერთობების შედეგები. თბილისი 2017
6. ბიძინაშვილი თ. საქართველოს საექსპორტო პოტენციალის ამალღების გზები მსოფლიომეურნეობრივი კავშირების გლობალიზაციის პირობებში. ავტორეფერატი. თბ. 2016.
7. გაბულდანი მ. საექსპორტო პოტენციალის მქონე აგროპროდუქტები და ნიშური ბაზრები ევროკავშირში. 06.05.2016.
8. გიგაური ო., და სხვები. საერთაშორისო ბიზნესი გამომცემლობა უნივერსალი. თბ. 2011. https://www.tsu.ge/data/file_db/economist_faculty/Dakabadonebuli_Saertashoriso_Biznesi.pdf
9. 6. გიგაშვილი ო., ფუტყარაძე რ., თოლორდავა ჟ. და სხვები. საერთაშორისო ბიზნესი. ლექციების კურსი. გამომცემლობა უნივერსალი. თბ. 2011.
10. ლუდაური თ. სოფლის მეურნეობის საექსპორტო პოტენციალი და მისი როლი საქართველოს ეკონომიკის განვითარებაში. ივ. ჯავახიშვილის უნივერსიტეტი. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია. თბილისი. 2013. კონფერენციის შრომათა კრებული. გვ. 161-166.
11. საქართველოს სტატისტიკური წელიწდეული 2019 გვ. 96 https://www.geostat.ge/media/28915/Yearbook_2019.pdf
12. საქართველოს მთავრობა. „საქართველოს სოციალურ ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია საქართველო 2020“

<https://napr.gov.ge/source/%E1%83%A1%E1%83%A2%E1%83%A0%E1%83%90%E1%83%A2%E1%83%94%E1%83%92%E1%83%98%E1%83%90/ViewFile.pdf>